

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut
Drejtoria për Stabilitet Financiar dhe Politika Makroprudenciale

**RAPORT PËR RREZIQET NË SISTEMIN BANKAR TË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË VERIORE NË TREMUJORIN
E TRETË TË VITIT 2022**

dhjetor 2022

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Përmbajtja

I.	Rezime	3
II.	Struktura e sistemit bankar	6
1.	Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar.....	7
III.	Rreziqet në punën bankare	10
1.	Rreziku kreditor.....	11
2.	Rreziku valutor.....	21
3.	Rreziku i likuiditetit.....	26
4.	Rreziku i ndryshimit të normës së interesit	34
4.	Rreziku kreditor.....	34
5.	Rreziku i josolvenitetit.....	40
IV.	Ndryshime të rëndësishme të bilancit dhe përfitueshmëria e sistemit bankar	46
6.	Aktivitetet e bankave	47
7.	Rentabiliteti	64

I. Rezime

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, sistemi bankar vazhdon të punojë nën rreziqe të shtuara për shkak të konfliktit të zgjatur ushtarak në Ukrainë dhe presioneve dhe sfidave inflacioniste që lidhen me krizën energjetike. Dhe në një mjedis të tillë, bankat janë rezistente ndaj goditjeve të jashtme dhe pa efekte negative të dukshme në bilancet e tyre. Burimet e mjeteve të sistemit bankar kontribuan në një rritje më të shpejtë tremujore, e cila erdhi më së shumti nga rritja e depozitave nga subjektet jofinanciare, rikapitalizimi i kryer në disa banka dhe rritja e fitimit nga puna. Pas rënies në tremujorin e parë dhe stagnimit në tremujorin e dytë të vitit, depozitat nga subjektet jofinanciare shënuan një rritje solide tremujore prej 3.1%, për të cilat kontributi i ndërmarrjeve ishte më i madh, ndonëse edhe depozitat e familjeve shënuan rritje. Kontributi më i madh i depozitave në denarë në rritjen e gjithsej depozitave, tashmë për të dytin tremujor me radhë, dhe rritja tremujore e kursimeve afatgjata, për herë të parë që nga fillimi i pandemisë, janë një tjetër konfirmim i rimëkëmbjes gradual të aktivitetin depozitues të bankave. Në kushtet e shtrëngimit të kushteve të kreditimit nga bankat, plasmanet në kredi për subjektet jofinanciare vazhdojnë të rriten në mënyrë solide, ndonëse pak më ngadalë (1.8%), me një kontribut më të madh të kredisë për familjet, krahasuar me rritjen e kredisë për ndërmarrjet. Nga pikëpamja valutore, kredia në valutë ka kontributin më të madh në rritjen e kredisë, e cila nga njëra anë rezulton nga huamarrja e shtetit me një kredi afatshkurtër në valutë në këtë tremujor dhe nga ana tjetër është paso e rritjes më të fortë të kredisë në valutë për ndërmarrjet, në kushtet e çmimeve më të larta të burimeve të energjisë dhe të mallrave të importuara në përgjithësi. Krahas plasmaneve në kredi, rritje të ndjeshme shënuan edhe mjetet likuide të bankave (në radhë të parë, plasmanet në instrumente të Bankës Popullore), pas rënies së tyre të vërejtur në dy tremujorët e fundit të vitit.

Gjatë tremujorit të tretë, Banka Popullore vazhdoi me normalizimin gradual të politikës monetare për ruajtjen e stabilitetit afatmesëm të çmimeve, si dhe u prezantua një masë e politikës makroprudenciale për forcimin e elasticitetit të sistemit bankar dhe ruajtjen e stabilitetit financiar. Kështu, gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022, norma bazë e interesit e Bankës Popullore u rrit dy herë, për 0,5 p.p. duke arritur në nivelin 3% në shtator. Në muajin shtator u vendos rritja e normave të interesit për depozitat njëditore dhe shtatëditore, për 0.5 p.p., deri në nivelet përkatësisht 0.90% dhe 0.95%. Në shtator të vitit 2022, Banka popullore miratoi vendimin për ndryshimet në instrumentin për rezervë të detyrueshme, nëpërmjet të cilit inkurajohet kreditimi i projekteve të ndërlidhura me prodhimin vendor të energjisë elektrike nga burimet e rinovueshme. Në këtë mënyrë, në kushtet e krizës energjetike dhe rritjes së fuqishme të çmimeve globale të energjisë elektrike, Banka Popullore kontribuon në zbutjen e presioneve dhe problemeve strukturore në ekonomi, dhe në të njëjtën kohë, masa mbështet edhe nga "financat e gjelbra" dhe financimi i qëndrueshëm i cili është përcaktuar si synim strategjik në planin më të fundit strategjik të bankës qendrore. Më në fund, në gusht të vitit 2022, u vendos që ekziston nevoja për vendosjen e një norme të shtresës mbrojtëse kundërciklike të kapitalit të bankave për ekspozimet në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në vlerë prej 0.5%. Me këtë masë makroprudenciale, e cila është parashikuar të zbatohet nga data 1 gusht 2023, forcohen më tej

mekanizmat mbrojtës në sistemin bankar, për shkak të ruajtjes së qëndrueshmërisë së tij dhe për të forcuar më tej stabilitetin financiar në kushtet e rritjes graduale të rreziqeve sistematike. Politika monetare u normalizua edhe në muajt tetor dhe nëntor 2022, kur norma bazë e interesit u rrit me një total prej 1.25 p.p., deri në nivelin 4.25%, së bashku me normat e interesit të depozitave njëditore dhe shtatëditore të disponueshme, të cilat arritën nivelin përkatësisht 2.15% dhe 2.20%. Përkundër kësaj, në nëntor 2022, Këshilli i Bankës Popullore miratoi një vendim për ndryshimin e normave të rezervës së detyruar të bankave, me qëllim nxitjen e mëtejshme të kursimeve në monedhën vendase përmes rritjes së normës së rezervës së detyruar të bankave për detyrimet në valutë nga 18% në 19%, ndërsa është rritur edhe pjesa e rezervës së detyrueshme në valutë që bankat plotësojnë në euro, nga 75% në 77%.

Aftësia paguese e sistemit bankar shënoi përmirësim. Norma e mjaftueshmërisë së kapitalit shënoi një rritje tremujore prej 0.4 p.p., deri në nivelin më të lartë të dhjetë viteve të fundit, prej 17.7%. Përmirësimi i aftësisë paguese është rezultat i emetimeve të reja të instrumenteve kapitale nga disa banka me një rritje të ngadaltë tremujore të mjeteve të ponderuara me rrezik. Mbi 90% e mjeteve të vetanake i përkasin kapitalit bazë të rregullt, i cili përfaqëson segmentin më cilësor të kapitalit rregullator të bankave. Analizuar sipas përdorimit, më shumë se gjysma e mjeteve vetanake i përkasin rënies kapitale të përcaktuara në përputhje me vlerësimin mbikëqyrës, shtresave mbrojtëse të kapitalit ose janë "të lira", mbi nivelin minimal të nevojshëm, që bankat mund t'i përdorin ër ballafaqim me sfidat e ndryshme gjatë fazave të ulëta nga cikli ekonomik dhe në kushte krize. Stres- testimi i kryer i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar tregon një rezistencë të mjaftueshme.

Likuiditeti i sistemit bankar shënoi përmirësim. Pas dy tremujorësh radhazi rënieje të mjeteve likuide të bankave, në tremujorin e tretë të vitit 2022, këto mjete shënuan një rritje prej 2.4%. Në këtë mënyrë, pjesëmarrja e mjeteve likuide në totalin e aktiveve mbeti në nivele të kënaqshme prej 28,8%, ndërsa mbulimi i detyrimeve afatshkurtra dhe depozitave nga familjet me mjete likuide u rrit dhe më datë 30.9.2022 arriti përkatësisht në 46% dhe 58.1%. Norma e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (angl. Liquidity Coverage Ratio) është 258,9%, që është 2,5 herë më shumë se minimumi rregullator (100%) dhe konfirmon sasinë e kënaqshme të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar të Maqedonisë. Rezultatet e stres -testeve tregojnë për një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, rritja tremujore e kredive jofunksionale u ngadalësua, megjithatë pjesëmarrja e tyre në totalin e kredive u rrit me një minimum prej 0.1 p.p., deri në nivelin 3.3%. Nga aspekti sektorial, rritja tremujore e kredive jofunksionale ka qenë pak më e theksuar tek kreditë e ndërmarrjeve, të cilat janë rritur me 3.9%, ndërsa kreditë jofunksionale për familjet janë rritur me 3.5%. Raporti ndërmjet kredive jofunksionale dhe totalit të kredive është rritur me 0.1 p.p., në nivelin 4.5%, në portofolin e kredisë së korporatave, ndërsa në portofolin e kredisë së përbërë nga familjet ka mbetur në të njëjtin nivel prej 2.2%.

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, fitimi i sistemit bankar vendas edhe më tej shënon rritje, pothuajse dy herë më i ngadalshëm në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Rritja e fitimit më së shumti rezulton nga rritja e të neto të hyrave

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

nga interesi dhe neto të hyrat nga provizionet, si dhe nga shpenzimet më të ulëta për korrigjimin e vlerës. Normat e kthimit të aktiveve dhe kapitalit mesatar dhe rezervave mesatare shënuan përmirësim në krahasim me nëntëmujorin e parë të vitit 2021 dhe arritën përkatësisht nivelet 1.7% dhe 13.7%. Treguesit e efikasitetit operativ shënojnë lëvizje të ndryshme, me një rritje prej 8.7% të shpenzimeve operative, krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit paraprak.

Ekspozimet e sistemit bankar ndaj rrezikut valutor dhe rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare shënuan rritje dhe arrijnë përkatësisht në 11.0% dhe 10.8% të mjeteve të vetanake, që është brenda kufijve të shënuara. Lëvizjet e tilla vijnë si rezultat i rritjes më të fortë të plasamaneve të bankave në kredi me komponentë valutore dhe norma të ndryshueshme të interesit dhe investimeve në depozita me afat në bankat e huaja dhe në Bankën Popullore me norma fikse interesi, ndërsa në të njëjtën kohë nga një rritje më e ngadaltë e detyrimeve valutore, kryesisht për shkak të detyrimeve të zvogëluara në bazë të kredive me norma fikse interesi.

Rreziqet për kontekstin e përgjithshëm makroekonomik janë ende të shprehura dhe lidhen më së shumti me mjedisin e jashtëm dhe rreziku kryesor vazhdon të jetë pasiguria në lidhje me rrjedhën dhe kohëzgjatjen e konfliktit ushtarak midis Rusisë dhe Ukrainës dhe ndikimin e tij në çmimet dhe aktivitetin ekonomik në kornizë globale, i cili do të ketë ndikim përkatës në aktivitetet dhe profilin e rrezikut të sistemit bankar në periudhën e ardhshme. Banka Popullore, si gjithmonë deri më tani, po ndjek me vigjilencë të gjitha zhvillimet dhe është e gatshme të marrë të gjitha masat e nevojshme në kompetencën e saj sa herë që të jetë e nevojshme.

II. Struktura e sistemit bankar

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

1. Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar

Më 30 shtator 2022, numri i bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut është i pandryshuar në krahasim me tremujorin paraprak dhe arrin në trembëdhjetë banka. Nëntë banka janë kryesisht me pronësi të huaj, pesë prej të cilave janë filiale të bankave të huaja.

Tabela nr. 1

Struktura e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet sipas pronësisë shumice të bankave (me gjendje të datës 30.9.2022)

në milionë denarë dhe në përqindje

Lloji i pronësisë	Numri i bankave	Kapitali dhe rezervat		Aktivi		Kredi të sektorit jofinanciar		Depozita nga sektori jofinanciar		Gjithsej të ardhura*		Rezultati financiar*	
		Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %
Bankat kryesisht në pronësi të aksionarëve të huaj	9	63.566	76,8%	469.668	71,5%	335.734	81,5%	323.597	68,9%	20.665	74,8%	7.145	71,6%
- <i>filialet e bankave të huaja</i>	5	56.318	68,1%	394.189	60,0%	281.200	68,3%	274.386	58,4%	17.519	63,4%	6.533	65,5%
- Austria	1	9.611	11,6%	80.606	12,3%	60.315	14,7%	47.241	10,1%	2.916	10,6%	722	7,2%
- Bullgaria	1	1.269	1,5%	11.165	1,7%	7.544	1,8%	8.081	1,7%	409	1,5%	47	0,5%
- Greqia	1	19.827	24,0%	117.132	17,8%	85.555	20,8%	86.993	18,5%	6.200	22,4%	2.741	27,5%
- Sllovenia	1	12.998	15,7%	107.343	16,3%	72.474	17,6%	84.456	18,0%	5.044	18,3%	2.614	26,2%
- Turqia	1	12.612	15,2%	77.944	11,9%	55.312	13,4%	47.615	10,1%	2.950	10,7%	409	4,1%
- <i>banka tjera kryesisht në pronësi të huaj</i>	4	7.248	8,8%	75.479	11,5%	54.535	13,2%	49.212	10,5%	3.146	11,4%	612	6,1%
- Bullgaria	2	3.630	4,4%	28.274	4,3%	19.695	4,8%	19.124	4,1%	1.569	5,7%	230	2,3%
- Gjermania	1	2.977	3,6%	38.999	5,9%	29.335	7,1%	23.977	5,1%	1.178	4,3%	270	2,7%
- Zvicra	1	641	0,8%	8.206	1,2%	5.504	1,3%	6.110	1,3%	399	1,4%	112	1,1%
Banka kryesisht në pronësi të aksionarëve të brendshëm	4	19.165	23,2%	187.589	28,5%	75.961	18,5%	146.006	31,1%	6.960	25,2%	2.834	28,4%
- <i>pronësi private</i>	3	16.289	19,7%	171.614	26,1%	75.890	18,4%	146.006	31,1%	6.792	24,6%	2.795	28,0%
- <i>pronësi shtetërore</i>	1	2.876	3,5%	15.974	2,4%	72	0,0%	0	0,0%	168	0,6%	39	0,4%
Gjithsej:	13	82.731	100,0%	657.256	100,0%	411.696	100,0%	469.603	100,0%	27.625	100,0%	9.978	100,0%

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

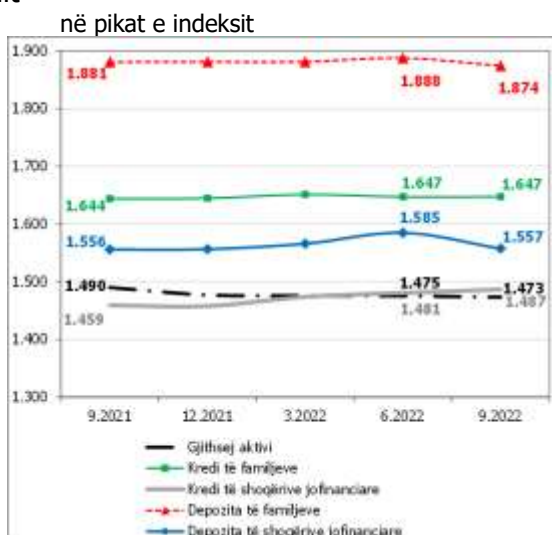
* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (30 shtator 2021 – 30 shtator 2022).

Pjesëmarrja mbizotëruese e bankave me pronësi kryesisht të huaj në strukturën e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e sistemit bankar është ruajtur edhe në tremujorin e tretë të vitit 2022. Ndryshimi më i rëndësishëm u vu re në rezultatin financiar, ku pjesëmarrja e këtyre bankave u ul me 2.5 pikë përqindjeje. Vërehet edhe ndryshimi i kapitalit dhe rezervave, ku pjesëmarrja e bankave me kapital të huaj është rritur me 0.9 pikë përqindjeje. Pjesëmarrja më të lartë në totalin e kredive të sektorit jofinanciar edhe më tej vazhdojnë ta kenë bankat me kapital të huaj, e cila arrin në 81.5% dhe shënoi një rënie prej 0.2 pikë përqindjeje.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 1
Indeksi i Herfindalit

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

Vlerat e indeksit të Herfindalit ¹ tregojnë për një përqendrim të zvogëluar të depozitave, ndërkohë që ndryshime të parëndësishme janë vërejtur në kategoritë e tjera të aktiviteteve të bankave. Përqendrimi i depozitave të shoqërive jofinanciare është ulur me 28 pikë indeksi, ndërsa depozitat e familjeve janë ulur me 14 pikë indeksi. Megjithatë, vlera e indeksit të Herfindalit të depozitave të familjeve është ende mbi nivelin e pranueshëm prej 1.800 pikë indeksi (të cilin e ka kaluar në tremujorin e tretë të vitit 2020). Në të gjitha kategoritë e tjera të aktiviteteve, **indeksi është brenda vlerave të pranueshme².**

Tabela nr.2

Tregues për përqendrimin e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në këto pozicione në përqindje

Pozicioni	30.09.2022		30.06.2022	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Gjithsej aktiv	57,2	81,3	57,6	81,3
Kredi të familjeve	61,1	83,5	61,3	83,4
Kredi të shoqërive jofinanciare	51,6	79,9	51,5	79,9
Depozita të familjeve	70,5	86,1	70,9	86,0
Depozita të shoqërive jofinanciare	54,7	83,0	56,7	83,6
Rezultati financiar*	81,7	93,1	79,4	94,3
Gjithsej të ardhura*	61,6	82,8	62,0	83,1

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

* Të ardhurat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (30 shtator 2021 – 30 shtator 2022).

Treguesit për tre dhe pesë bankat me pjesëmarrjen më të madhe në pozicionet e veçanta të bilanceve të bankave shënojnë kryesisht ndryshime të vogla

¹ Indeksi i Herfindalit llogaritet sipas formulës $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, ku S është pesha e secilës bankë në shumën totale të kategorisë që

analizohet (për shembull: totali i aktiveve, totali i depozitave, etj.), dhe n është numri total i bankave në sistem.

² Niveli i përqendrimit konsiderohet i pranueshëm kur indeksi varion nga 1.000 deri në 1.800 pikë.

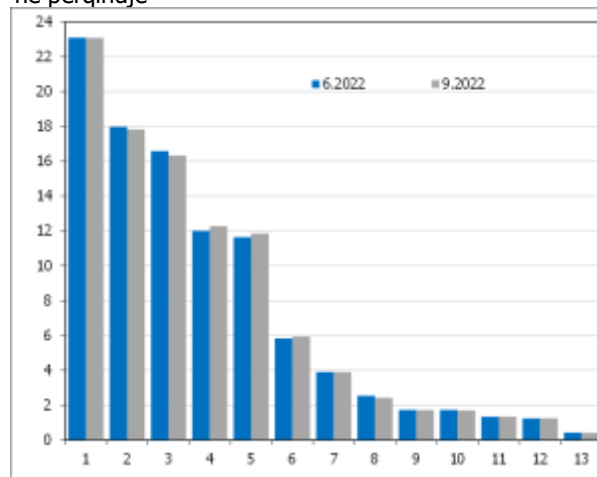

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

në baza tremujore. Një ndryshim më i theksuar vërehet në përfaqësimin e bankave në rezultatin financiar, pra tre bankat me pjesëmarrjen më të madhe shënuan një rritje prej 2.3 pikë përqindjeje, por nëse i shtohen bankat e katërt dhe të pestë më të madhe, është shënuar një rënie prej 1.3 pikë përqindje. Nga kategoritë e tjera të aktiviteteve, rënia e depozitave të shoqërive jofinanciare është e dukshme në pesë, dhe veçanërisht në tre bankat me pjesëmarrjen më të madhe në këtë pozicion.

Grafikoni nr. 2

Aksionet e bankave individuale në totalin e aktiveve të sistemit bankar
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

Dallimi në madhësinë e bankave sipas sasisë së aktiveve të tyre ruhet në nivel të lartë, ndërsa diferenca ndërmjet bankës me pjesën më të madhe të tregut (23.1%) dhe bankës me pjesën më të ulët të tregut (0.4%) është pothuajse i pandryshuar për të katërtin tremujor radhazi. Pesë bankat e mëdha edhe më tej janë të vetmet me një pjesëmarrje dyfishore në treg, e cila së bashku arrin në 81.3% dhe është e pandryshuar në krahasim me tremujorin paraprak.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

III. Rreziqet në punën bankare

1. Rreziku kreditor

Megjithëse mjedisi në të cilin punojnë bankat është i mbushur me pasiguri dhe sfida të shumta për shkak të konfliktit ushtarak midis Rusisë dhe Ukrainës, thellimit të krizës energjetike dhe presioneve aktuale inflacioniste, për momentin nuk ka efekte të dukshme negative në bilancin e bankave, të cilat e mirëmbajnë cilësinë e mirë të portofolit kreditor. Në tremujorin e tretë, norma e kredive jofunksionale u rrit minimalisht me 0.1 p.p. deri në nivelin 3.3%, që është dukshëm më i ulët krahasuar me periudhën para pandemisë. Përkeqësimi minimal i normës së kredive jofunksionale vjen më së shumti nga sektori i korporatave (kryesisht nga ndërtimtaria dhe aktivitetet që lidhen me pronën e patundshme), ku norma e kredive jofunksionale është 4.5% dhe në bazë tremujore është rritur me 0.1 p.p. Norma e kredisë jofunksionale për familjet ka mbetur në nivelin e tremujorit paraprak dhe është 2.2%.

Mbulimi i kredive jofunksionale me korrigjimin e vlerës së tyre është ende në një nivel relativisht të lartë (67.6%), gjë që, së bashku me volumin dhe cilësinë e kënaqshme të mjeteve vetanake, kufizon efektet negative në aftësinë paguese të bankave nga paaftësia e mundshme e plotë e këtyre kredive. Rezultatet e stres-testimit konfirmojnë qëndrueshmërinë e sektorit bankar ndaj goditjeve të simuluar të rrezikut kreditor.

Edhe pse një pjesë e rritjes së kredive jofunksionale është pasojë e mospagimit së një pjese të kredive të ristrukturuara të rregullta, pas rritjes më të ndjeshme të vitit të kaluar, lëvizjet e kredive të ristrukturuara nga fillimi i vitit 2022 tregojnë stangim dhe ulje, me çka rrjedhimisht nuk janë aktualisht një faktor rreziku i rëndësishëm për një përkeqësim më të theksuar të cilësisë së portofolit kreditor. Megjithatë, në kushtet e disa goditjeve nga mjedisi që mund të ndikojnë në aftësinë kreditore të familjeve dhe të sektorit të korporatave, rreziqet e rritjes së ristrukturimeve në periudhën e ardhshme janë rritur për shkak të përshtatjes së duhur të kushteve të kredisë në nivelet eventuale të përkeqësimit të gjendjes financiare të klientëve, si dhe rritja e mundshme e kredive jofunksionale.

1.1 Realizimi i rrezikut kreditor në bilancet e bankave

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, rritja e gjithsej kredive jofunksionale të sektorit jofinanciar (3,9% ose 509 milionë denarë) është përgjysmuar në krahasim me tremujorin e dytë (7,9% ose 959 milionë denarë)³.

³ Со изолирање на ефектот од нето-отписите, нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор бележат раст од 1,5% (622 милиони денари).

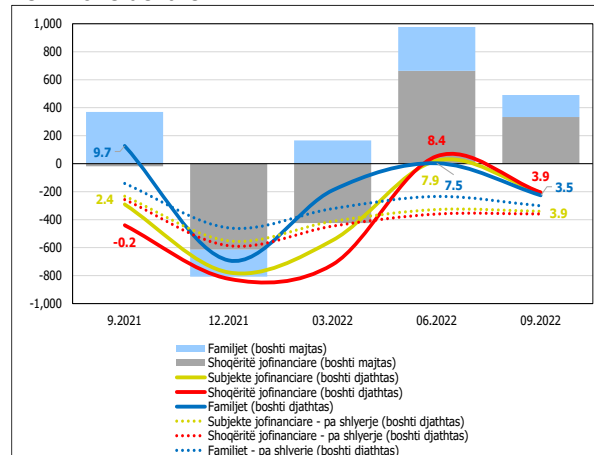

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

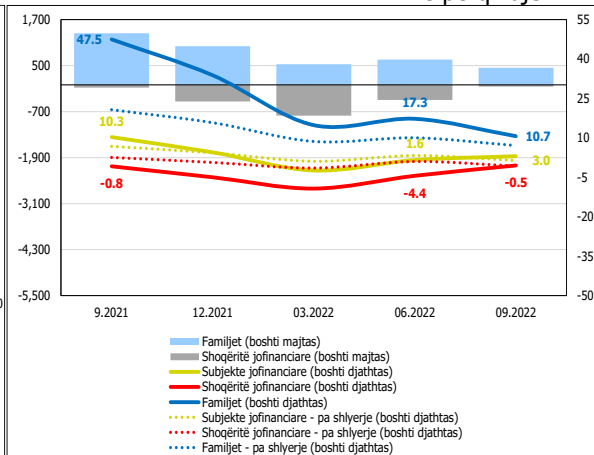
Grafikoni nr. 3

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë jofunksionale sipas sektorëve të veçantë

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

Shënim: Vijat me pika tregojnë rritjen e kredive jofunksionale duke përjashtuar efektin e të gjitha shlyerjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 - 30.9.2022. Duke filluar nga dhjetori 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditet e paguara detyrimisht të shlyera.

Rritja tremujore e kredive jofunksionale kryesisht rrjedh nga shoqëritë jofinanciare⁴, kreditë jofunksionale të cilave shënuan rritje në baza tremujore (për 3,9%, ose për 333 milionë denarë⁵), por me ngadalësim në krahasim me tremujorin paraprak (8,4% ose 663 milionë denarë). Rritja e kredive jofunksionale të shoqërive jofinanciare rrjedh më së shumti nga "ndërtimtaria dhe aktivitete lidhur me pronën e patundshme". Në këtë tremujor, rritje e kredive jofunksionale, ndonëse më e moderuar, është shënuar edhe në aktivitetet "miniera dhe heqja e gurëve", "tregti me shumicë dhe pakicë", "bujqësi", "veprimtari shkencore dhe teknike profesionale" dhe "furnizimi me ujë". Nga ana tjetër, ka veprimtari që shënojnë rënie të kredive jofunksionale dhe kjo rënie është më e theksuar në veprimtaritë "objekte për akomodim dhe veprimtari të shërbimit ushqimor" dhe "transport dhe ruajtje". Njësoj si më parë, në totalin e kredive jofunksionale të ndërmarrjeve, pjesëmarrje më të madhe të kredive jofunksionale e zënë veprimtaritë e ndërtimtarisë, tregtisë me shumicë dhe pakicë, transportit, sektorit ushqimor, hotelierisë, pavarësisht se në disa prej këtyre veprimtarive, norma e kredive jofunksionale ka shënuar përmirësim tremujor.

⁴ Kreditë jofunksionale të ndërmarrjeve mbizotërojnë në totalin e portofolit jofunksionale me një pjesëmarrje prej 65.1%.

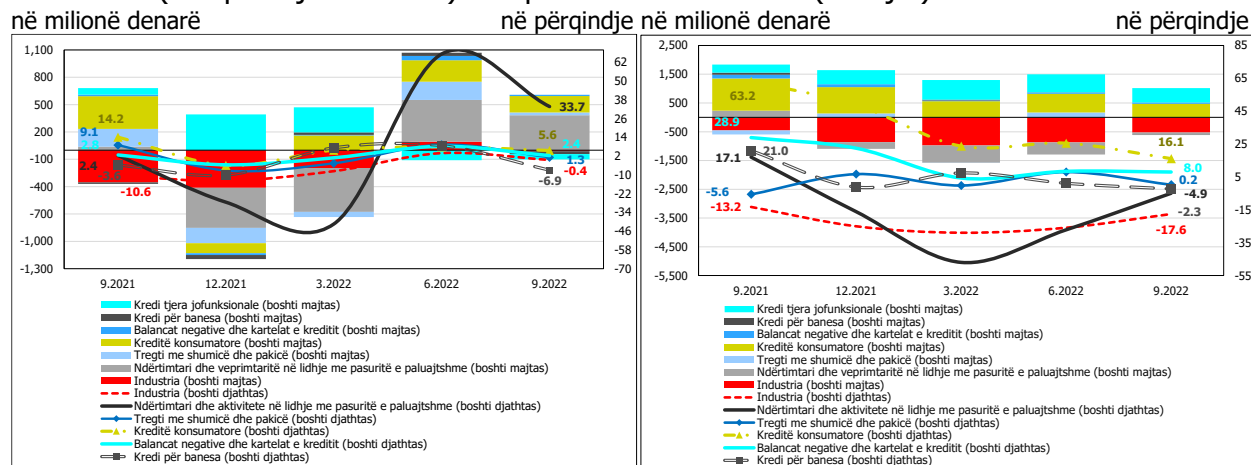
⁵ Me izolimin e efektin e neto shlyerjeve të detyrueshme, kreditë jofunksionale të korporatave u rritën me 1.2.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 4

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë jofunksionale sipas veprimtarive individuale (shoqëritë jofinanciare) dhe produkteve të kreditit (familjet)

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Kreditë jofunksionale të familjeve shënuan rritje prej 3,5% ose për 158 milionë denarë⁶, por kjo rritje ishte përgjysmuar në krahasim me tremujorin e dytë kur këto kredi u rritën për 313 milionë denarë ose për 7,5%. Ngadalësimi i rritjes së kredive jofunksionale të familjeve rezulton kryesisht nga kreditë jofunksionale konsumatore, të cilat u rritën për 5,6% ose për 180 milionë denarë kundrejt rritjes prej 8,0% (ose për 236 milionë denarë) në tremujorin paraprak. Kreditë jofunksionale banesore në këtë tremujor shënuan rënie (për 6,9%, ose për 31 milionë denarë) krahasuar me rritjen e vërejtur në tremujorin paraprak (për 8,8%, ose për 36 milionë denarë). Nga pjesa tjetër e kategorive të kredisë, rënie në tremujorin e tretë shënuan edhe kërkesat jofunksionale të bazuara në kreditë e tjera për persona fizik dhe kreditë jofunksionale për blerje dhe renovim të objekteve afariste. Te kreditë në bazë të kartelave kreditore dhe saldove negative në bazë të llogarive transaksioneve është vërejtur rritje e moderuar e kredive jofunksionale.

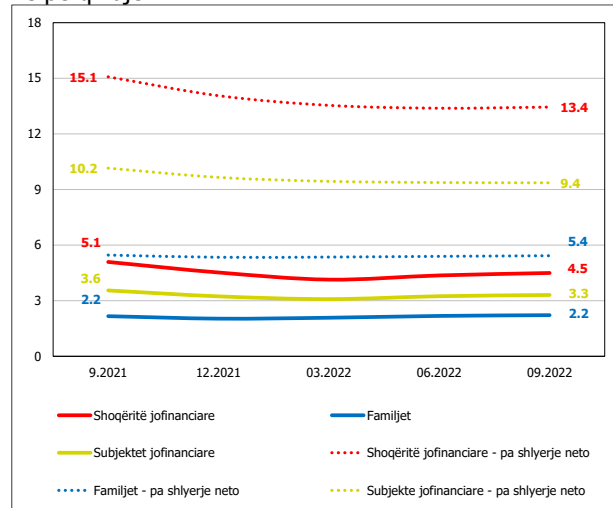
⁶ Nëse përjashtohet efekti i neto-shlyerjes së detyrueshme, atëherë rritja e kredive jofunksionale për familjet është më e ulët dhe arrin në 2,2%.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 5

Norma e kredive jofunksionale të subjekteve jofinanciare, sipas sektorëve individualë në përqindje

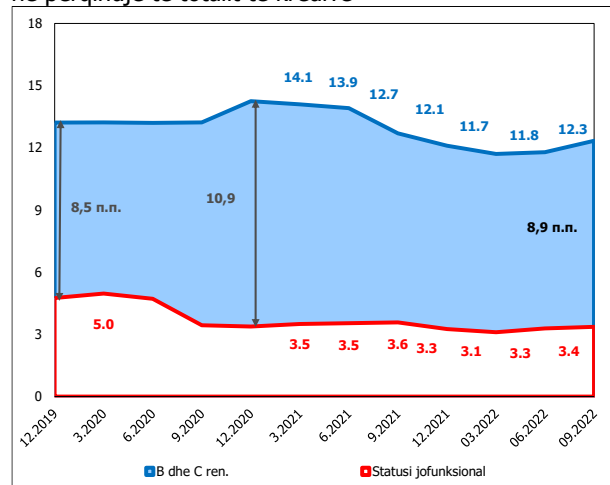

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

Grafikoni nr. 6

Hendeku midis kredive të rregullta në kategoritë e rrezikut B dhe C dhe kredive jofunksionale*

në përqindje të totalit të kredive

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

* Kreditë e rregullta të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kreditë jofunksionale janë një përafrim i të a.q. kreditë e grupeve 2 dhe 3 sipas SNRF 9, respektivisht. Diferenca të vogla janë të mundshme në pjesëmarrjen e kredive jofunksionale në totalin e kredive të sektorit jofinanciar të paraqitur në dy grafikët për shkak të diferencave në metodologjinë dhe përcaktimin e të dhënave të mbledhura nga burime të ndryshme.

Kalimi i kredive nga grupi 1 në grupin 2 (sipas SNRF 9) në tremujorin e tretë të vitit 2022 tregon një përkeqësim të caktuar të cilësisë së portofolit të rregullt (funksional) të kredisë së bankave, por për momentin nuk ka një migrim të konsiderueshëm të kredi për grupin 3 (kredi jofunksionale), me çka pjesëmarrja e këtyre kredive në total është ende në nivele të qëndrueshme. Kështu, me një ngadalësim të mbështetjes së kredisë nga bankat (rritja tremujore e kredisë është 1.8%) dhe një rritje e moderuar e kredive jofunksionale (3.9%), norma e kredive jofunksionale u rrit me minimalisht 0.1 pikë përqindje dhe arriti nga 3.3%⁷. Në të kundërt, një përkeqësim prej gjysmë pikë përqindjeje, në nivelin 12.3%, ka shënuar pjesëmarrja e kredive të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullta" (si përafrim për kreditë e grupeve 1 dhe 2 sipas SNRF 9) në totalin e kredive të sektorit jofinanciar (më së shumti për shkak të rritjes së kredive të klasifikuara në kategorinë "B" për 8.3%). Kjo çoi në një zgjerim të lehtë të hendekut midis kredive të grupit 1 dhe 2 (me 0.4 pikë përqindje) në krahasim me tremujorin paraprak. Është e rëndësishme të theksohet se kjo rritje e kredive të klasifikuara në kategorinë e rrezikut "B" në tërësi rezulton nga dy klientëve dhe nuk përfaqëson një lëvizje karakteristike të totalit të

⁷ Pa efektin e neto shlyerjes së detyrueshme, pjesëmarrja e kredive jofunksionale në totalin e kredive ka mbetur e pandryshuar në nivelin 9.4% për tremujorin e tretë radhazi.

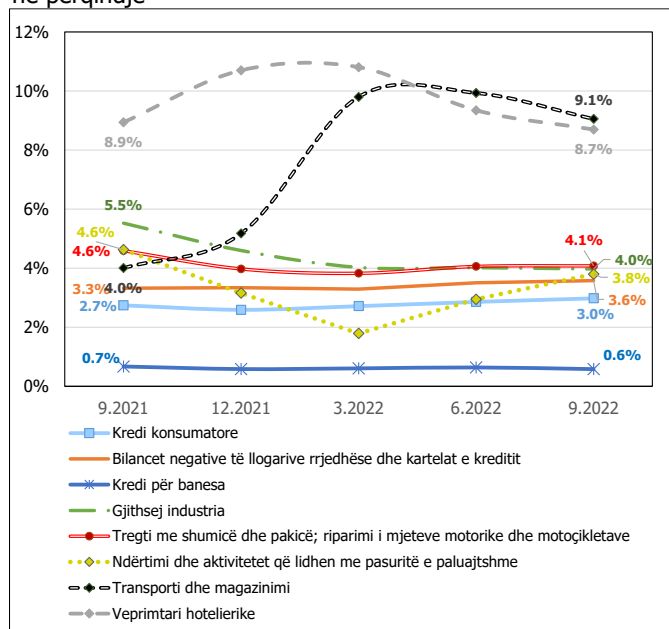

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

portofolit të kredisë së bankave. Kjo konfirmohet edhe nga niveli pothuajse i pandryshuar i kredive në kategorinë e rrezikut "B" në muajin e ardhshëm (në tetor 2022).

Grafikoni nr. 7

Norma e kredive jofunksionale sipas veprimtarive individuale dhe produkteve kreditore në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Pjesëmarrja e kredive jofunksionale në totalin e kredive të shoqërive jofinanciare u rrit me një minimum prej 0.1 pikë përqindjeje dhe arriti në 4.5%⁸. E analizuar sipas veprimtarive individuale ekonomike, norma e kredive jofunksionale shfaq lëvizje heterogjene. Përkeqësim më i theksuar i këtij treguesi vihet re në sektorin e furnizimit me ujë dhe në sektorin e minierave dhe gurorëve, ku norma e kredive jofunksionale është rritur përkatësisht me 1.8 dhe 1.4 pikë përqindje, me rritje të arritur të kredive jofunksionale në këto veprimtari. Rritje me 1.3 pikë përqindje është edhe norma e kredive jofunksionale në veprimtaritë administrative dhe të shërbimeve, dhe njësoj si në tremujorin e fundit, një rritje prej 1 pikë përqindje e kësaj norme është vërejtur edhe në sektorin "ndërtimtari". Një rritje e caktuar e kësaj norme ka në pjesën tjetër të industrisë përpunuese⁹ (me 0,8 pikë përqindje) dhe në sektorin "veprimtaritë profesionale, shkencore dhe teknike" (me 0,5 pikë përqindje). Në të kundërt, norma e kredive jofunksionale ka shënuar përmirësim në më shumë veprimtari, si veprimtaritë e shërbimit në fushën e artit, argëtimit, rekreacionit, transportit dhe ruajtjes, hotelierisë, shërbime në lidhje me informacionin dhe komunikimin, degët industriale në fushën e industria ushqimore, veprimtaritë e furnizimit me energji elektrike dhe gaz dhe industria e tekstilit.

⁸ Pa efektin e neto shlyerjes së detyrueshme, pjesëmarrja e kredive jofunksionale në totalin e kredive të korporatave mbetet e pandryshuar në nivelin 13.4%.

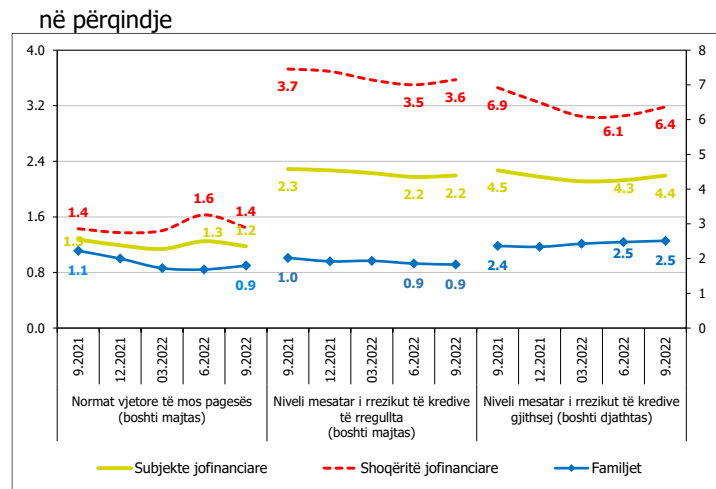
⁹ Pjesa tjetër e industrisë përpunuese përfshin të gjitha degët e industrisë përpunuese përveç industrisë ushqimore, industrisë së tekstilit dhe prodhimit të veshjeve dhe këpucëve, industrisë kimike, prodhimit të materialeve të ndërtimore, prodhimit dhe përpunimit të lëndëve djegëse, prodhimit të produkteve farmaceutike, prodhimit të metaleve, makinerive, veglave dhe pajisjeve.

Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, norma e kredive jofunksionale në portofolin e kredisë së familjeve mbetet e pandryshuar dhe arrin në 2.2%¹⁰. E analizuar sipas dedikimeve individuale, gjatë këtij tremujori nuk janë vërejtur ndryshime të rëndësishme. Normat e kredive jofunksionale në dy kategoritë më të mëdha të kredisë për familjet, përkatësisht kredinë konsumatore dhe atë banesore, mbetën në nivele të qëndrueshme gjatë tremujorit dhe shënuan përkatësisht 3.0% dhe 0.6%. Gjithashtu, shkalla e kredive jofunksionale është më e larta tek kartat e kreditit dhe mbitërheqjet në llogaritë e transaksionit, por është e qëndrueshme gjatë tremujorit (përkatësisht 3.6% dhe 3.5%), ndërsa me e ulët te kreditë banesore (0.6%).

Grafikoni nr. 8

Normat vjetore të mospagesës dhe niveli mesatar i rrezikut të kredive të rregullta dhe totale, sipas sektorëve individual

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Mospagimi i kredive të rregullta të sektorit jofinanciar në tërësi shënoi rënie minimale, e cila vërehet nëpërmjet uljes së normës vjetore me 0.1 pikë përqindjeje. Kjo është për shkak të përmirësimit të pagesës së portofolit të kredisë në sektorin e korporatave, në dallim nga përkeqësimi minimal te familjet. Në të kundërt, bankat mbajtën në të njëjtin nivel me 30 qershor 2022 provigjionin mesatar (niveлин mesatar të rrezikut) të kredisë së rregullt për familjet, ndërsa për kreditë e rregullta për ndërmarrjet ky nivel shënoi rritje të lehtë. Në mënyrë të zakonitë, bankat lënë mënjane një shumë më të lartë të korrigjimit të vlerës në lidhje me normat e mospagimit të realizuara për personat juridikë, gjë që është tregues i perceptimit të tyre për rreziqe më të larta nga plasamenet për ndërmarrjet sesa për familjet. Duke marrë parasysh pasiguritë e pranishme në ekonominë botërore dhe vendase, është e nevojshme të monitorohet me kujdes cilësia e portofolit të kredisë nga bankat dhe të caktohen provizione për të mbuluar humbjet e pritshme kreditore.

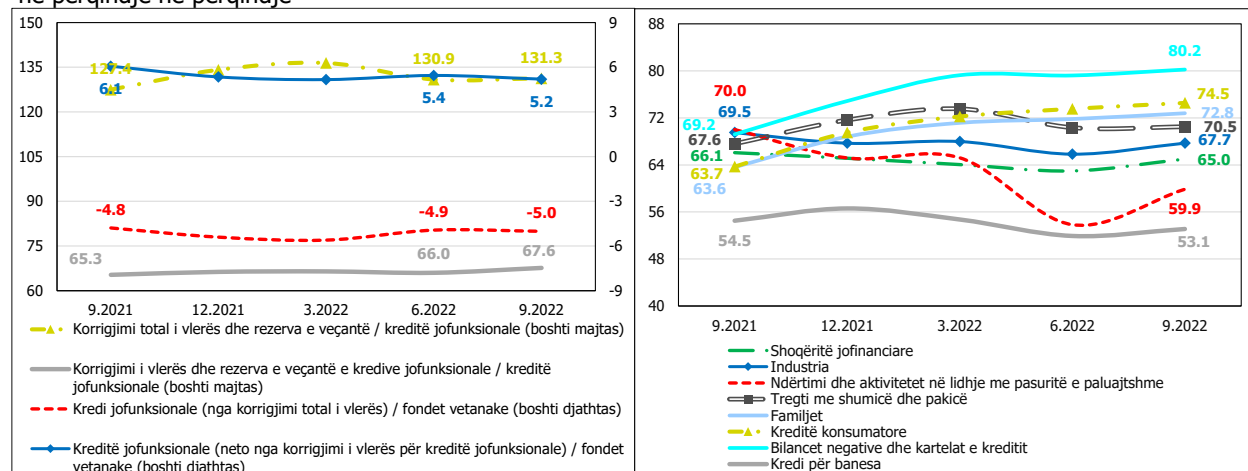
¹⁰ Pa efektin e neto shlyerjes së detyrueshme, pjesëmarrja e kredive jofunksionale për familjet është 5.4%.

Mospagimi i plotë eventual i kredive jofunksionale, përkatësisht vëllimi i humbjeve të papritura mbi këtë bazë do të kishte një ndikim të kufizuar në aftësinë paguese të sistemit bankar. Kjo është për shkak të mbulimit solid të kredive jofunksionale me korrigjimin e vlerës për kreditë jofunksionale, të cilat në tremujorin e tretë të vitit 2022 shënuan një rritje prej 1.6 pikë përqindjeje në raport me tremujorin paraprak dhe arritën në 67.6%. Në të njëjtën kohë, pesha e shumës së rezervuar të kredive jofunksionale në mjetet vetanake të sistemit bankar është relativisht e ulët dhe arrin në 5.2%. Kështu, edhe duke supozuar mospagimin e të plotë të kredive jofunksionale, aftësia paguese e sistemit bankar nuk do të kërcënohet.

Grafikoni nr. 9

Mbulimi i kredive jofunksionale me korrigjim të vlerës (majtas) dhe nga aktivitete të veçanta dhe produkte kreditore (djathtas)
në përqindje në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Kreditë e ristrukturuara, për nga natyra e tyre, janë kredi që duhen monitoruar më me kujdes, sepse ristrukturimi kryhet për pretendimet e klientëve me gjendje të përkeqësuar financiare. Kreditë e ristrukturuara janë një burim i mundshëm i kredive të reja jofunksionale, nëse ristrukturimi nuk arrin objektivat e pritura për përshtatjen e barrës së kredisë me situatën financiare të klientit. Pas rritjes së kredive të ristrukturuara të rregullta gjatë vitit 2021, këto kredi bfa fillimi i vitit 2022 shënojnë rënie. Rënia e kredive të rregullta të ristrukturuara ishte prezente edhe gjatë tremujorit të tretë (për 7,5%, ose për 521 milionë denarë), por u intensifikua në krahasim me tremujorin paraprak (kur kreditë e rregullta të ristrukturuara u ulën për 3,2%, ose për 234 milionë denarë). Në të njëjtën kohë, kreditë e ristrukturuara jofunksionale u rritën për 4,7%, ose për 195 milionë denarë, duke kontribuar me rreth 38% në rritjen tremujore të gjithsej kredive jofunksionale të bankave. Pjesëmarrja e kredive të rregullta të ristrukturuara edhe më tej shënon rënie (rënie me 0.2 pikë përqindje në baza tremujore) dhe përfaqëson një pjesë të vogël të totalit të kredive të rregullta të bankave, e cila në datën 30.9.2022 është 1.6% (përkatësisht 3.1% dhe 0.3% , për ndërmarrjet dhe familjet) dhe për rrjedhojë, këto kredi nuk paraqesin burim serioz të kredive të reja jofunksionale.

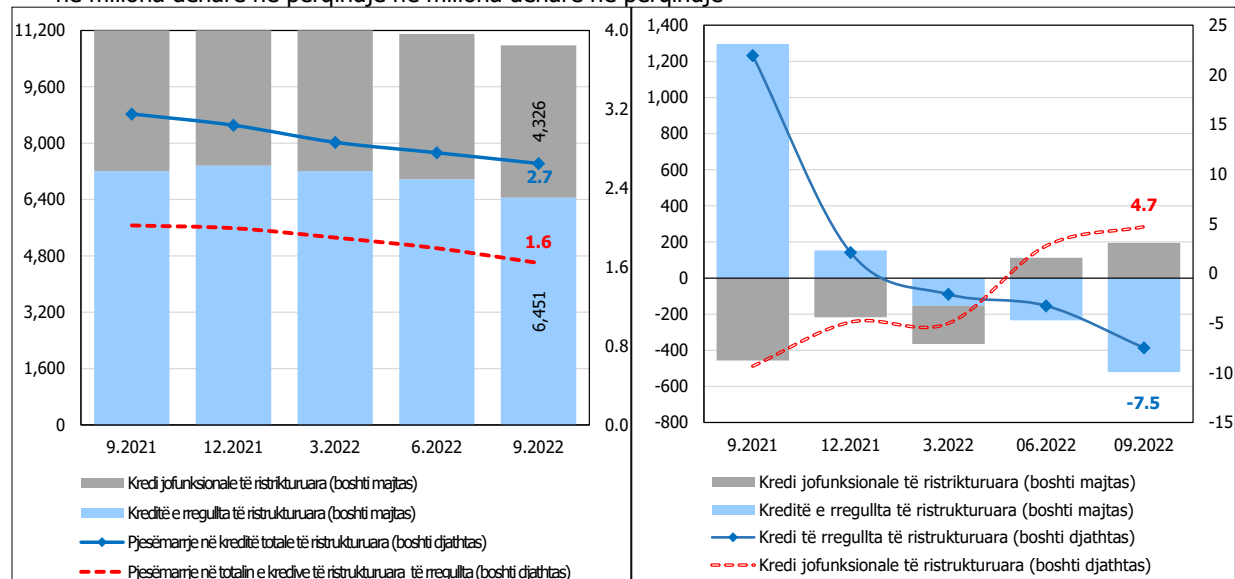

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 10

Kreditë e ristrukturuara për subjektet jofinanciare (majtas) dhe ndryshimi i tyre tremujor (djathtas)

në miliona denarë në përqindje në miliona denarë në përqindje

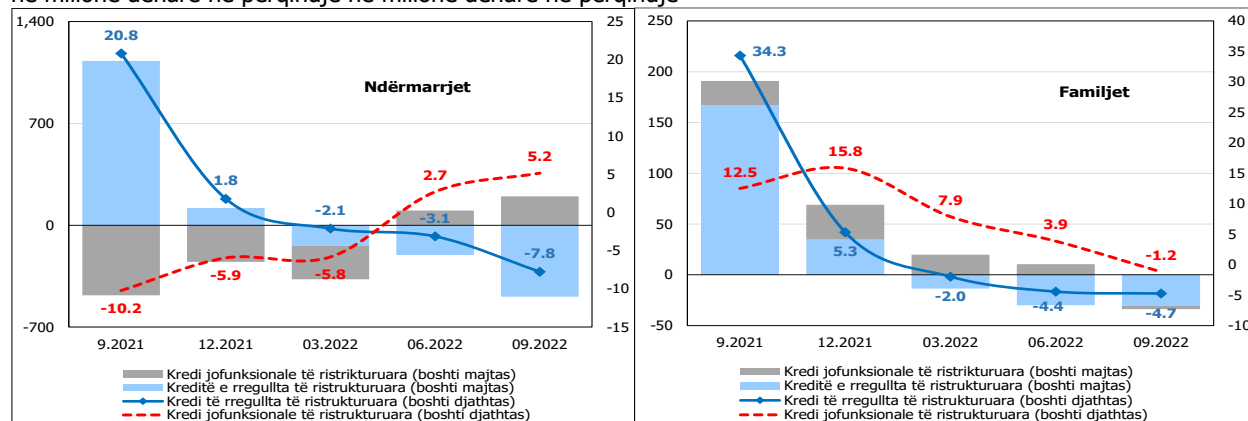

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Rreziku më i lartë i qenësishëm i kredive të ristrukturuara vërehet edhe përmes provigjionimit mesatar më të lartë të kredive të ristrukturuara të rregullta, i cili është 19.0%, krahasuar me 2.2% për totalin e kredive të rregullta. Mbulimi i kredive të ristrukturuara jofunksionale me provizione të veçanta është i ngjashëm me mbulimin e totalit të kredive jofunksionale.

Grafikoni nr. 11

Ndryshimi tremujor në kreditë e ristrukturuara, sipas sektorëve individualë në milionë denarë në përqindje në milionë denarë në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Tendenca e kredive të ristrukturuara sipas sektorëve individualë jofinanciar është e ngjashme, e cila gjithashtu ka shënuar rënie tremujore. Kreditë e ristrukturuara të rregullta të shoqërive jofinanciare janë në rënie në të gjitha aktivitetet ekonomike. Në të

njëjtën kohë, kontributin më të madh në uljen tremujore të vëllimit të kredive të ristrukturuara të rregullta e kanë ndërtimtaria dhe aktivitetet në fushën e pronës së patundshme, së bashku me tregtinë me pakicë dhe shumicë. Tek familje, kredia konsumatore e ristrukturuar, me një rënie prej 5.4%, është shtytësi kryesor i rënies tremujore të kredisë së ristrukturuar për familjet, kundrejt kredisë së ristrukturuar banesore, e cila u rrit me 3.9%. Ristrukturimi përfaqësohet kryesisht nga shoqëri jofinanciare, të cilat zënë pak më shumë se 90% të totalit të portofolit të kredisë së ristrukturuar.

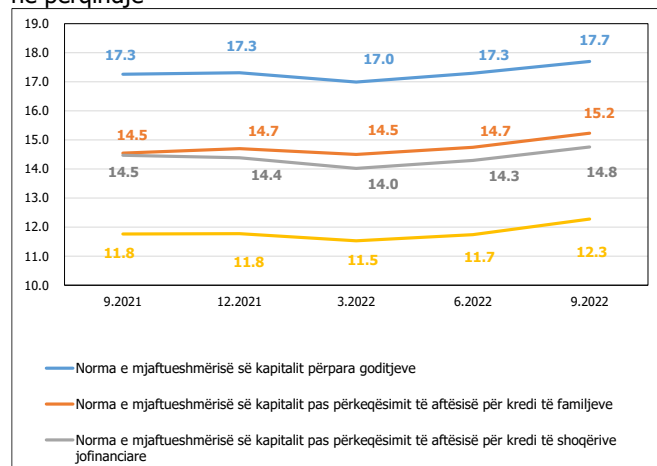
1.2 Stres-testimi i rezistencës së sistemit bankar ndaj rritjes së rrezikut të kredisë

Rezultatet e stres testimit të kryer konfirmojnë rezistencën e sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar të rrezikut kreditor. Norma e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën 8% në simulimet e veçanta hipotetike. Në një simulim ekstrem të tejkalimit të 30% të ekspozimit të kredisë ndaj subjekteve jofinanciare, nga ajo ekzistuese në dy kategoritë e ardhshme me rrezik më të lartë, norma e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar ulet me 5.4 p.p. në raport me nivelin fillestar, përkatësisht nga 17.7% në 12.3%, që është një rezultat pak më i mirë krahasuar me tremujorin e fundit.

Sipas aktiviteteve individuale, në një skenar të tillë, ndikimi më i theksuar në rënien e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar do të ishte përkeqësimi i aftësisë kreditore të klientëve nga aktivitetet dhe llojet e kredive sipas qëllimit për të cilin bankat kanë ekspozim më të madh (si "industria", "tregtia me shumicë dhe pakicë" dhe kreditë konsumatore).

Grafikoni nr. 12

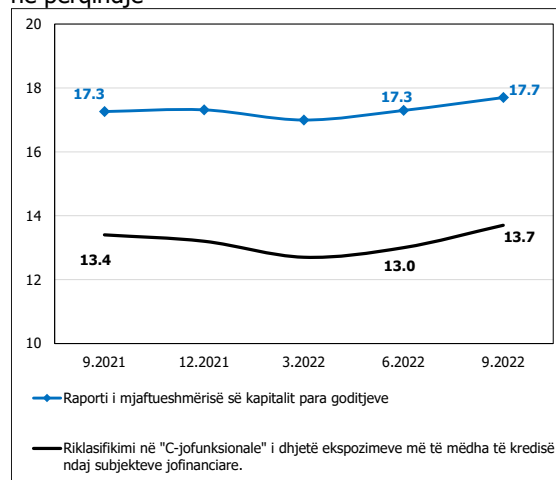
Norma e mjaftueshmërisë së kapitalit në tejkalimin prej 30% të ekspozimit të kredisë nga kategoritë ekzistuese në dy kategoritë e tjera me rrezik më të lartë në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 13

Efektet mbi normën e mjaftueshmërisë së kapitalit të tejkalimit të dhjetë ekspozimeve më të mëdha ndaj subjekteve jofinanciare në kategorinë e rrezikut "C" jofunksionale në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

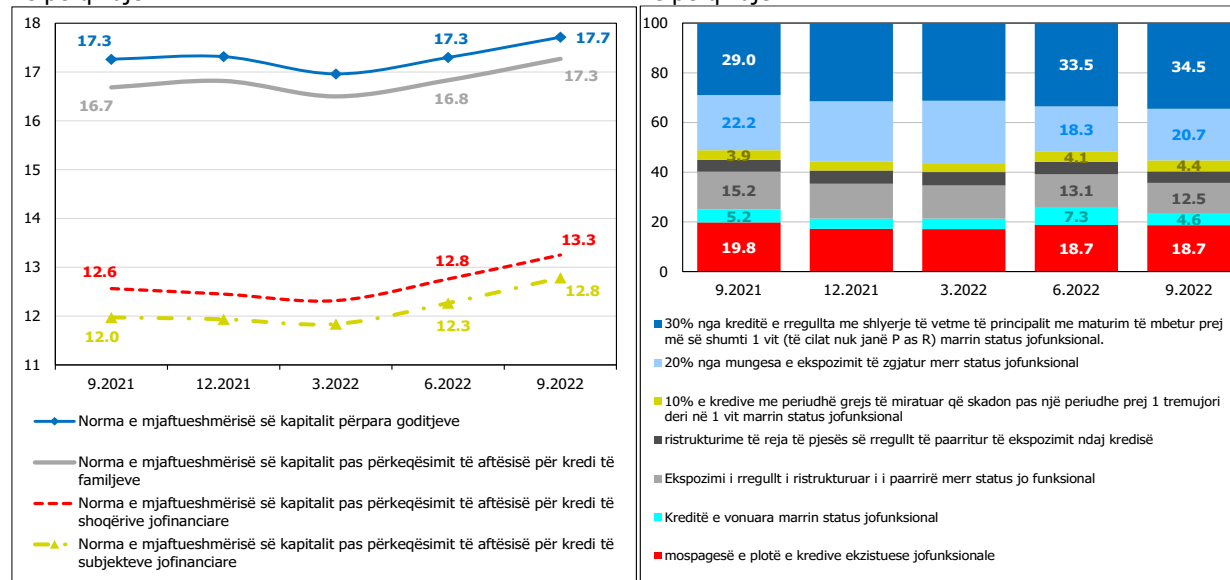

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Në simulimin e realizimit të rrezikut të përqendrimit në portofolin e kredisë, nëpërmjet një tejkalmi të supozuar të dhjetë klientëve më të mëdhenj nga sektori jofinanciar i çdo banke, nga kategoria aktuale e rrezikut (kryesisht "A"), në "B-kategoria e rrezikut jofunksional", norma e mjaftueshmërisë së kapitalit në nivel të sistemit bankar ulet me 4 pikë përqindjeje (nga 17,7% fillestare në 13,7%). Në këtë simulim vërehen rezultate më të mira, të cilat rrjedhin nga mjaftueshmëria më e lartë e kapitalit përpara zbatimit të simulimit dhe një kontribut të vogël ka ulja e nivelit të përqendrimit në portofolin e kredisë së sektorit jofinanciar¹¹. Më 30.09.2022, ulja e raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit në këtë skenar për një bankë individuale do të varionte nga 1.4 pikë përqindje në 6.9 pikë përqindjeje, ku asnjë bankë nuk e kishte këtë ulje të normës nën 8%.

Grafikoni nr. 14

Norma e mjaftueshmërisë së kapitalit para dhe pas goditjeve hipotetike të kombinuara në segmente të ndryshme të ekspozimit të kredisë (lart) dhe kontributi i goditjeve individuale në uljen e normës së mjaftueshmërisë së kapitalit (poshtë) në përqindje

Burimi: Regjistri kreditor i Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Rezistenca e sistemit bankar shqyrtohet gjithashtu duke kryer një simulim jashtëzakonisht ekstrem, i cili bazohet në një kombinim të shtatë goditjeve hipotetike ndaj përkeqësimit të cilësisë së portofolit të kredisë ndaj sektorit jofinanciar¹². Edhe në këtë simulim ekstrem, mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar nuk

¹¹ Në bazë tremujore, dhjetë ekspozimet më të mëdha ndaj sektorit jofinanciar u ulën me 0.3%, ndërsa mjetet vetanake shënuan rritje prej 3.6%. Kjo kontribuoi në uljen e pjesëmarrjes së dhjetë ekspozimeve më të mëdha ndaj sektorit jofinanciar në mjetet vetanake në 71.2% më datë 30.9.2022 (nga 73.9% më datë 30.6.2022).

¹² Shtatë goditjet hipotetike janë si më poshtë: 1. Mospagesa e plotë e kredive ekzistuese jofunksionale; 2. totali i kredive të prapambetura marrin status jofunksional; 3. totali i ekspozimit të rregullt të munguar të ristrukturuar merr status jofunksional; 4. bankat kryejnë ristrukturime të reja të pjesës së rregullt të munguar të ekspozimit të kredisë, të cilat sipas vëllimit korrespondojnë me shumën e ekspozimeve të ristrukturuara që kanë marrë status jofunksional nga pika e mëparshme; 5. 10% e kredive me periudhë mospagimi të miratuar që skadon pas një periudhe prej një tremujori deri në një vit marrin status jofunksional; 6. 20% e ekspozimit të zgjatur që mungon merr status jofunksional; 7. 30% e kredive të rregullta me shlyerje të njëhershme të principalit me maturim të mbetur maksimumi një vit.

ulet nën minimumin e përcaktuar. Në fakt, pas këtij simulimi, norma e mjaftueshmërisë së kapitalit zvogëlohet me 4.9 pikë përqindjeje në nivelin 12.8%, që paraqet një rezultat më të mirë në krahasim me fundin e tremujorit të dytë të vitit (përkatësisht 5.0 pp dhe 12.3%). Efekti më i madh në normën e mjaftueshmërisë së kapitalit është përkeqësimi i supozuar i cilësisë së kredive me shlyerje e njëhershme, e cila kontribuon me 34.5% në uljen totale të mjaftueshmërisë së kapitalit gjatë goditjes së kombinuar. Gjithashtu, ndikimi i përkeqësimit hipotetik në cilësinë e kredive të prolonguara (që përbën 20.7% të uljes totale të normës së mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar) është i rëndësishëm, si dhe mospagesa e plotë e supozuar e kredive jofunksionale në sektorin jofinanciar (18.7% e totalit të rënies së mjaftueshmërisë së kapitalit gjatë goditjes së kombinuar). Marrja e supozuar e statusit jofunksional të kredive të rregullta të ristrukturuara kontribuon me 12.5% në uljen totale të mjaftueshmërisë së kapitalit më 30.9.2022.

2. Rreziku valutor

Sistemi bankar rriti ndjeshëm ekspozimin e tij të drejtpërdrejtë ndaj rrezikut valutor në tremujorin e tretë të vitit 2022, reflektuar nga normat dyshifrore të pjesëmarrjes së hendekut midis aktiveve dhe pasiveve me komponent valutor në mjetet vetanake, si dhe pozicioni i hapur valutor në mjetet vetanake. Lëvizje të tilla janë pasojë e rritjes relativisht të lartë të plasamenve të bankave në kredi dhe depozita me afatizim në euro, duke ulur njëkohësisht detyrimet kreditore në këtë valutë. Të gjitha bankat në sistemin bankar kanë pozitë të gjatë valutore, e cila më së shumti rezulton nga hendeku pozitiv ndërmjet aktivës dhe pasivës në euro dhe denarë me klauzolë euro.

Rritja e ndjeshme e përfaqësimit të kredive me komponent valutor në portofolet e kredisë së bankave për shkak të rritjes së lartë të kredisë në valutë rrit ekspozimin indirekt të sistemit bankar ndaj rrezikut valutor. Megjithatë, ndikimi i pafavorshëm i pranisë së këtij rreziku zbutet për shkak të pjesëmarrjes dominuese të kredive në euro dhe në denarë me klauzolë euro në totalin e kredive me komponentë valutore në kushtet e zbatimit të strategjisë për mbajtjen e qëndrueshëm të kursit valutor të denarit në raport me euron.

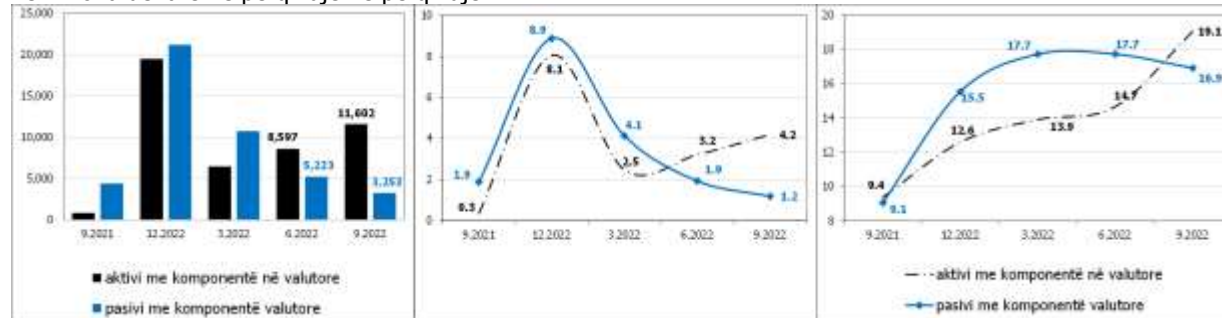

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 15

Ndryshimi tremujor (majtas dhe i mesëm) dhe vjetor (djathtas) në totalin e aktiveve dhe aktiveve dhe pasivës me një komponent valutor*

në miliona denarë në përqindje në përqindje

Burimi: Banka Popullore, përkatësisht Raporti për pozicionin e hapur valutor, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga bankat.

* Mjetet janë mbi bazë neto, të zvogëluara me korigjimin e vlerës për kërkesat që klasifikohen në kategoritë e rrezikut "B", "G" dhe "D" në përputhje me rregulloren për menaxhim me rrezikun valutor. BZHMV nuk është përfshirë në analizë sepse, në përputhje me rregulloret ligjore, rregulloret për pozicionin e hapur valutor nuk zbatohen për BZHMV.

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, hendeku ndërmjet aktiveve dhe pasiveve me komponentë valutore është zgjeruar ndjeshëm dhe ka arritur në 9,136 milionë denarë, që historikisht paraqet hendekun më të lartë në 10 vitet e fundit. Hendeku tregon rritje të shumëfishtë në krahasim me tremujorin paraprak dhe vjen si rezultat i rritjes së përsheptuar të mjeteve me komponentë valutore (e cila është rritur për 11,602 milionë denarë, ose për 4,2%)¹³, por edhe e rritjes më të ngadaltë të pasivës me komponentë valutore (e cila është rritur për 3.253 milionë denarë, ose për 1,2%)¹⁴. Raporti i hendekut pozitiv në mjetet vetanake është 11.1%, që paraqet një rritje të ndjeshme prej 10.1 pikë përqindjeje në krahasim me tremujorin paraprak dhe tregon një rritje të ekspozimit të drejtpërdrejtë të bankave ndaj rrezikut valutor. Pozicioni i hapur valutor ¹⁵ gjithashtu u rrit ndjeshëm dhe arrin në 11.0% të mjeteve vetanake dhe ndonëse është tre herë më i ulët se minimumi rregullator prej 30%, sërish ka tejkaluar mesataren dhjetëvjeçare për herë të parë që nga tremujori i katërt i vitit 2020.

¹³ Rritja e aktiveve me komponentë valutore në baza tre mujore kryesisht rezulton nga rritja e kredive për 8,060 milionë denarë (nga të cilat 6,184 milionë denarë janë kredi në valutë, dhe 1,876 milionë denarë janë në denarë me klauzolë valutore), si dhe nga depozitat në valutë fikse për 3.409 milionë denarë. Ndikim ka pasur edhe rritja e depozitave të detyrueshme në valutë në BPRMV për 3.011 milionë denarë. Në anën tjetër, llogaritë rrjedhëse në valutë në bankat e huaja shënuan rënie më të theksuar për 4,035 milionë denarë.

¹⁴ Rritja e pasivës me komponentë valutore në baza tre mujore është kryesisht rezultat i rritjes së llogarive rrjedhëse në valutë të personave fizikë prej 2,867 milionë denarë, ndërsa rënie më e dukshme vërehet te detyrimet nga kreditë në valutë të huaj për 1.664 milionë denarë.

¹⁵ Në përllogaritjen e pozicionit të hapur valutor, përveç hendekut ndërmjet aktiveve dhe pasiveve të bilancit me komponent valutor, përfshihet edhe hendeku midis aktiveve jashtëbilancore dhe pasiveve me komponent valutor.

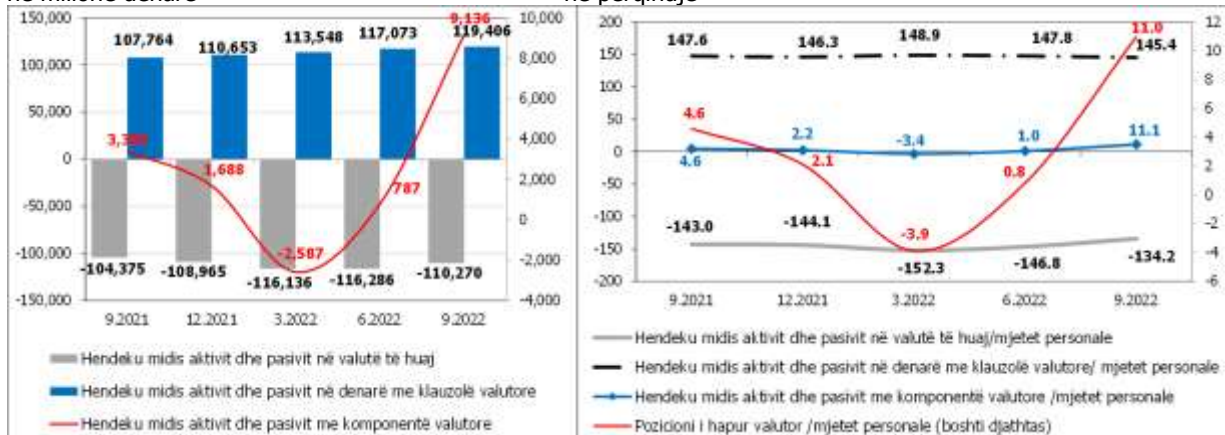
Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 16

Struktura e hendekut midis aktiveve dhe pasiveve me një komponent valutore (majtas) dhe pjesa e hendekut midis aktiveve dhe pasiveve me një komponent valutore të mjeteve vetanake (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

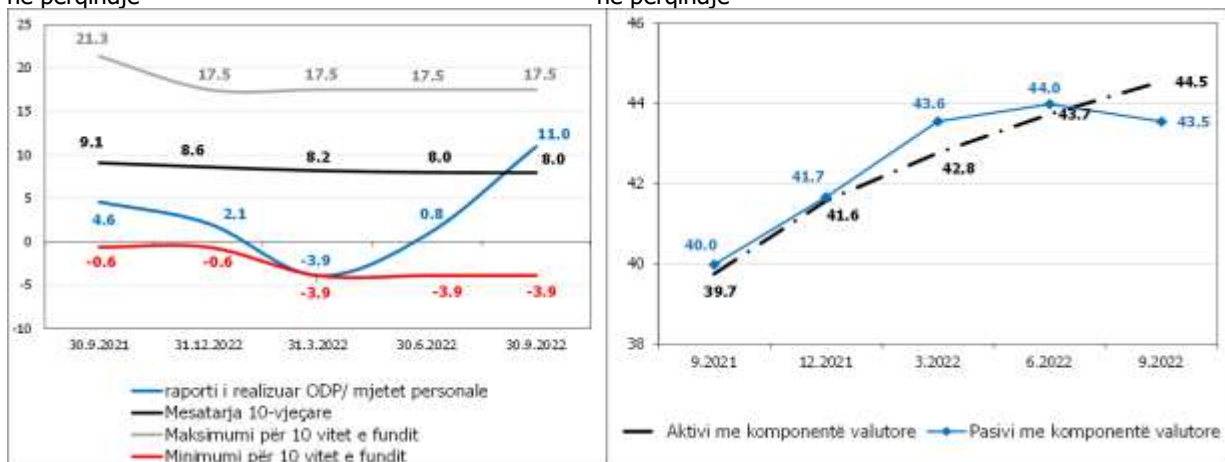
Aktivët me komponentë valutore shënuan rritje më të madhe nga totali i aktiveve (që u rritën për 2,2% ose 13,778 milionë denarë), kështu që pjesëmarrja e saj në totalin e aktiveve u rrit për 0,8 pikë përqindjeje. Nga ana tjetër, pasiva me komponentë valutore janë rritur me një ritëm më të ulët rritjeje se totalit të pasivës, ndaj pesha e tij në totalin e pasivës është ulur me 0.5 pikë përqindjeje.

Grafikoni nr. 17

Mesatarja dhjetëvjeçare, minimale dhe maksimale për treguesin ODP/mjetet vetanake (majtas) dhe pjesëmarrja e aktiveve dhe pasiveve me përbërës valutore* në totalin e aktiveve të bankave (djathtas)

në përqindje

në përqindje

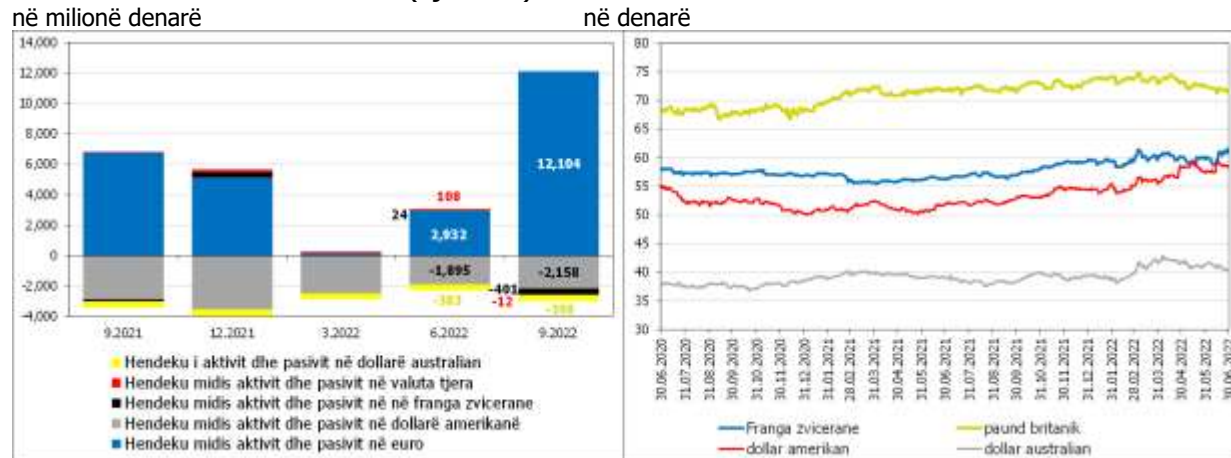
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

* Në kuadër të aktiveve, kërkesat merren në bazë neto, pra zvogëlohen për shumën e korigjimit të vlerës së kryer. BZHMV është përjashtuar nga analiza.

Grafikoni nr. 18

Struktura e hendekut midis aktiveve dhe pasiveve me një komponent valutator sipas valutave (majtas) dhe lëvizjes së kursit të denarit kundrejt dollarit amerikan, frangës zvicerane, paundit britanik dhe dollarit australian (djathtas)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Sipas analizave sipas valutave individuale, pozicioni i gjatë valutator i detyrohet ekskluzivisht hendekut pozitiv në euro dhe në denarë me klauzolë në euro, i cili arrin në 12,104 milionë denarë dhe është rritur për 9,172 milionë denarë ose më shumë se katër herë në krahasim me tremujorin paraprak. Hendeku i lartë ndërmjet aktiveve dhe pasiveve në euro dhe Euroklauzola vjen si rezultat i rritjes më të lartë të aktiveve në raport me pasiveve në këtë valutë¹⁶. Në raport me pozitën valutore me komponentë në dollarë, hendeku negativ ndërmjet aktiveve dhe pasiveve është zgjeruar (për 263 milionë denarë, ose 13,9%), që vjen si pasojë e rritjes më të madhe të pasiveve në raport me aktivave në dollarë amerikanë dhe në denarë me klauzolë në dollar¹⁷. Hendeku i zgjeruar negativ në këtë valutë e ekspozon sistemin bankar ndaj rreziqut të rritjes së vlerës së dollarit amerikan kundrejt euros dhe më pas ndaj denarit maqedonas, gjë që mund të vërehet gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022, kur vlera e dollari për herë të parë pas 20 vitesh e tejkaloi vlerën e euros dhe në fund të tremujorit arriti në 64,3 denarë për një dollar. Megjithatë, efekti i një ndryshimi të tillë është i vogël për shkak të përfaqësimit relativisht të ulët të pozicioneve në dollarë në bilancet e bankave. Pozicioni valutator me valutat e tjera më të zakonshme është i shkurtër, por kontributi i ndryshimeve në hendekun me këto valuta është i parëndësishëm¹⁸.

¹⁶ Aktiva me komponentë euro janë rritur për 11,280 milionë denarë ose për 4,5%, që është pasojë e rritjes së kredive për 8,027 milionë denarë (nga të cilat 6,152 milionë denarë janë në euro, ndërsa 1,876 milionë denarë janë në denarë me klauzolë euro), si dhe të depozitave në valutë për 2,719 milionë denarë. Pasiva me komponentë euro janë rritur për 2,109 milionë denarë ose për 0,9%, që kryesisht vjen si pasojë e rritjes së llogarive rrjedhëse për 3,890 milionë denarë, por rënie më të theksuar kanë shënuar obligimet kreditore në euro për 1,664 milionë denarë.

¹⁷ Aktiva me komponentë dollarësh shënuan rritje për 705 milionë denarë, ose për 3,9%, dhe rritja vjen si rezultat i rritjes së depozitave të afatizuara në dollarë për 402 milionë denarë, si dhe mjeteve në para, ekuivalentët e parasë, ari dhe metalet e çmuara për 239 milionë denarë. Pasiva me komponentë dollarësh janë rritur për 968 milionë dollarë, ose për 4,9%, dhe rritja është pasojë e rritjes së llogarive rrjedhëse për 458 milionë denarë, por edhe e depozitave të afatizuara në dollarë të personave fizikë për 155 milionë denarë.

¹⁸ Hendeku negativ ndërmjet aktiveve dhe pasiveve në dollarë australianë dhe në denarë me klauzolë në këtë valutë është zgjeruar pak në krahasim me tremujorin paraprak dhe arrin në 398 milionë denarë. Ndryshim i pozicionit valutator nga e gjata në të shkurtër është vërejtur te franga zvicerane, ku hendeku në tremujorin e tretë ishte negativ dhe arriti në 401 milionë denarë, si dhe me valutat e tjera, ku paraqitet hendek negativ në shumë prej 12 milionë denarë.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Tabela nr.3

Struktura valutore e aktivës dhe pasivës me komponentë valutore
në përqindje

Valuta	30.6.2022		30.9.2022	
	Aktivi	Pasivi	Aktivi	Pasivi
Euro	90.2	89.4	90.5	89.1
Dollar amerikan	6.5	7.2	6.5	7.5
Franga zvicerane	1.3	1.3	1.2	1.3
Dollar australian	0.5	0.7	0.5	0.7
Paund britanik	0.6	0.6	0.5	0.6
Tjetër	0.9	0.8	0.8	0.8
Gjithsej	100.0	100.0	100.0	100.0

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Kredia me komponentë valutore në tremujorin e tretë të vitit 2022 shënoi një përfaqësim më të lartë në portfolet e kredisë së bankave, gjë që tregon për një ekspozim më të lartë indirekt të bankave ndaj rrezikut valutë. Më datë 30.09.2022, pjesëmarrja e kredisë me komponentë valutore në totalin e kredive të sektorit jofinanciar arriti në 43.0% dhe u rrit me 1.2 pikë përqindjeje në raport me tremujorin paraprak, që është historikisht rritja më e lartë tremujore në dhjetë vitet e fundit. Kjo rritje vjen kryesisht nga rritja e lartë tremujore e kredisë në valutë prej 9.8%, kryesisht për ndërmarrjet (në kushte të rritjes së nevojave për likuiditet për shkak të çmimeve gjithnjë e më të larta të energjisë). Në kuadër të kredive me komponentë valutore, rritje shënuan edhe kredia për shoqëritë jofinanciare edhe ajo për familjeve, por rritja ishte më e dukshme në kredinë për shoqërive. Gjithashtu, ka një rritje të dukshme të kredisë në valutë të klientëve të tjerë për shkak të huamarrjes së shtetit në valutë nga një bankë. Mirëpo, duhet pasur parasysh se 99,5% e kredive me komponentë valutore janë në euro ose në denarë me klauzolë euro, kështu që ruajtja e mëtutjeshme e një kursi të qëndrueshëm nominal të denarit në raport me euron është faktori kryesor për zbutjen e rrezikut indirekt valutë të bankave.

Tabela nr. 4

Shpërndarja e bankave sipas pjesëmarrjes së pozicionit të hapur valutë sipas valutave të veçanta dhe pozicionit agregat valutë në mjetet vetanake

Përshkrimi	Numri i bankave										Pozicioni agregat valutor/m jetet e veta
	Pozicioni i hapur valutor sipas valutave të veçanta/ mjetet personale										
	Euro		Dollari amerikan		Franga zvicerane		Dollari australian		Tjetër		
	I gjatë	I shkurtë	I gjatë	I shkurtë	I gjatë	I shkurtë	I gjatë	I shkurtë	I gjatë	I shkurtë	
nën 5%	5	0	9	3	6	5	7	1	10	2	5
prej 5% deri 10%	2	0									2
prej 10% deri 20%	3	0									3
prej 20% deri 30%	2	0									2
mbi 30%											

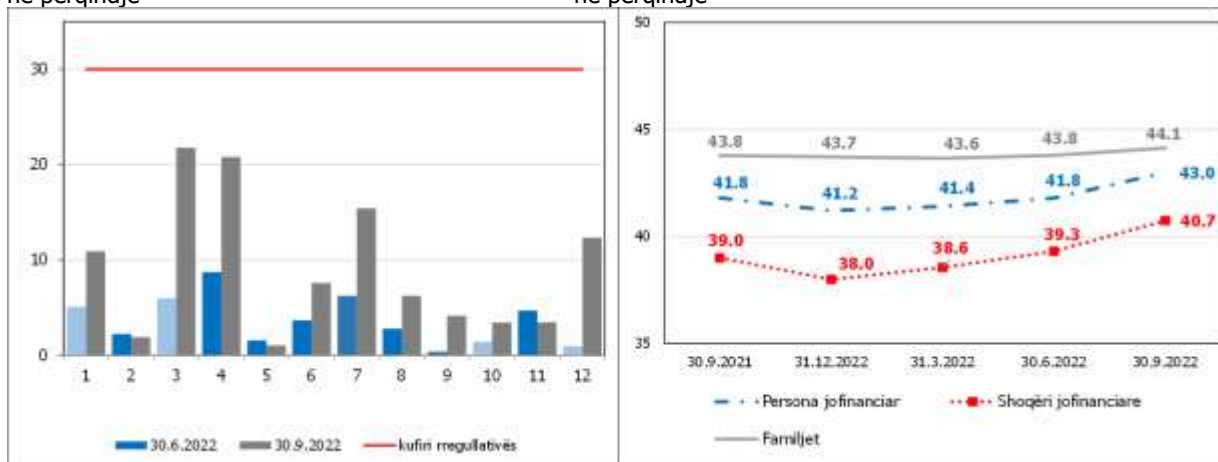
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Numri më i madh i bankave ka shënuar rritje në raport të pozicionit agregat valutor dhe mjeteve vetanake, i cili varion nga 1.1% deri në 21.8%, por këto vlera janë ende nën kufirin e përcaktuar prej 30%. Më datë 30.09.2022, të gjitha bankat kishin një pozicion të gjatë agregat valutor, që është pasojë e hendeikut të lartë pozitiv ndërmjet aktiveve dhe pasiveve në euro dhe denarë me klauzolë euro.

Grafikoni nr. 19

Raporti i pozicionit agregat valutor dhe mjeteve vetanake nga bankat individuale* (majtas) dhe pjesa e kredive me një komponent valutor në totalin e kredive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

* Shufrat me nuanca më të çelura i referohen bankave që kanë një pozicion të shkurtër valutor, por që tregohen në vlerë absolute. BZHMV është përjashtuar nga analiza.

3. Rreziku i likuiditetit

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, pozicioni i likuiditetit të sistemit bankar mbeti në nivele të qëndrueshme dhe u forcua më tej, duke siguruar kapacitetin e bankave për mbështetje të pandërprerë kreditore për kompanitë dhe familjet. Për dallim nga dy tremujorët e parë të këtij viti, kur mjetet likuide të sistemit bankar shënuan ulje në kushtet e ngadalësimit të rritjes së depozitave, duke forcuar njëkohësisht mbështetjen kreditore të ekonomisë, në tremujorin e tretë të vitit 2022, mjetet likuide filluan të rriten sërish, duke arritur një rritje tremujore prej 2.4%. Me këtë, treguesit e likuiditetit të sistemit bankar mbetën në nivele të qëndrueshme dhe të kënaqshme, ndërsa norma e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (angl. Liquidity Coverage Ratio) është 2.5 herë më i lartë në krahasim me minimumin rregullator (100%), gjë që konfirmon sasi e kënaqshme e likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar të Maqedonisë. Hendeku kumulativ midis hyrjeve dhe daljeve të parave të dakorduara deri në 1 vit janë negative, por bankat presin një nivel relativisht të lartë të stabilitetit të depozitave, si burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Rezultatet e stres testeve tregojnë për një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

Duke marrë parasysh lëvizjet inflacioniste, Banka Popullore në tremujorin e tretë të vitit 2022 ka vazhduar shtrëngimin e politikës monetare duke përdorur një grup më të gjerë instrumentesh monetare, me qëllim ruajtjen e stabilitetit afatmesëm të çmimeve. Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022, norma bazë e interesit u rrit në nivelin 4.25% (në nëntor 2022), e cila u plotësua me një rritje të normave të interesit për depozitat njëditore dhe shtatë ditore. Ndryshime u bënë edhe në instrumentin e rezervës së detyrueshme¹⁹ për nxitjen e kreditimit të projekteve për burimet e rinovueshme të energjisë, si dhe ndryshime që synojnë uljen e euroizimit. Pritet që me këtë masë të përforcohen ndryshimet e iniciuara në politikën e interesit të bankave dhe bankat të ofrojnë norma më të favorshme të interesit për të gjitha kategoritë e depozitave në denarë, duke kontribuar në rritjen më të fortë të kursimeve në valutë vendase. Në të njëjtën kohë, me këtë ndryshim do të arrihej edhe menaxhim optimal i likuiditetit.

3.1. Treguesit e likuiditetit

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, rritja e mjeteve likuide të sistemit bankar ka kontribuar edhe në përmirësimin e treguesve të likuiditetit. Treguesit janë nën mesataren e tyre dhjetëvjeçare, por vazhdojnë të tregojnë për menaxhim adekuat të rrezikut të likuiditetit të bankave, pa shfaqjen e presioneve të likuiditetit, gjë që konfirmohet nga pjesëmarrja solide e mjeteve likuide në totalin e aktiveve të bankave (28.8%) dhe me mbulim të kënaqshëm të detyrimeve dhe depozitave afatshkurtra nga familjet me mjete likuide (përkatesisht nga 46% dhe 58.1%²⁰).

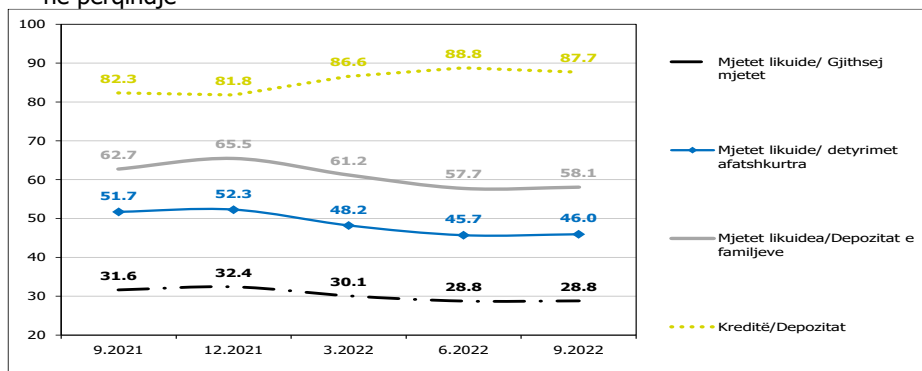
¹⁹ Tashmë në mars 2022, në përputhje me tendencën e shtuar për kursim në valutë, si dhe me spekulimet e pabaza për stabilitetin e denarit, Banka Popullore ndërmori masa të synuara, gjegjësisht bëri ndryshime në rezervën e detyrueshme, si reagim ndaj tendencat e tilla dhe ulën normën e rezervës së detyrueshme nga detyrimet në denarë (nga 8% në 6,5%) dhe njëkohësisht e rritën normën e rezervës së detyrueshme nga detyrimet në valutë të huaj (nga 15% në 16,5%). Ndryshimet kanë filluar të aplikohen nga qershori i këtij viti. Lidhja: Vendim për rezervën e detyrueshme ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 83/22), dhe në qershor norma e rezervës së detyrueshme për detyrimet në denarë u zvogëluan nga 6,5% në 5%, dhe norma e rezervës së detyruar për detyrimet në valutë të huaj u rrit nga 16,5% në 18%. Lidhja: Vendim për ndryshimin e Vendimit për rezervën e detyrueshme ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 153/22). Me ndryshimin e rezervës së detyrueshme nga shtatori 2022, baza për ndarjen e rezervës së detyrueshme në denarë për bankat është zvogëluar për shumën e kredive të reja të miratuara për financimin e projekteve për prodhimin vendor të energjisë elektrike nga burimet e rinovueshme. Lidhja: Vendim për rezervë obligative ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 201/22). Ndryshimi i këtij instrumenti nga nëntori 2022, i cili është i katërti me radhë këtë vit, përfshin rritjen e normës së rezervës së detyrueshme të bankave për detyrimet në valutë të huaj nga 18% në 19%, ndërsa është rriur edhe pjesa e rezervës së detyrueshme në valutë të huaj të cilat bankat e plotësojnë në euro, nga 75% në 77%. Lidhja: Vendim për rezervë të detyrueshme ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 251/22).

²⁰ Sipas bankave individuale, më datë 30.9.2022, pjesëmarrja e mjeteve likuide në totalin e aktiveve është ndërmjet 19.7% dhe 49.1%, me një mesatare prej 22.2% (shtator 2021: midis 18.8% dhe 53.3 %). Mbulimi i detyrimeve afatshkurtra me mjete likuide është ndërmjet 32.9% dhe 64.1%, me një mesatare prej 40.7% (shtator 2021: midis 36.5% dhe 70%) dhe mbulimi i depozitave të familjeve me mjete likuide midis 35.3% dhe 79.1%, me një mesatare prej 59.8% (shtator 2021: midis 38% dhe 86.3%). Nga kjo analizë është përjashtuar "Banka për Zhvillim e Maqedonisë së Veriut" SHA Shkup.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 20
Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar
në përqindje

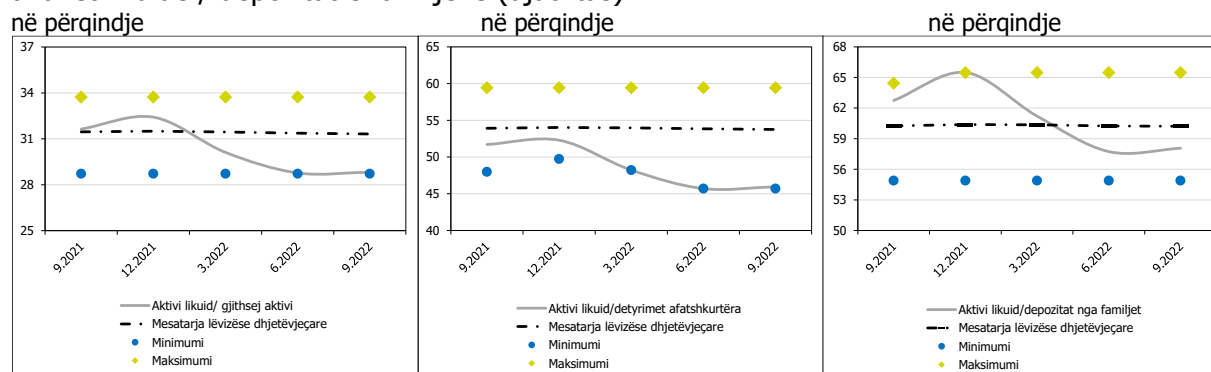

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Shënim: Gjatë llogaritjes së treguesve të likuiditetit në nivel të sistemit bankar, aktivet dhe pasivet ndërbankare rezidente nuk merren parasysh.

Grafikoni nr. 21

Aktiva likuide / aktivet totale (majtas), aktivet likuide / detyrimet afatshkurtra (mesme) dhe aktivet likuide / depozitat e familjeve (djathtas)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

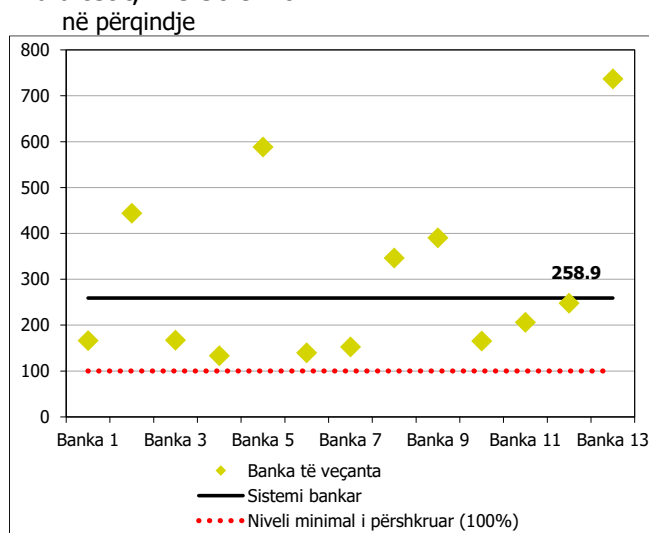
Norma e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (angl. Liquidity Coverage Ratio) është 258.9%, që është 2.5 herë më shumë se minimumi rregullator (100%²¹) dhe konfirmon nivelin e kënaqshëm të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar të Maqedonisë. Analizuar sipas bankave individuale, normat e mbulimit të likuiditetit variojnë nga 133.2% në 737.1% (me një mesatare prej 206.1%), gjë që tregon gjithashtu kufijtë e pranueshëm të rrezikut të likuiditetit ndaj të cilëve janë të ekspozuara bankat dhe menaxhimin e qëndrueshëm të likuiditetit nga ana e tyre.

²¹ Përveç bazës përmblendhëse, bankat janë të detyruara të vendosin dhe monitorojnë një normë mbulimi të likuiditetit sipas çdo valute të rëndësishme për bankën (secila valutë pjesëmarrja e së cilës në detyrimet totale të bilancit të bankës është të paktën 5%). Gjithashtu, niveli minimal i parashikuar prej 100% i referohet vetëm normës totale të mbulimit të likuiditetit dhe jo normave sipas çdo valute të rëndësishme. Më 30 shtator 2022, normat e mbulimit të likuiditetit për dy valutat kryesore, euro dhe denarë, janë përkatësisht 95.5% dhe 265.6%.

Grafikoni nr. 22

Norma e mbulimit të likuiditetit, më 30.9.2022

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Sipas karakteristikave valutore të mjeteve dhe detyrimeve likuide, në tremujorin e tretë të vitit 2022, treguesit për likuiditet në denarë shënuan përmirësim, për dallim nga treguesit për likuiditet në valutë²², të cilët shënuan rënie për tre tremujorë radhazi. Lëvizjet e tilla të treguesve të likuiditetit korrespondojnë me rritjen më të theksuar tremujore të denarit (për 3,6%), kundrejt rritjes minimale të mjeteve likuide në valutë (për 0,4%). Nga ana tjetër, të analizuar në baza vjetore, treguesit e likuiditetit tregojnë sjellje të kundërt, përkatësisht treguesit e likuiditetit në denarë ulen, ndërsa treguesit e likuiditetit në valutë tregojnë rritje. Megjithatë, treguesit për likuiditetin në denarë janë ende në nivel më të lartë në krahasim me treguesit për likuiditetin valutor, që vjen si pasojë e pjesëmarrjes më të lartë strukturore të mjeteve likuide në denarë në gjithsej mjetet likuide të bankave. Rreziqet nga niveli më i ulët i treguesve të likuiditetit në valutë zbuten nga likuiditeti i lartë në denarë dhe mundësia e sigurimit të pandërprerë të mjeteve likuide²³ në valutë sipas nevojës.

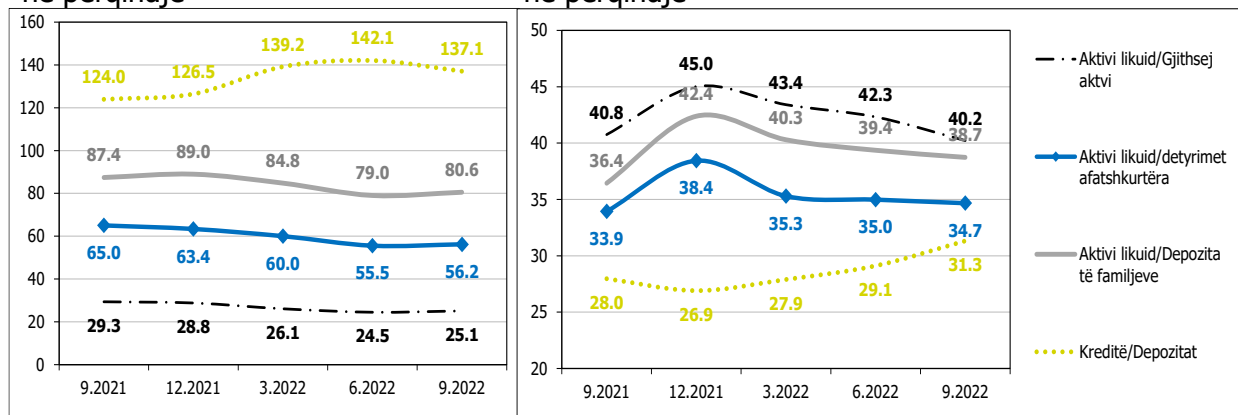
²² Kërkesat dhe detyrimet me klauzolë valutore konsiderohen denarë, sepse rrjedha e parasë së tyre është në denarë.

²³ Bankat mund të sigurojnë në çdo kohë mjetet e nevojshme likuide valutore, nëpërmjet ndërhyrjeve të Bankës Popullore në tregun valutor. Gjithashtu, Banka Qendrore Evropiane (BQE) solli vendim për vazhdimin e vlefshmërisë së repo-linjës, përmes së cilës, në gusht 2020, për herë të parë i mundësoi Bankës Popullore akses në likuiditetin valutor në euro, me kolateralin e duhur. Afati përfundimtar për aplikimin e repo-linjës me vlerë deri në 400 milionë euro është vazhduar deri në janar 2023. Në periudhën e deritanishme, Banka Popullore nuk ka shfrytëzuar mjetet nga repo-linja e miratuar, duke pasur parasysh qëndrueshmërinë e vazhdueshme të likuiditeti në denarë dhe të atij valutor në sistemin bankar në nivel të duhur, me tendencë të dukshme e rritjes së mëtejshme të mjeteve likuide të bankave në disa muajt e fundit.

Grafikoni nr. 23

Treguesit për likuiditetin e sistemit bankar sipas valutës - denarë (majtas) dhe valutë të huaj (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

3.2. Dinamika dhe përbërja e mjeteve likuid

Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, mjetet likuide²⁴ në nivel të sistemit bankar arritën në 184,399 milionë denarë. Për dallim nga dy tremujorët e parë të këtij viti, kur gjatë një rritjeje më të dobët të depozitave dhe një rënie në tremujorin e parë (si një reagim i përkohshëm i familjeve ndaj goditjes së luftës në Ukrainë), duke forcuar në të njëjtën kohë mbështetje kreditore e ekonomisë, mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rënie, në tremujorin e tretë të vitit 2022 depozitat sërish po rriten, gjë që u reflektua edhe në lëvizjen e mjeteve likuide (rritje për 4,397 milionë denarë ose 2,4%). Rritja tremujore e likuiditetit të bankave, e analizuar sipas instrumenteve financiare individuale që përbëjnë mjetet likuide, më së shumti është vërejtur në plasmanet e bankave në depozita njëditore në Bankën Popullore (që janë rritur për 9,325 milionë denarë, ose për 46 %), si dhe në depozitat shtatëditore në dispozicion në Bankën Popullore (të cilat janë rritur për gati katër herë, përkatësisht për 1.571 milionë denarë). Kontribut të rëndësishëm në rritjen e mjeteve likuide ka pasur edhe rritja e plasmaneve të bankave në bono thesari (për 1.797 milionë denarë, ose për 27,6%)²⁵. Në të njëjtën kohë, mjetet në llogarinë në denarë në Bankën Popullore janë zvogëluar për 8,713 milionë denarë (ose për

²⁴ Mjetet likuide përfshijnë: 1) para të gatshme dhe të kërkesat nga Banka Popullore, të cilat përfshijnë para efektive, para në llogaritë bankare në Bankën Popullore, depozitat në dispozicion në Bankën Popullore dhe bono thesari; 2) depozitat afatshkurtra në bankat e huaja, duke përfshirë aktivet e bankave në llogaritë e tyre korrespondente jashtë vendit dhe 3) vlerën kontabël të vendosjeve në letrat me vlerë të emetuara nga qeveritë qendrore, d.m.th. letrat me vlerë shtetërore të emetuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut dhe të emetuara nga shtetet e huaja. Për qëllime të analizës së rrezikut të likuiditetit, aktivet dhe pasivet në denarë me klauzolë valutore konsiderohen në denarë.

²⁵ Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022, si dhe në muajt tetor dhe nëntor 2022, Banka Popullore vazhdoi rritjen e normave të interesit, ku norma e interesit për bonot e thesarit u rrit me gjithsej 2.25 pikë përqindje deri në nivelin 4.25%. Shuma e ofruar e të thebonove sarit ka mbetur e njëjtë, përkatësisht 10.000 milionë denarë, ndërsa kërkesa është rritur në nivelin prej 7.105 milionë denarë në shtator 2022, përkatësisht 8.958 në nëntor 2022. Ndryshimet në normën bazë të interesit u plotësuan edhe me një rritje të normave të interesit për depozitat njëditore dhe shtatë ditore, për një total përkatësisht prej 1,75 pikë përqindje, deri në nivelin përkatësisht 2,15% dhe 2,2% në nëntor 2022.

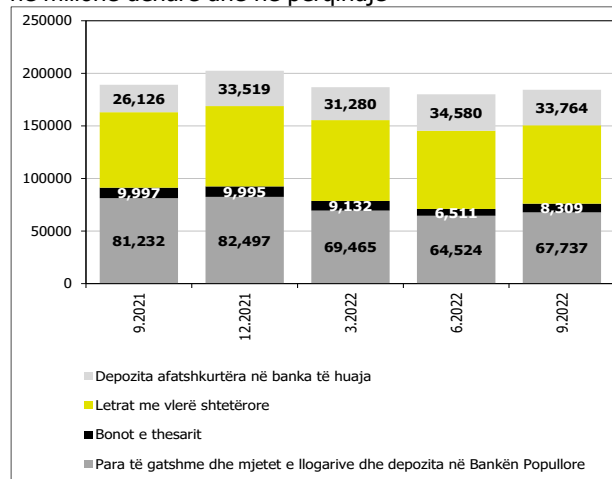
Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

31,4%). Rënie shënuan edhe mjetet e bankave në llogaritë korrespondente dhe depozitat afatshkurtra të vendosura në bankat e huaja (për 816 milionë denarë, ose për 2,4%), derisa investimet e bankave në lerta shtetërore me vlerë nuk kanë ndryshim të rëndësishëm tremujorë (investimet në obligacione shtetërore u rrit me 0.5%, ndërsa vendosjet në obligacionet shtetërore u ulën me 0.2%).

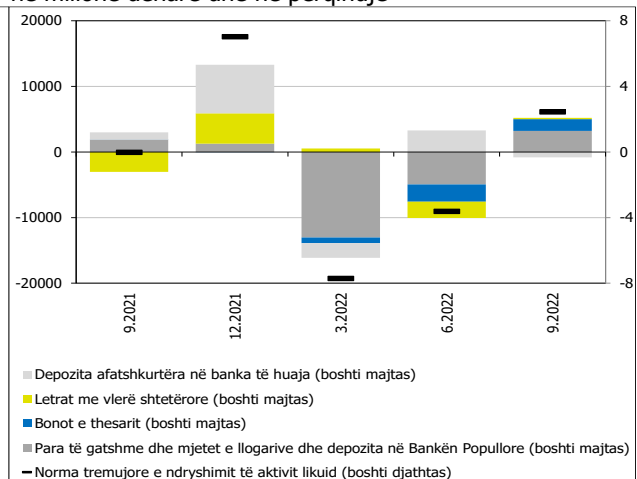
Grafikoni nr. 24

Mjetet likuide, struktura (majtas) dhe ndryshimi (djathtas)

në milionë denarë dhe në përqindje

në milionë denarë dhe në përqindje

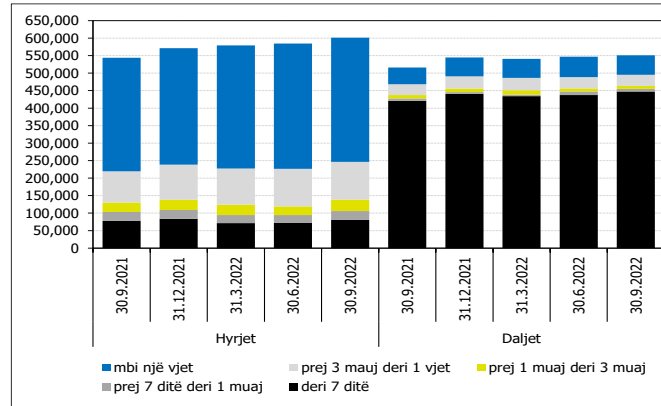
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

3.3. Struktura e afatizimit të hyrjeve dhe daljeve të dakorduara nga mjetet dhe detyrimet e bankave

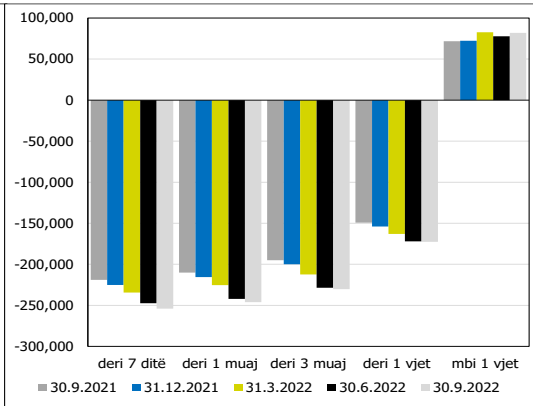
Grafikoni nr. 25

Struktura afatshkurta e hyrjeve dhe daljeve bazuar në mjetet dhe detyrimet e bilancit (majtas) dhe hendekun kumulativ midis hyrjeve dhe daljeve të kontraktuara, duke përfshirë shumën kumulative të mjeteve të pangarkuara (djathtas)

në milionë denarë

në milionë denarë

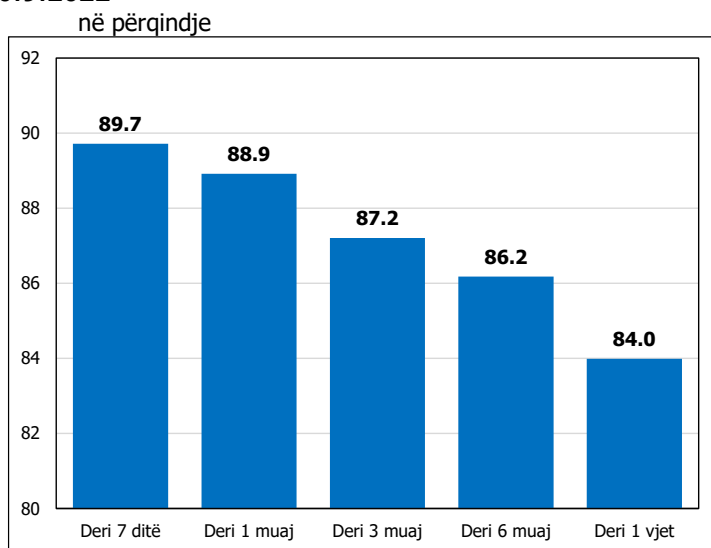
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Me gjedjen e datës 30.09.2022, në strukturën e afatizimit të hyrjeve dhe daljeve të bankave, mbizotërojnë flukset hyrëse të dakorduara të bankave shpërndahen në periudhën kohore mbi një vit dhe daljet e dakorduara të bankave të shpërndara në periudhën kohore deri në shtatë ditët. Madje, diferenca (hendeku) më e madhe midis hyrjeve dhe daljeve të bankave vihet re pikërisht në periudhat kohore deri në shtatë ditë (hendek negativ) dhe mbi një vit (hendek pozitiv), që rezulton nga përfshirja e kërkesës, parashikimit dhe pa përcaktimin e afatizimit në segmentin e afatizimit deri në shtatë ditë, përkatësisht për shkak të kërkesave të bazuara në kredi dhe paradhënie të përfshira në segmentet e afatizimit mbi një vit (kreditë afatgjata në nivel të sistemit bankar përbëjnë rreth 80% të totalit të kredive të subjekteve jofinanciare). Hendeqet kumulative në raport me aktivet e sistemit bankar arrijnë në 38.7% (hendeku kumulativ deri në 7 ditë) dhe 26.3% (hendeku kumulativ deri në 1 vit).

Grafikoni nr. 26

Stabiliteti i pritur i depozitave, sipas periudhës së mbetur deri në maturim, me gjendje të datës 30.9.2022

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

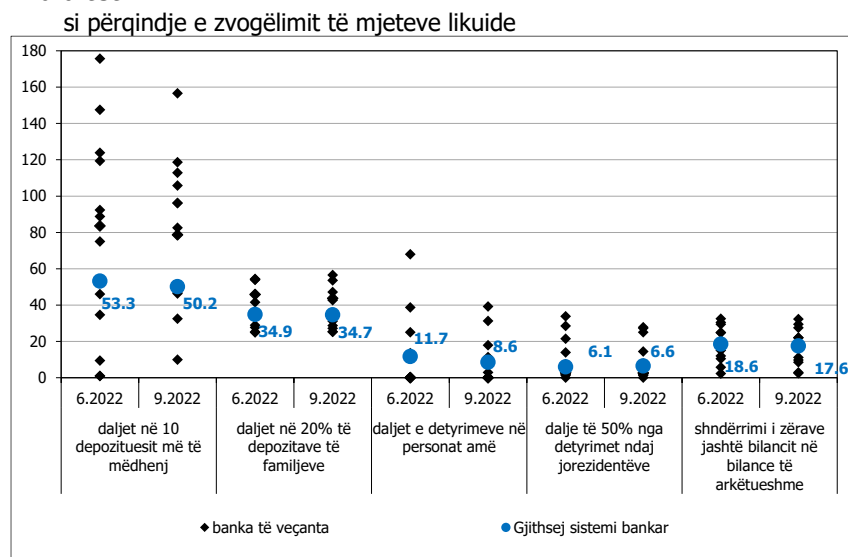
Dhe në tremujorin e tretë të vitit 2022, bankat presin që stabiliteti i depozitave të mbetet burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Në fakt, në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, në përputhje me sjelljen e depozituesve, bankat ende presin që një pjesë e konsiderueshme (ose 84%) e daljeve të parave të dakorduara në 12 muajt e ardhshëm në bazë të depozitave të mos jenë realizuar nga depozituesit .

3.4. Stres -simulimet për goditjet e likuiditetit

Grafikoni nr. 27

Kontributi i goditjeve individuale në zvogëlimin e mjeteve likuide në simulimin për një goditje të kombinuar likuiditeti

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Më datë 30.09.2022, rezultatet e stres-simulimeve të kryera për goditjet e likuiditetit tregojnë një kapacitet solid të sistemit bankar, pra ka mjaftueshëm mjete likuide për t'iu përgjigjur në mënyrë adekuate daljeve monetare të simuluar individuale. Rezistenca e sistemit bankar të Maqedonisë ndaj goditjeve të likuiditetit konfirmohet përmes rezultateve të të gjitha simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit, dhe shfrytëzimi i plotë (117,6% më datë 30.9.2022) i mjeteve likuide do të ndodhte vetëm në simulimin dukshëm ekstrem të goditjes së likuiditetit, i cili përfshin daljet e kombinuara²⁶ të mjeteve nga bankat në baza të shumëfishta. Nisur nga skajshmëria e supozimit, për qëllimet e këtij simulimi, mbulimi i zakonshëm i mjeteve likuide zgjerohet duke përfshirë instrumente të tjera financiare ²⁷ në pronësi të bankave, për të cilat vlerësohet se bankat shumë shpejt dhe lehtë do t'i paguajnë ose do ti shndërrojnë në mjete në para. Në një rast të tillë, me një kombinim të goditjeve të supozuara, do të nevojiteshin më pak për të mbuluar daljet e likuiditetit, pra 102.3% e mjeteve likuide të disponueshme, sipas përkufizimit të zgjeruar.

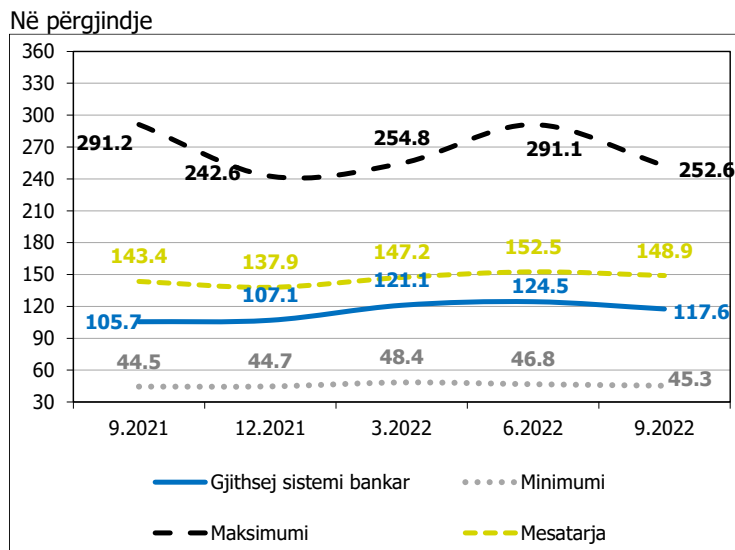
²⁶ Gjatë simulimit, supozohet një dalje e: depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, 20% e depozitave të familjeve, detyrimeve ndaj subjekteve amë (detyrimet e bazuara në instrumente të varur dhe instrumente kapitale hibride janë përjashtuar nga simulimi sepse, në përputhje me rregullativat e llogaritjes së mjaftueshmërisë së kapitalit, rregullohet pagesa e tyre), 50% e detyrimeve ndaj jorezidentëve (me përjashtim të detyrimeve ndaj personave mëmë jorezidentë të bankave, të cilat tashmë mbulohen nga një nga simulimet e mëparshme) dhe konvertimi i detyrime të caktuara jashtë bilancit të bankave (kredi të pambuluara, linja krediti të paravokueshme dhe limite të papërdorura në bazë të kartave të kreditit dhe mbitërheqjet e llogarive të miratuara të transaksioneve) në të arkëtueshmet e bilancit. Në simulimet për goditjet e likuiditetit, është përjashtuar "Banka për Zhvillim e Maqedonisë së Veriut" SHA Shkup.

²⁷ Përveç instrumenteve financiare që përbëjnë mjetet likuide, shtohen edhe këto instrumente financiare: fondet në fondin e garancisë rezervë në KIBS, depozitat afatgjata në bankat e huaja, instrumentet e tregut të parasë të emetuara nga emetues të huaj joshitetërorë, kreditë me maturim të mbetur kontraktual deri në 30 ditë, si dhe efekti i reduktimit të rezervës së detyrueshme për detyrimet valutore të bankave, e cila është e ndarë në valutë për shkak të daljes së simuluar të depozitave në valutë të familjet.

Grafikoni nr. 28

Zvogëlimi i mjeteve likuide pas simulimit të shokve likuide të kombinuara (pas të gjitha shokqeve)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Gjatë aplikimit të simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit, niveli i lartë i mjeteve likuide në dispozicion të bankave të Maqedonisë mundëson shlyerjen e të gjitha daljeve të supozuara, individuale, ekstreme të likuiditetit. Rënia më e madhe e mjeteve likuide ndodh gjatë simulimit të daljes së depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, por kuptimi i këtij simulimi për bankat individuale është i ndryshëm, duke pasur parasysh dallimet në shkallën e përqendrimit të depozitave. Përkundrazi, në simulimin e realizimit të rrezikut të reputacionit dhe humbjes së besimit të popullatës tek bankat, përfaqësuar nga daljet e 20% të depozitave të familjeve, ka një ngjashmëri dukshme më të madhe të rezultateve për bankat individuale, me çka konfirmohet rëndësia e depozitave për financimin e aktiviteteve të bankave. Në konvertimin e supozuar të disa detyrimeve jashtëbilancore të bankave në kërkesat e bilancit²⁸, bankat do të shpenzonin pak më pak se 20% të mjeteve të tyre likuide. Pjesëmarrja e vogël e detyrimeve ndaj jorezidentëve, si dhe ndaj personave amë në strukturën e totalit të burimeve të financimit të bankave, shkakton një ndikim modest të goditjeve që lidhen me to në rezultatin e përgjithshëm të këtij simulimi.

4. Rreziku i ndryshimit të normës së interesit

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare u rrit, si pasojë e rritjes së vlerës së ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare dhe pjesëmarrjes së tij në mjetet vetanake. Rritja e ekspozimit të sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit është kryesisht për shkak të

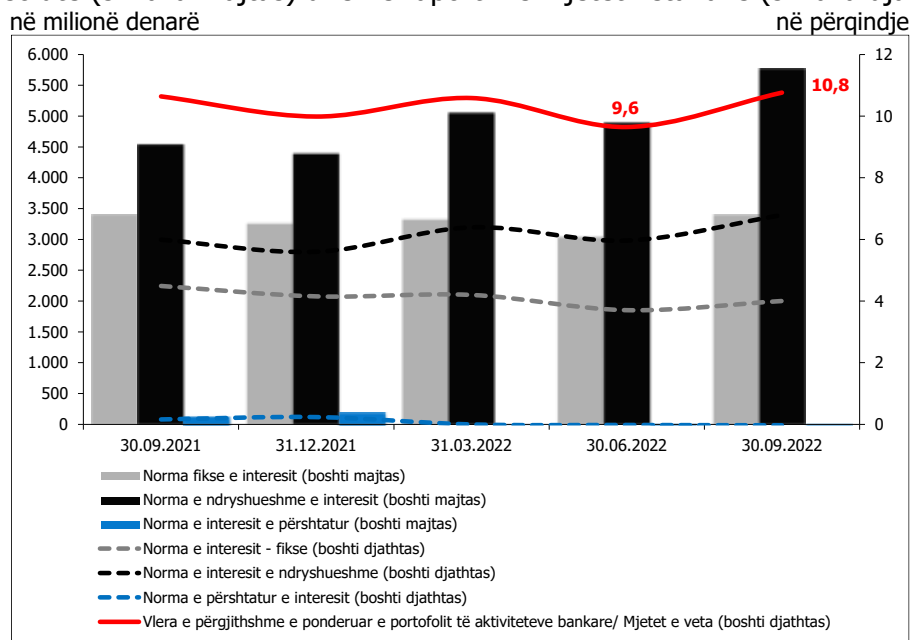
²⁸ bankat do të shpenzonin pak më pak se 20% të mjeteve të tyre likuide. Pjesëmarrja e vogël e detyrimeve ndaj jorezidentëve, si dhe ndaj personave amë në strukturën e totalit të burimeve të financimit të bankave, shkakton një ndikim modest të goditjeve që lidhen me to në rezultatin e përgjithshëm të këtij simulimi.

ndryshimeve në pozicionet e ndjeshme ndaj interesit të bankave me norma të ndryshueshme interesi, përkatësisht rritjes dhe rishpërndarjes së vendosjeve të kredisë nga blloqet me më të shkurtër në blloqe me një periudhë më të gjatë të mbetur deri në rivlerësimin e radhës të normës së interesit. Gjithashtu, vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare me normë fikse të interesit shënoi rritje tremujore, si rezultat i rritjes së plasmaneve në depozita, me një ulje të njëkohshme të detyrimeve të bazuara në kredi. Hendeku total (i paponderuar) është pozitiv, i cili në bazë të agreguar e ekspozon sistemin bankar ndaj rrezikut të uljes së normave të interesit, i cili është më pak i mundshëm në kushtet kur përfundon periudha e normave të ulëta të interesit. Por nga ana tjetër, në kushte të tilla bankat janë të ekspozuara në mënyrë indirekte ndaj rrezikut të interesit, prandaj rreziku i kredisë bëhet më i theksuar se ekspozimi i klientëve të tyre ndaj rrezikut të rritjes së normës së interesit, në kushtet kur prania e rëndësishme e kredive me normë të interesit të përshtatshme dhe të ndryshueshme.

Grafikoni nr. 29

Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare* sipas llojit të normës së interesit, në shumë absolute (shkalla majtas) dhe në raport me mjetet vetanake (shkalla djathtas)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

* Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare tregon humbjen e mundshme të vlerës ekonomike të këtij portofoli, duke supozuar një goditje të pafavorshme të normës së interesit prej ± 2 pikë përqindjeje.

Vlera e përgjithshme e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare shënoi rritje tremujore prej 1.230 milionë denarë, ose për 15,6%, që me rritjen e mjeteve vetanake (për 3,6%), kushtëzon rritje të raportit ndërmjet vlerës së ponderuar të portofoli i aktiviteteve bankare dhe të mjeteve vetanake me 1.2 pikë përqindje, deri në nivelin 10.8%. Në këtë mënyrë, treguesi barazoi nivelin maksimal të arritur në 10 vitet e fundit (10.8%) dhe është ende mbi mesataren dhjetëvjeçare prej 6.4%. Sipas bankave

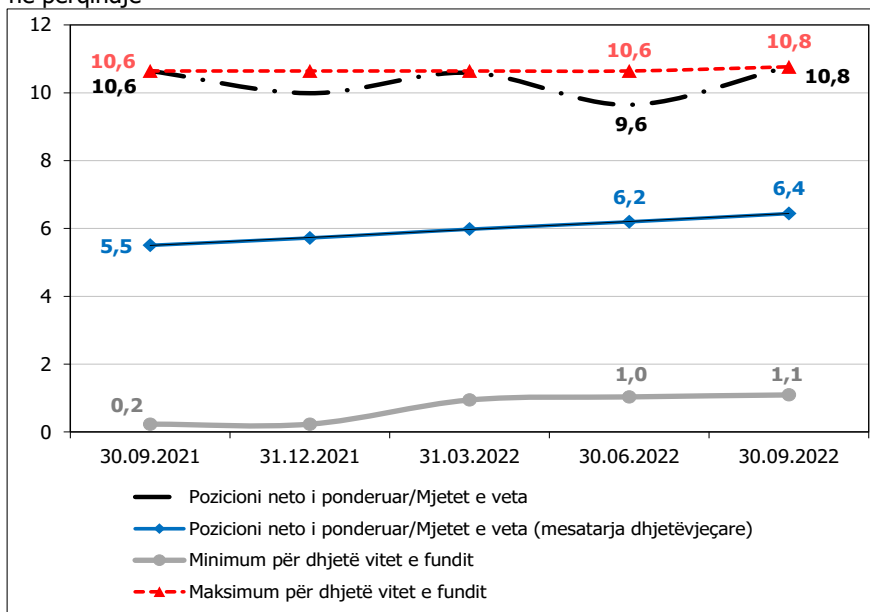

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

individuale, ky raport varion nga interali nga 1.4% në 17.6% dhe është nën nivelin e kufirit të përcaktuar prej 20.0%²⁹.

Grafikoni nr. 30

Pozicioni neto i ponderuar / mjetet vetanake
në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

E analizuar sipas llojit të normës së interesit, rritja tremujore e vlerës totale të ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare rezulton më së shumti nga rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me normë të ndryshueshme të interesit (me 876 milionë denarë ose 17,9%) si dhe nga rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me normë fikse të interesit (për 361 milionë denarë, ose për 11,9%). Rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me normë interesi të ndryshueshme është kryesisht për shkak të rritjes dhe rishpërndarjes së plasmaneve në kredi me këtë lloj norme interesi, nga blloqet me një periudhë më të shkurtër (deri në 1 muaj) në blloqe me një periudhë më të gjatë deri në rivlerësimin e radhës të normës së interesit (3 – 6 muaj). Rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me një normë fikse interesi rezulton nga rritja e mjeteve duke ulur njëkohësisht detyrimet me këtë lloj norme interesi. Vlera e ponderuar (negative) e portofolit me normë të përshtatshme të interesit shënoi rritje të lehtë (për 8 milionë denarë).

²⁹ Sipas rregullores, në rast se raporti ndërmjet vlerës totale të ponderuar të portofolit të veprimtarive bankare dhe mjeteve vetanake të bankës kalon 20%, banka është e detyruar të propozojë masa për uljen e këtij raporti, ndërsa Banka Popullore mund të urdhërojë të caktojë një sasi të përshtatshme kapitali për të mbuluar rrezikun e ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare.

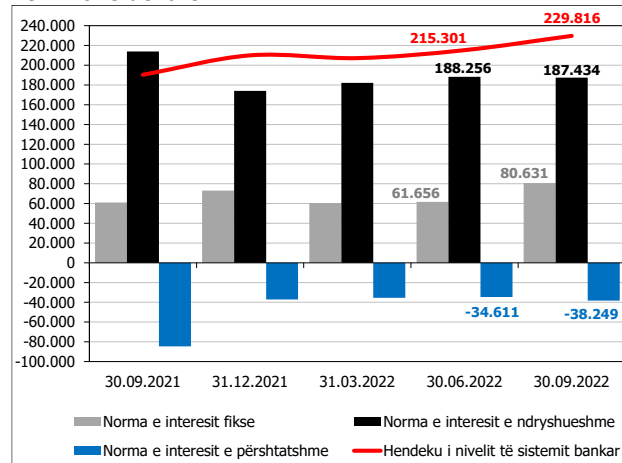

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

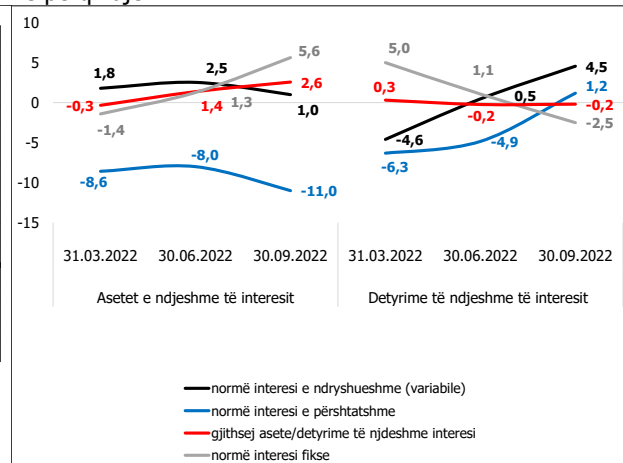
Grafikoni nr. 31

Mjetet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit sipas llojit të normës së interesit, hendekut (majtas) dhe ndryshimi tremujor (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Hendeku total i paponderuar ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit shënoi rritje tremujore prej 6,7%, ose 14,515 milionë denarë. Kjo më së shumti për shkak të zgjerimit të hendekut **pozitiv ndërmjet pozicioneve me normë fikse të interesi** (për 30,8%, ose për 18,975 milionë denarë), dhe kjo më së shumti për shkak të rritjes së plasmaneve në depozita afatshkurtëra, ndërsa duke ulur njëkohësisht detyrimet në bazë të kredive. **Hendeku pozitiv ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve me normë të ndryshueshme interesi** është ngushtuar (për 822 milionë denarë, ose për 0,4%), më së shumti si pasojë e zvogëlimit të mjeteve të kërkesës, ndërsa njëkohësisht rriten detyrimet pa afat me këtë lloj normash interesi. **Hendeku negativ ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve me normë të rregullueshme të interesit** u zgjerua për 3.638 milionë denarë, ose për 10,5%, si rezultat i zvogëlimit të plasmaneve në kredi, me rritje të njëkohshme të detyrimeve pa afat me këtë lloj të normave të interesit.

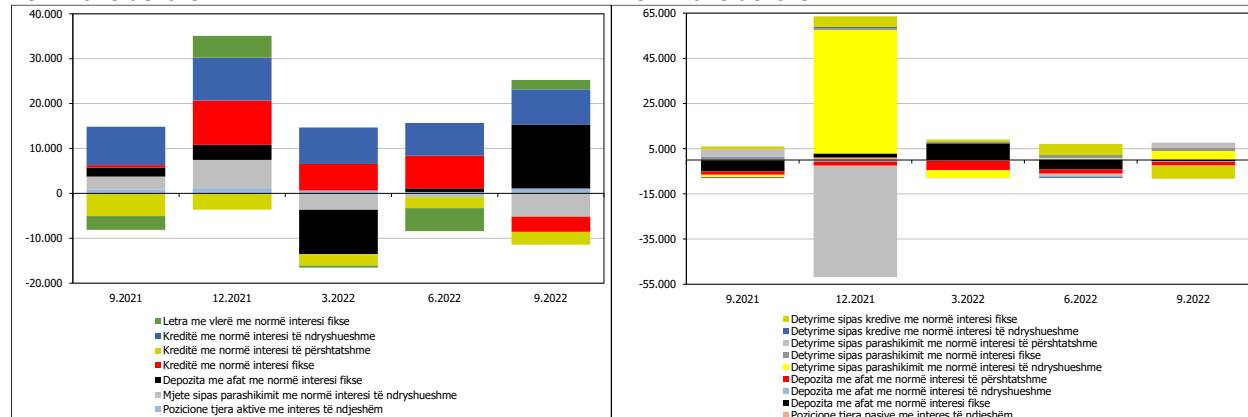

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 32

Ndryshimet tremujore në mjetet e ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit

në milionë denarë

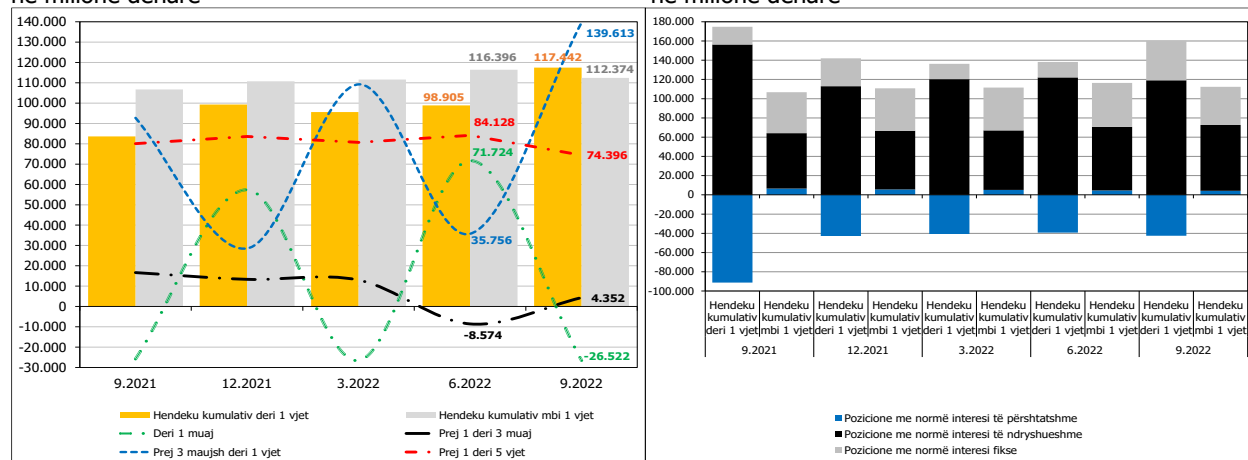
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

E analizuar sipas periudhës kohore deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit, zgjerimi i hendekut total ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit është kryesisht për shkak të zgjerimit të ndjeshëm të hendekut nga 3 muaj në 1 vit, me 103.857 milionë denarë. Ky zgjerim rezulton më së shumti nga rritja e plasmaneve në kredi me normë interesi të ndryshueshme. Njëkohësisht, hendeku nga 1 deri në 3 muaj shënoi rritje (12,926 milionë denarë), e cila, nga ana tjetër, kushtëzohet më së shumti nga rritja e plasmaneve në lerta me vlerë shtetërore dhe depozitat afatshkurtëra me normë fikse të interesit jashtë vendit dhe në Bankën Popullore, ndërsa zvogëlimi i njëkohshëm i detyrimeve në bazë të kredive me këtë lloj norme interesi.

Grafikoni nr. 33

Hendeku midis pozicioneve aktive dhe pasive, sipas periudhës deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit (majtas) dhe strukturës së hendekut sipas llojit të normës së interesit (djathtas)

në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

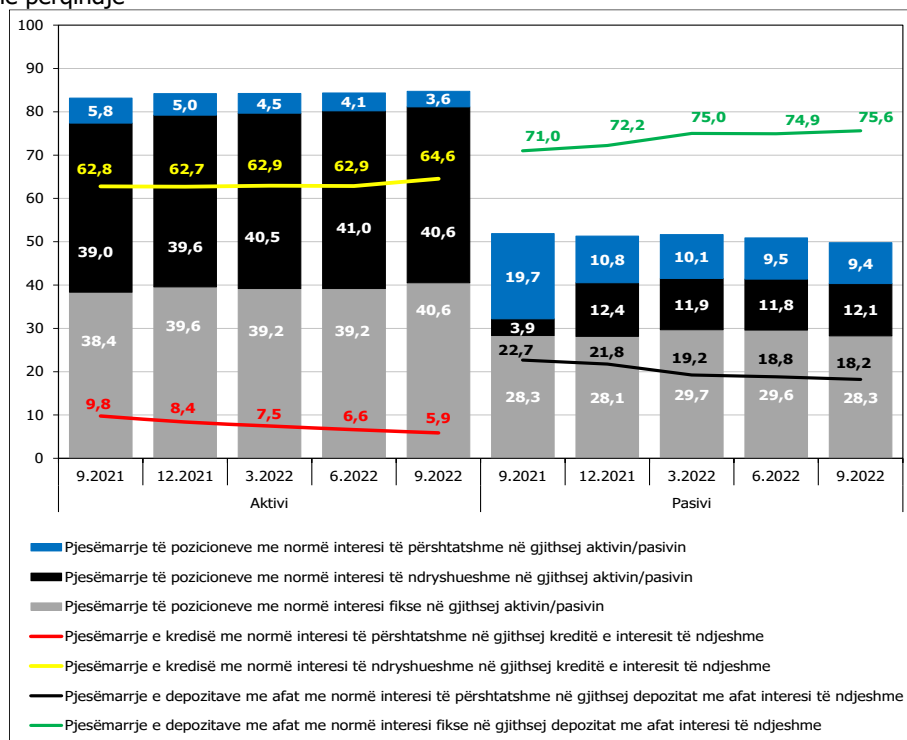

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Ekspozimi indirekt ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit, që rezulton nga prania e kredive me norma interesi të përshtatshme dhe të ndryshueshme, është ende i rëndësishëm. Më datë 30.9.2022, pjesëmarrja totale e këtyre kredive në totalin e kredive është 70.5% (rritje me 1 pikë përqindje krahasuar me datën 30.6.2022), ku 64,6% e totalit të kredive kanë normë interesi të ndryshueshme, ndërsa 5,9% janë me norma e përshtatshme e interesit. Kjo i ekspozon bankat ndaj rrezikut të tërthortë të kredisë nga ekspozimi i klientëve të tyre ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit.

Grafikoni nr. 34

Struktura e aktiveve dhe detyrimeve, sipas llojit të normës së interesit në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Më shumë detaje rreth strukturës së pozicioneve të ndjeshme ndaj interesit të bankave jepen në anekset e këtij raporti.

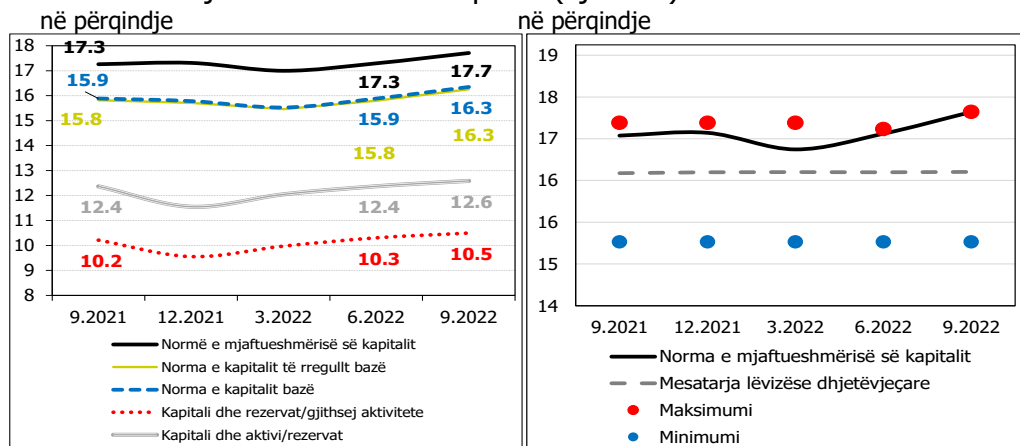
5. Rreziku i josolvenitetit

Treguesit e aftësisë paguese dhe të kapitalizimit të sistemit bankar kanë ruajtur prirje rritëse në tremujorin e tretë të vitit 2022. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0.4 pikë përqindje, në nivelin 17.7%. Kjo rritje është rezultat i rritjes më të shpejtë tremujore të mjeteve vetanake, në krahasim me rritjen e aktiveve të ponderuara sipas rrezikut. Rritja e mjeteve vetanake në tremujorin e tretë vjen më së shumti nga emetimet e reja të aksioneve të thjeshta, ndërkohë që rritja e aktiveve të ponderuara me rrezik vjen kryesisht nga ekspozimi ndaj rrezikut valutor. Rreth 30% e rritjes tremujore të mjeteve vetanake është përdorur për përmbushjen e kërkesave mbikëqyrëse dhe rregullatore në lidhje me aftësinë paguese të bankave, dhe pjesa e mbetur ka mbetur e lirë, mbi kërkesat minimale. Pothuajse 55% e mjeteve vetanake të sistemit bankar i përkasin shtesave të kapitalit të përcaktuara në përpunje me vlerësimin mbikëqyrës, por edhe shtresave mbrojtëse të kapitalit ose janë të lira, mbi kërkesat minimale të nevojshme rregullatore dhe mbikëqyrëse, e cila është veçanërisht e rëndësishme në kushtet e episodeve të krizës, kur ato mund të përdoren si mjet për ballafaqim me sfidat të natyrës dhe intensitetit të ndryshëm. Stress testimi i kryer i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar me supozime jashtëzakonisht konservatore tregon rritje të rezistencës së sistemit bankar krahasuar me tremujorin e paraprak. Kjo është veçanërisht e rëndësishme, duke marrë parasysh sfidat ekzistuese me të cilat përballen bankat dhe klientët e tyre, ndër të cilat niveli më i lartë i inflacionit, konflikti ushtarak ende ekzistues dhe i pasigurt midis Rusisë dhe Ukrainës, si dhe kriza energjetike. Në kushte të tilla, aftësia paguese e sistemit bankar, e cila është në nivele të kënaqshme, zbut ndjeshëm efektet negative të një realizimi të mundshëm më të madh të rreziqeve të çdo natyre.

5.1. Aftësia paguese dhe kapitalizimi i sistemit bankar

Grafikoni nr. 35

Treguesit e aftësisë paguese dhe kapitalizimit të sistemit bankar të Maqedonisë (majtas) dhe lëvizjes së normës së mjaftueshmërisë së kapitalit (djathtas)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

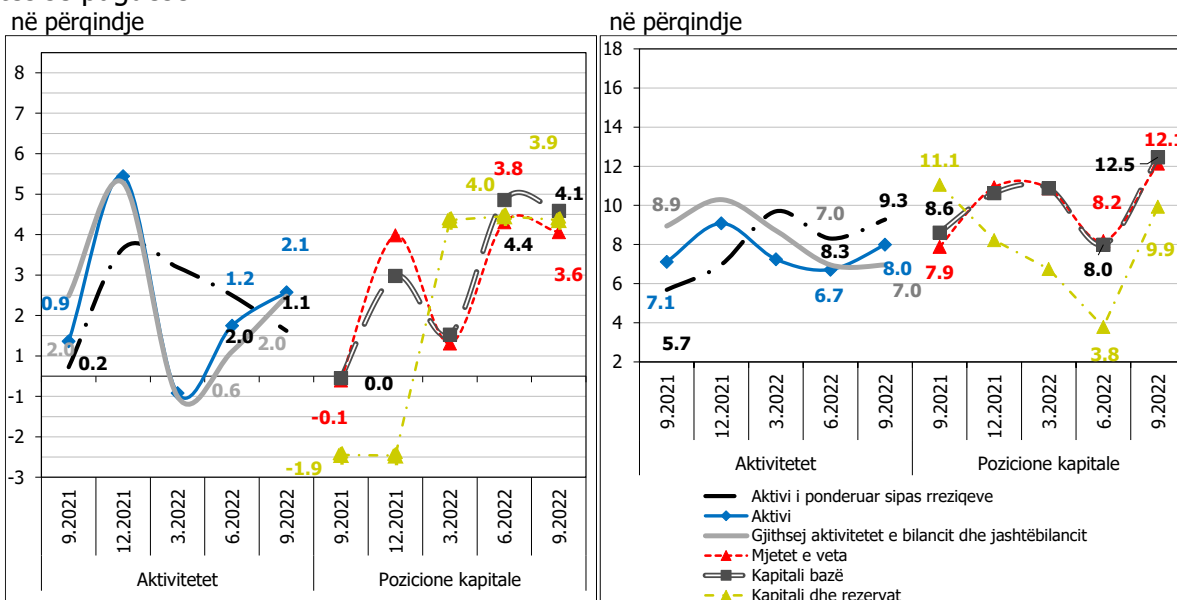

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Treguesit e aftësisë paguese dhe kapitalizimit të sistemit bankar ka vazhduar me tendencë të përmirësimit në tremujorin e tretë të vitit 2022. Në bazë tremujore, norma e mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0.4 pikë përqindjeje, deri në nivelin 17.7%, që përfaqëson vlerën maksimale të regjistruar në dhjetë vitet e fundit. Normat e kapitalit bazë dhe bazës së rregullt u barazuan dhe arritën në 16.3% (një rritje tremujore përkatësisht 0.5 dhe 0.4 pikë përqindjeje), ndërsa pjesëmarrja e kapitalit dhe rezervave në totalin e aktiveve dhe aktivitetet totale të bilancit dhe jashtë bilancit të bankave u rritën për 0.2 pikë përqindjeje dhe arritën përkatësisht 12.6% dhe 10.5%. Rritja e treguesve të aftësisë paguese dhe kapitalizimit të sistemit bankar rezulton nga rritja më e shpejtë e pozicioneve të kapitalit në krahasim me aktivitetet e bankave. Në fakt, kapitali dhe rezervat përsheptuan rritjen tremujore deri në nivelin 3.9%, ndërsa mjetet vetanake arritën një rritje prej 3.6%, e cila më së shumti erdhi si pasojë e emetimeve të reja të aksioneve të përbashkëta të emetuara nga dy banka të mëdha në tremujorin e tretë të vitit 2022. Njëkohësisht, rritja e aktiviteve ka qenë më e moderuar (totali i aktiveve, aktivitetet totale të bilancit dhe jashtë bilancit dhe aktivet e ponderuara me rrezik janë rritur përkatësisht me 2.1%, 2.0% dhe 1.1%).

Grafikoni nr. 36

Normat tremujore (majtas) dhe vjetore (djathtas) të ndryshimit të përbërësve të treguesve të aftësisë paguese

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

5.2. Cilësia e mjeteve vetanake në sistemin bankar

Sistemi bankar ka pozicione kapitale cilësore, të cilat i ofrojnë atij rezistencë të kënaqshme ndaj skenarëve të mundshëm të stresit. Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, shtresa më cilësore e mjeteve vetanake të sistemit bankar (kapitali bazë i rregullt) mbizotëron në totalin e mjeteve vetanake me një pjesëmarrje prej 91.8%, dhe llogaria e kapitalit bazë dhe kapitalit shtesë për 0,5% dhe 7.7% e aktiveve të vetë sistemit bankar.

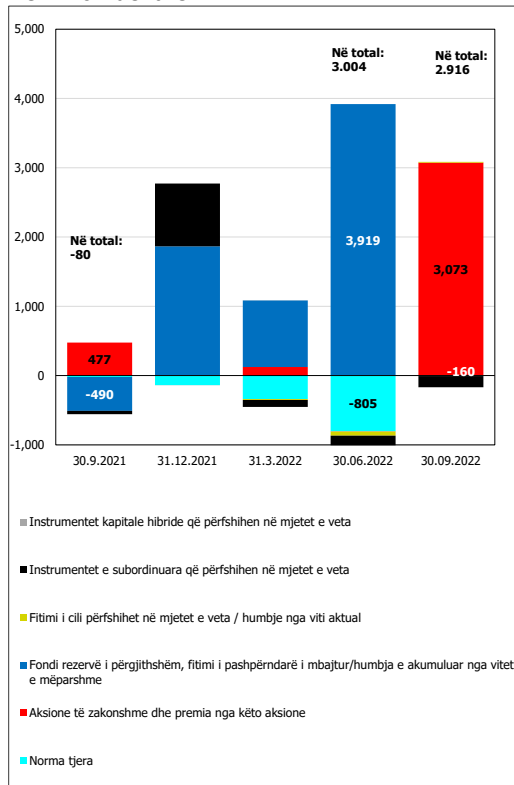
Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, mjetet vetanake të sistemit bankar shënuan rritje prej 2,916 milionë denarë, ose për 3,6%, që është e ngjashme me tremujorin paraprak (3,8%), ndërsa norma vjetore e ndryshimit shënoi rritje. Kontributin më të madh në rritjen e mjeteve vetanake në tremujorin e tretë të vitit 2022 e kanë pasur emetimet e reja të aksioneve të thjeshta dhe një bankë ka emetuar edhe obligacione të përhershme³⁰. Megjithatë, rezerva e përgjithshme e detyrueshme (fondi rezervë i përgjithshëm) dhe fitimi i pashpërndarë i mbajtur vazhduan të ruajnë pozicionin kryesor në strukturën e mjeteve vetanake me një pjesëmarrje prej 51.4%. Një rënie e lehtë është vërejtur në pozicionin e tretë më të madh në mjeteve vetanake, instrumentet e varur, si pasojë e depërtimit të një pjese të instrumenteve në pesë vitet e fundit maksimumi deri në datën e maturimit³¹. Më shumë detaje lidhur me nivelin e mjeteve vetanake sipas grupeve bankare janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

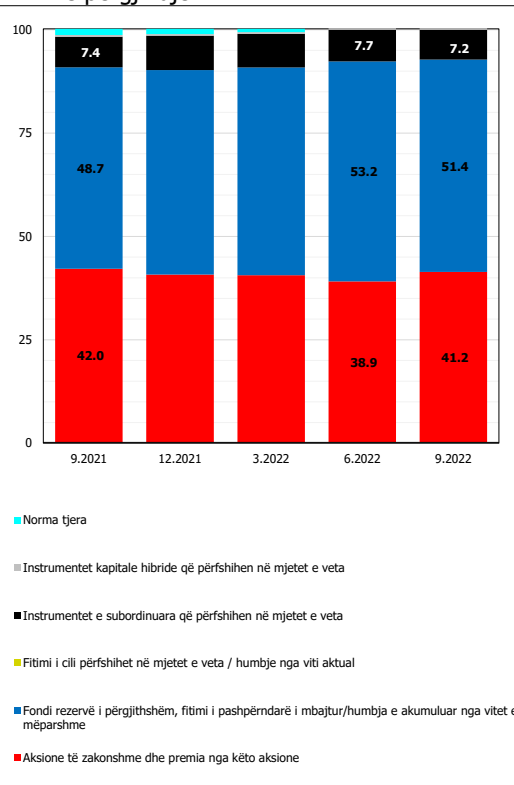
Grafikoni nr. 37

Struktura e ndryshimeve vjetore të mjeteve vetanake (majstas) dhe struktura e mjeteve vetanake (djathtas)

Në milion denarë

në përgjindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

E analizuar sipas qëllimit të mjeteve vetanake, të gjithë komponentët e kërkesave për kapital shënuan rritje, me përjashtim të kërkesave për kapital për

³⁰ Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022, dy banka të mëdha patën një emetim të ri të aksioneve të thjeshta, ndërsa një bankë e mesme emetoi obligacione të përhershme. Aksionet e zakonshme u përdorën për rritjen e kapitalit bazë të rregullt të bankave dhe obligacionet e përhershme u përdorën për rritjen e kapitalit bazë shtesë të bankës.

³¹ Në përputhje me Vendimin për metodologjinë për përcaktimin e mjaftueshmërisë së kapitalit, gjatë pesë viteve të fundit deri në maturimin e tyre, instrumentet e varur janë përfshirë me vlerë të skontuar.

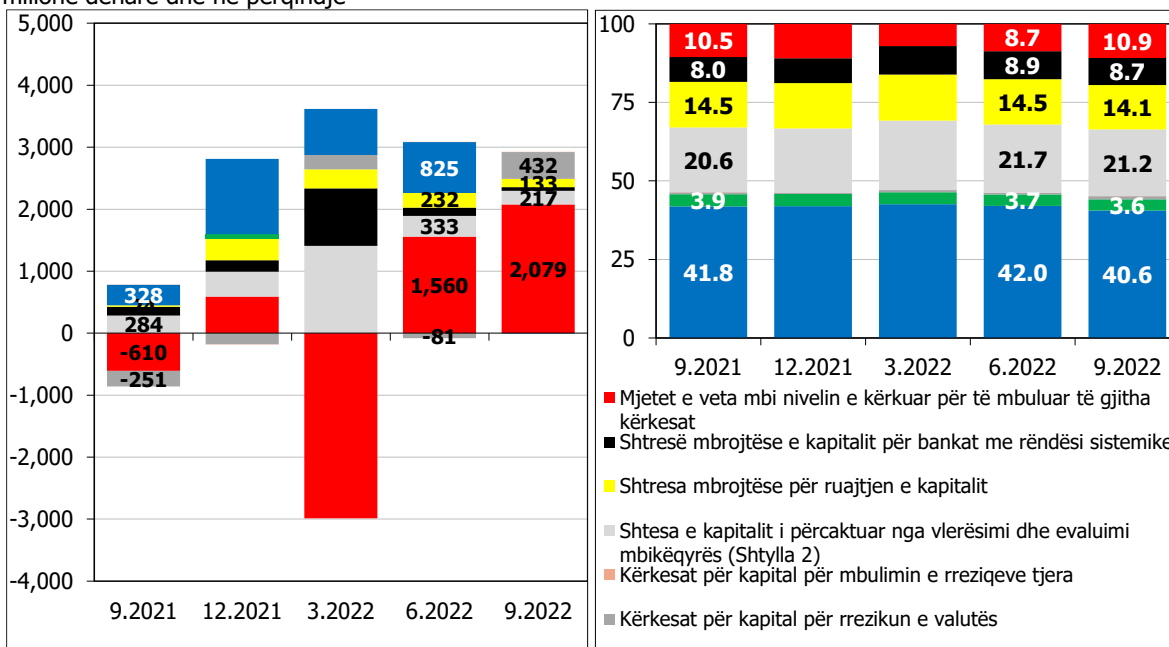

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

rrezikun e kredisë. Shuma e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rreziqeve u rrit për 426 milionë denarë, ose rreth 1%, por pjesëmarrja e tij në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar u zvogëluar mesatarisht (nga 46,3% më 30.6.2022 në 45.2% më datë 30.9.2022). Rritja tremujore e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rreziqeve pothuajse në tërësi rezulton nga rritja e kërkesave për kapital për mbulimin e rrezikut valutor (për 432 milionë denarë)³². Shtresat mbrojtëse të kapitalit³³ (për ruajtjen e kapitalit dhe për bankat me rëndësi sistemike) janë rritur për 195 milionë denarë, ose për 1,0% në baza tremujore dhe në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022 marrin pjesë me 22,8% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar (23.3% më datë 30.06.2022). Shuma e shtesës së kapitalit e përcaktuar me vlerësimin mbikëqyrës ka shënuar rritje tremujore prej 217 milionë denarë, ose për 1,2%, dhe merr pjesë me 21,2% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rreth 71% nga rritja tremujore e mjeteve vetanake u përdor edhe për rritjen e mjeteve të lira vetanake, mbi kërkesat minimale të nevojshme rregullore dhe mbikëqyrëse, të cilat shënuan rritje tremujore prej 2,079 milionë denarë, ose 29,1% dhe arritën pjesëmarrje prej 10,9% nga kapitali total.

Grafikoni nr. 38

Struktura e ndryshimeve tremujore (majtas) dhe gjendja (djathtas) e mjeteve vetanake, sipas nevojës për mbulimin e rreziqeve individuale dhe për ruajtjen e shtresave të nevojshme mbrojtëse të kapitalit në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

³² Rritja e kapitalit të nevojshëm për të mbuluar rrezikun valutor është rezultat i rritjes së pozicionit agregat valutor në tremujorin e tretë të vitit 2022. Një shpjegim më i detajuar mund të gjendet në pjesën e rrezikut valutor të Raportit.

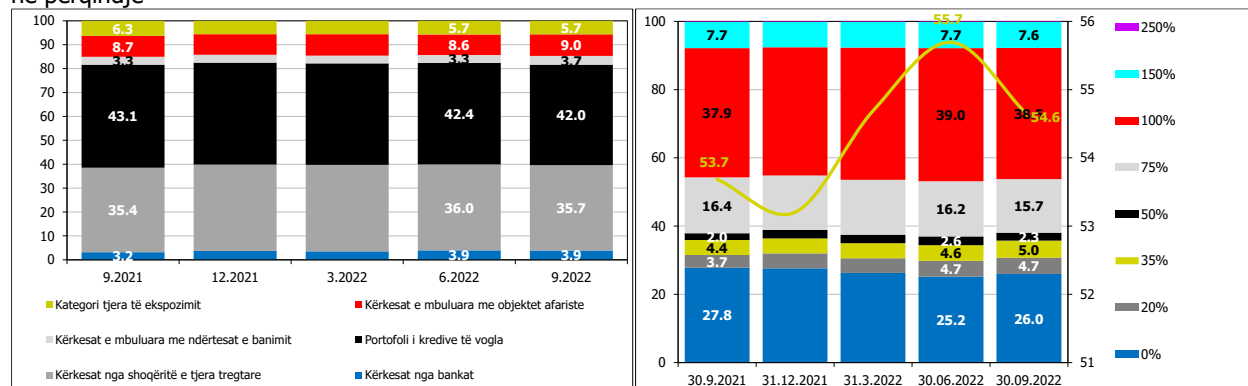
³³ Nga katër shtresat mbrojtëse të kapitalit të parashikuara nga Ligji për bankat, në tremujorin e tretë të vitit 2022 të gjitha bankat kishin detyrimin për të përmbushur shtresën mbrojtëse për ruajtjen e kapitalit, ndërsa gjashtë banka janë identifikuar si banka me rëndësi sistemike dhe kanë detyrimin të plotësojnë normën e duhur të një shtrese kapitali mbrojtës për bankat me rëndësi sistemike. Gjithashtu, në korrik 2022, Këshilli i Bankës Popullore mori vendim për vendosjen e një shtrese mbrojtëse kundërciklike të kapitalit të bankave për ekspozimet në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në masën 0,5% të mjeteve të ponderuara sipas rreziqeve, me aplikim nga 1 gusht 2023.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 39

Struktura e kërkesave për kapital për mbulimin e rrezikut kreditor, sipas kategorive të ekspozimit (majtas) dhe totalit të ekspozimit të bilancit dhe jashtë bilancit, sipas peshave të rrezikut (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Shënim: Pësha mesatare e rrezikut llogaritet si raport ndërmjet aktiveve të ponderuara sipas rrezikut kreditor dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar.

Mjetet e ponderuara sipas rrezikut kreditor mbetën pothuajse të pandryshuara (rënie tremujore për 0,02% ose për 74 milionë denarë)³⁴, e cila me një rritje të moderuar të bilancit të përgjithshëm dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar shkaktoi një rënie të caktuar tremujore (për 1,1 pp.) mbi peshën mesatare të rrezikut, deri në nivelin 54.6%. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për mbulimin e rreziqeve dhe normës së mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

5.3. Stres-testimi i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve hipotetike

Sistemi bankar shfaq një nivel të kënaqshëm të rezistencës ndaj goditjeve të kryera të simuluar të rregullta, të cilat supozojnë një realizim ekstrem të rrezikut kreditor (të izoluar, ose në kombinim me realizimin e rrezikut valutor dhe/ose rreziku i ndryshimit të normës së interesit në portofolin e aktiviteteve bankare). Rezultatet e stres-testit të kryer të rregullt të rezistencës së sistemit bankar dhe të bankave individuale ndaj goditjeve të simuluar tregojnë një përmirësim në krahasim me datën 30.6.2022, më së shumti për shkak të nivelit fillestar më të lartë të normës së mjaftueshmërisë së kapitalit. Fushëveprimi i simulimeve të aplikuara në stres-testet e rregullta është rishikuar kohët e fundit, me theks të vendosur vetëm në simulimet me një shkallë të lartë të supozimeve ekstreme, gjatë të cilave janë shumë të ulëta, që në fakt është thelbi i procesit të vlerësimit të stres-testimit. Për qëllimet e këtij raporti, tregohet rezultati i **simulimit për kredi të**

³⁴ Në strukturën e mjeteve të ponderuara sipas rrezikut kreditor, portofoli i kredive të vogla (1,666 milionë denarë), kërkesave nga shoqëritë tjera tregtare (1,164 milionë denarë), kërkesat nga bankat (201 milionë denarë) dhe institucioneve publike (363 milionë denarë) shënoi rënie tremujore. Njëkohësisht, rritje të konsiderueshme shënuan kërkesat të mbuluara nga objektet banesore (1,636 milionë denarë) dhe afariste (1,693 milionë denarë), si dhe pozitat tjera (207 milionë denarë).

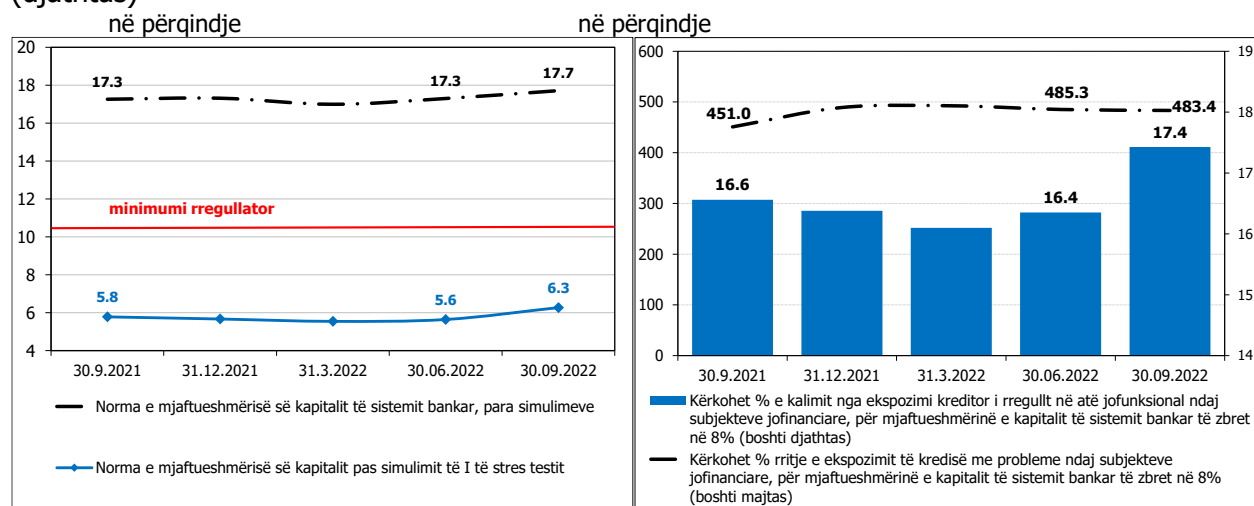

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

njëkohshme, këmbimit të huaj dhe rrezikut të interesit³⁵. Në nivelin e sistemit bankar, norma e tronditjes së mjaftueshmërisë së kapitalit ulet nën minimumin ligjor, në një nivel prej 6.3%, por rezultati është më i mirë krahasuar me datën e tremujore të kaluar, kur norma e mjaftueshmërisë së kapitalit u ul në një nivel prej 5.6%.

Grafikoni nr. 40

Rezultatet e simulimit të stres-testit (majtas) dhe përkeqësimi i nevojshëm i cilësisë së ekspozimit të kredisë, për mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të bjerë në 8% (djathtas)³⁶

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Goditjet hipotetike në anën e rrezikut të kreditit kanë ndikimin më të madh në aftësinë paguese të sistemit bankar. Rezultatet e stres-testimit tregojnë se një rritje prej 483.4% e ekspozimit jofunksional të kredisë është e nevojshme, përkatësisht një kalim në 17.4% të ekspozimit të rregullt ndaj kredisë jofunksionale në mënyrë që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të bjerë në 8%. Megjithatë, këto janë simulime mjaft ekstreme dhe më pak të mundshme, veçanërisht në periudhën afatshkurtër, duke pasur parasysh se në tremujorin e tretë të vitit 2022, vetëm 0.3% e ekspozimit të rregullt të kredisë ndaj sektorit jo-financiar fituan statusin jofunksional. Në të njëjtën kohë, gjendja e ekspozimit jofunksional të kredisë ndaj njësive jofinanciare pa një rritje tremujore prej 3.5%. Më shumë detaje të kërkesave të kapitalit për mbulimin e rreziqeve dhe normës së mjaftueshmërisë së kapitalit nga grupe të veçanta të bankave janë treguar në anekset e këtij raporti.

³⁵ Stres-testimi përfshin një simulim të kreditit të njëkohshëm, shkëmbimit të huaj dhe tronditjes së interesit nga:

- 1) përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit të kredisë ndaj personave jofinanciare, me një tranzicion prej 20%, 25% dhe 30% të ekspozimit të kredisë ndaj sektorit jofinanciar të kategorive të rrezikut "A", "B" dhe "C-rregullisht", përkatësisht ndaj kategorive të rrezikut "B-jofunksional", "D" dhe "E", ku duke kaluar ekspozimin shpërndahet në mënyrë të barabartë (33.3%) në kategoritë e rrezikut më të dobët dhe mbahet e njëjta përqindje e mbulimit të korrigjimit të vlerës;
- 2) rritjen e ekspozimit ndaj subjekteve financiare që është jofunksionale me 100% në kurriz të uljes së ekspozimit në kategorinë e rrezikut "A";
- 3) zhvlerësimi i vlerës së denarit në raport me euron për 30%; dhe
- 4) rritja e normave të interesit aktive dhe pasive nga 1 në 5 pikë përqindjeje;

IV. Ndryshime të rëndësishme të bilancit dhe përfitueshmëria e sistemit bankar

6. Aktivitetet e bankave

Sistemi bankar funksionon përballë rreziqeve të theksuara për shkak të konfliktit të zgjatur ushtarak në Ukrainë, presioneve inflacioniste dhe sfidave nga kriza energjetike, pasuar nga forcimi i politikës monetare dhe ndryshimet në instrumentin e detyrueshëm rezervë që synon uljen e euroizimit dhe në tremujorin e tretë të vitit 2022. Edhe përkundër rrethanave të tilla, bilanci i sistemit bankar vazhdoi të rritej, me rritjen tremujore pothuajse dyfishin e tremujorit të mëparshëm të vitit 2022.

Lëvizjet në burimet e mjeteve konfirmojnë besimin e publikut në stabilitetin e sistemit bankar, duke pasur parasysh rritjen e përsheptuar të depozitave. Nga pikëpamja sektoriale, kontributi i depozitave të korporatave ishte më i madh, por depozitat e familjeve gjithashtu shënuan rritje. Ndryshime të favorshme në tendencat e këmbimit valutor kanë vazhduar, kështu që tremujori i dytë me radhë është një kontribut më i madh në depozitat në monedhë vendase sesa depozitat në valutë, të cilat gjithashtu janë kontribuar nga masat e marra nga Banka Popullore në lidhje me përcaktimin e normave të rezervës së detyrueshme sipas valutës së depozitave. Ndryshimet nga aspekti i afatizimit të depozitave janë gjithashtu të dukshme, ku pavarësisht zakonisht kontributit më të lartë të depozitave pas vizionit në rritjen e bazës totale të depozitave, ky tremujor dhe kursimet afatgjata kanë shënuar rritje tremujore, për herë të parë që nga fillimi i pandemisë. Niveli më i lartë i kapitalit dhe rezervave, për shkak të rikapitalizimit të dy bankave të mëdha dhe një të mesme, dhe fitimi më i lartë i punës kontribuoi gjithashtu në rritjen tremujore të burimeve të mjeteve.

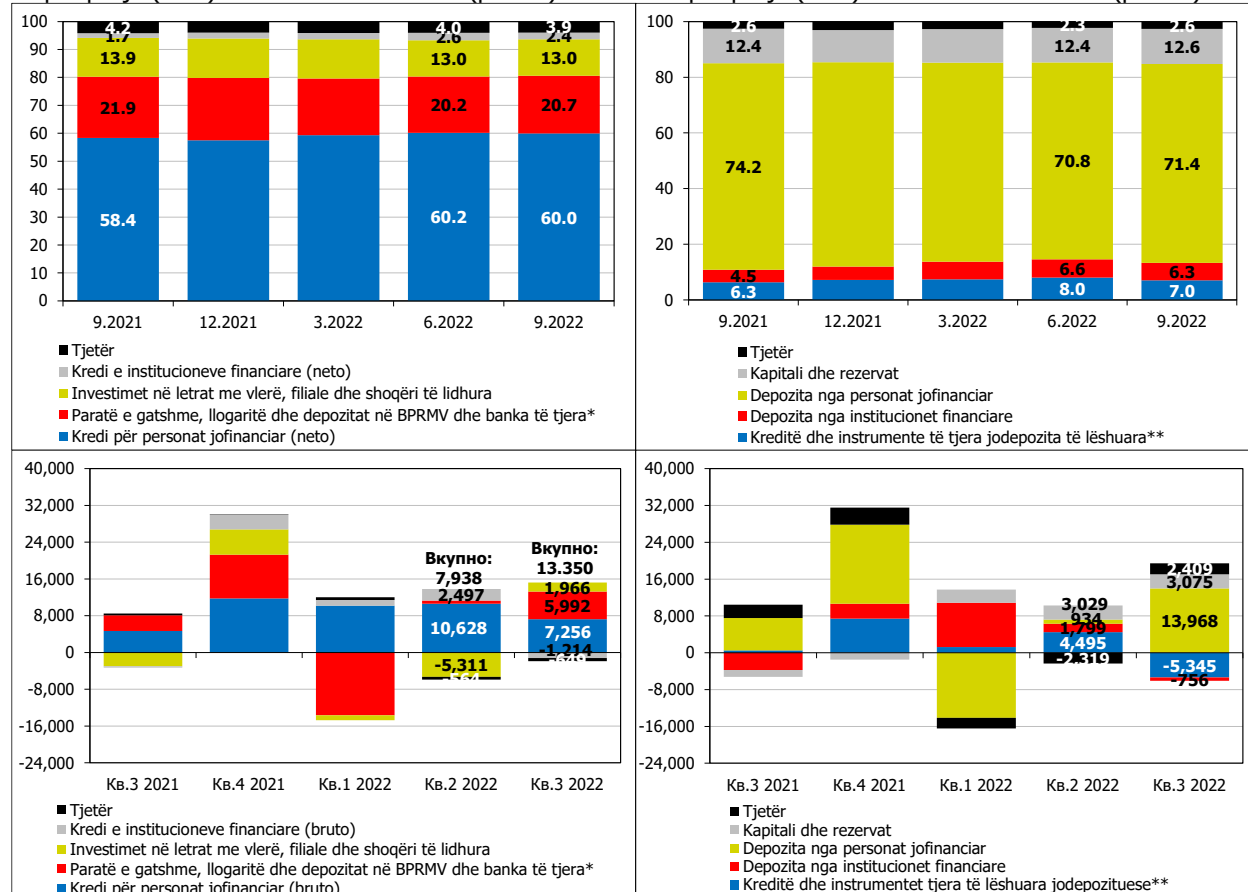
Në tremujorin e tretë të vitit 2022, bankat arritën rritje të ngadalësuar të kredisë. Pjesa më e madhe e rritjes tremujore kishte për qëllim mbështetjen e sektorit të "familjeve", megjithëse kreditimi ndaj ndërmarrjeve gjithashtu shënoi një rritje, por i ngadalësuar në të dy segmentet e portofolit të kredisë, që korrespondon me shtrëngimin e kushteve të kredisë nga bankat. Megjithëse përfaqësimi i kreditimi i projekteve për burimet e ripërtëritshme të energjisë, dhe në përgjithësi kredive "të gjelbra" në totalin e kredive, ende është e ulët, ato vazhduan të rriten në tremujorin e tretë të vitit 2022, ndërsa me ndryshimet në Instrumentin e rezervës së detyrueshme të shtatorit 2022, Banka Popullore kontribuon në rritjen edhe më të fortë të këtyre kredive. Përveç veprimtarisë së kreditit me sektorin jo-financiar, vendosjet e bankave në instrumentet e Bankës Popullore - depozitat në dispozicion dhe bonet e thesarit gjithashtu ishin në rritje.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 41

Struktura e aktivave (lartë majtas) dhe pasiva (lartë djathtas) dhe struktura e ndryshimeve tremujore të aktivave (poshtë majtas) dhe pasiva (poshtë djathtas) të sistemit bankar në përqindje (lartë) dhe në milionë denarë (poshtë)

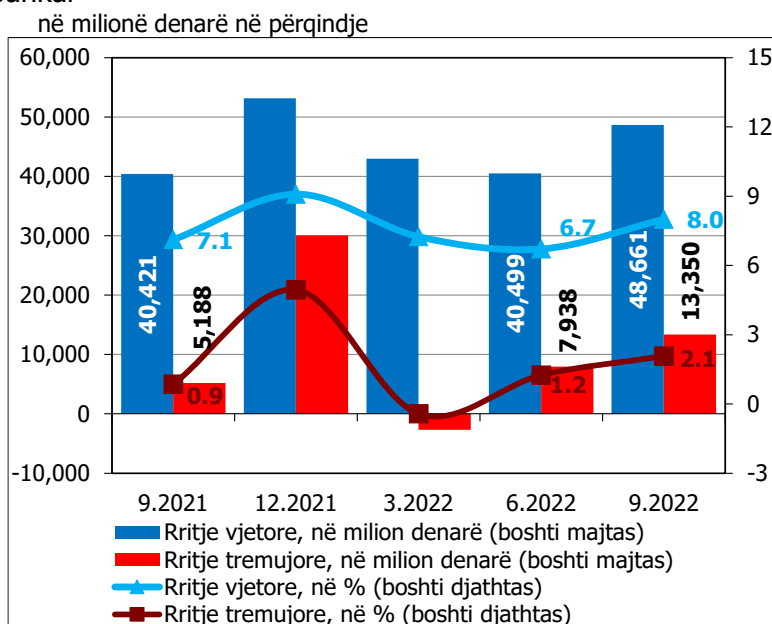

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave. Vërejtje: * Në para të gatshme, llogaritë dhe depozitat me BPRMV dhe bankat e tjera përfshijnë fondet në fondin e garancisë rezervë KIBS, si dhe rezervën e detyrueshme në valutë; ** Instrumentet e tjera jo-depozituese të lëshuara përfshijnë instrumente të varura dhe hibride të kapitalit.

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, bilanci i sistemit bankar pa dyfishin e rritjes (që arriti në 13,350 milionë denarë, ose 2.1%) të rritjes në tremujorin paraprak (7,938 milionë denarë, ose 1.2%). Më shumë se gjysma e rritjes së aktivave është për shkak të një rritje të kredive të miratuara nga persona jo-financiarë, megjithëse me një ritëm pak të ngadaltë krahasuar me tremujorin e mëparshëm dhe vendosjet në depozitat në dispozicion dhe bonet e thesarit të Bankës Popullore u rritën ndjeshëm. Bartësi më i rëndësishëm i rritjes së pasivës janë depozitat nga persona jo-financiarë, por një kontribut të fortë pozitiv në rritjen e burimeve të fondeve kishte si kapitalin ashtu edhe rezervat (për shkak të rritjes së kapitalit të aksioneve nëpërmjet emetimit të aksioneve të zakonshme në dy banka të mëdha dhe emetimit të një bonoje të përhershme nga një bankë e mesme) dhe fitimit më të lartë operativ aktual.

Grafikoni nr. 44
Aktiva e sistemit bankar

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

1.1. Kreditet e subjekteve jofinanciare³⁷

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, aktiviteti kreditor i bankave edhe më tej rritet, por me ritme më të ngadalta në krahasim me tremujorin paraprak, në kushtet e normalizimit të moderuar dhe gradual të politikës monetare, në mënyrë që kredia për sektorin jofinanciar u rrit me 7.256 milionë denarë, ose për 1,8%³⁸. Lidhur me shtrëngimin e kushteve të kredisë nga bankat, veçanërisht në kreditë e korporatave, ngadalësimi i rritjes së kredisë është i pranishëm në të dy segmentet e portofolit të kredisë (te familjet vërehet kërkesë më e ulët e kredive)³⁹. Megjithatë, rritja tremujore e aktivitetit kreditor ka ardhur kryesisht nga kreditimi i familjeve, ndërkohë që kontributi i kredisë për shoqëritë jofinanciare ka qenë dy herë më i ulët krahasuar me popullsinë. Në bazë vjetore, rritja e kredisë arriti në 10.7%, që është një përshejtim, si në raport me rritjen vjetore të shënuar më 30.6.2022 (10.2%), ashtu edhe në raport me 30.9.2021 (6.6%).

E analizuar sipas bankave individuale, rritja e kredisë është e dukshme në baza tremujore në dhjetë nga gjithsej dymbëdhjetë banka⁴⁰. Madje, tre të katërtat e rritjes totale tremujore të kredisë për subjektet jofinanciare përcaktohen nga dy banka të mëdha.

³⁷ Kreditë e subjekteve jofinanciare përfshijnë kredi për personat jofinanciare – rezidentë dhe jo-rezidentë, kredi për shoqëritë private dhe publike jofinanciare, qeverinë qendrore, vetëqeverisjen lokale, institucionet jofitimprurëse të cilat ju shërbejnë familjeve (kredi për klientë të tjerë), personat e pavarur të veprimtarive dhe personat fizik (kreditë e familjeve).

³⁸ Në tremujorin e dytë të vitit 2022, kreditë për subjektet jofinanciare janë rritur për 10,628 milionë denarë ose për 2,7%.

³⁹ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor të tetorit 2022.

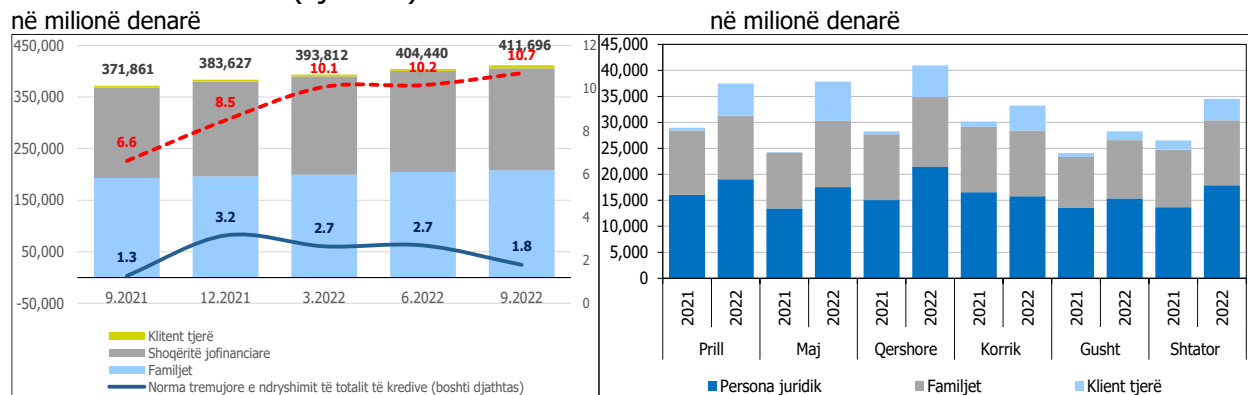
⁴⁰ "BZHMV" SHA Shkup nuk është marrë parasysh.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 45

Shuma e kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë e sapomiratuara sipas sektorëve individualë (djathtas) në milionë denarë

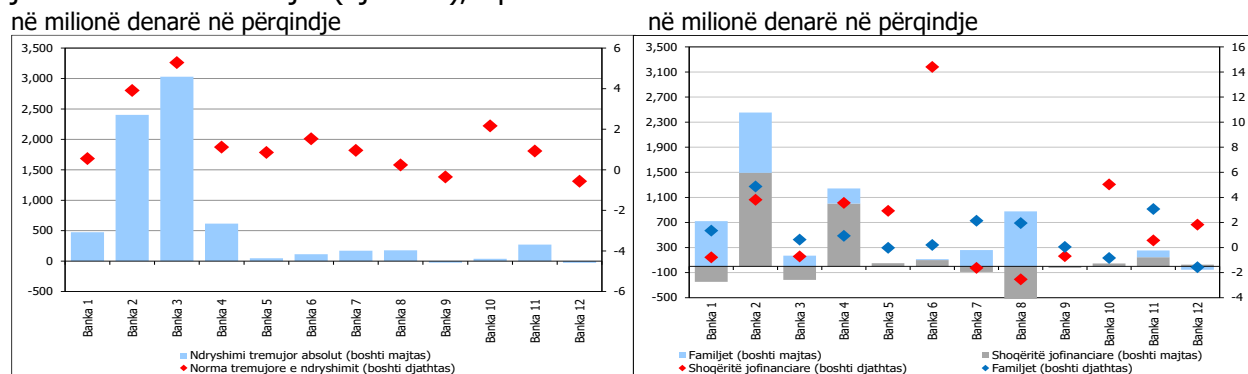

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Vëllimi i kredive të reja për sektorin jofinanciar në tremujorin e tretë të vitit 2022 është ulur me 17.5%, por është më i lartë (me 18.8%)⁴¹ krahasuar me tremujorin e tretë të vitit paraprak. Rënie më e theksuar tremujore vërehet te kreditë e reja të miratuara për ndërmarrjet (nga 15.5%), me një rënie të njëkohshme më të moderuar të kredive të reja të miratuara për familjet (nga 5.5%). Nëse vëllimi i kredive të reja analizohet në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, atëherë shuma e tyre tregon një rritje më të ndjeshme krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, në të dy segmentet e portofolit të kredisë.

Grafikoni nr. 46

Rritja e totalit të kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë për shoqëritë jofinanciare dhe familjet (djathtas), sipas bankës individuale në milionë denarë në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Kreditë për kompanitë jofinanciare në tremujorin e tretë të vitit 2022 u rritën me ritëm më të ngadaltë, përkatësisht rritja ishte 1,612 milionë denarë, ose për 0,8% (ritja në tremujorin e dytë të vitit 2022 ishte 5,309 milionë denarë, ose 2.8%). Në bazë vjetore, kredia për ndërmarrjet është rritur me 12.8%, që është minimalisht më e lartë krahasuar me

⁴¹ Me një rritje prej 12% dhe 8.6% të kredive të reja të miratuara në segmentin e ndërmarrjeve dhe familjeve..

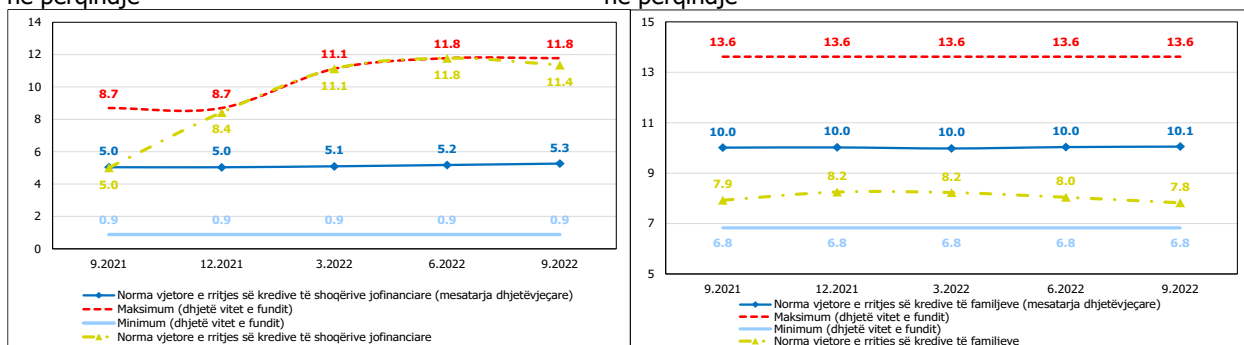
Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

rritjen vjetore më 30.6.2022 (12.7%), por disa herë më e lartë krahasuar me rritjen vjetore më 30.9.2021 (5.1%)⁴².

Ngadalësimi i rritjes së kredisë për shoqëritë jofinanciare mund të shoqërohet me neto -shtrëngimet më të fortë të kushteve për miratimin e kredive të korporatave, pavarësisht rritjes së mëtejshme të neto-kërkesave totale për kredi të korporatave⁴³. Për tremujorin e fundit të vitit 2022, bankat presin një neto-shtrëngim të mëtejshëm të kushteve të kreditimit për miratimin e kredive të korporatave dhe një rritje neto-kërkesave për kredi nga ndërmarrjet.

Grafikoni nr. 47

Mesatarja lëvizëse dhjetëvjeçare e ritmeve të rritjes vjetore të kredive për shoqëritë jofinanciare (majtas) dhe kredive për familjet (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

*Vërejtje: Përfshihet efekti i të gjitha shlyerjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 - 30.9.2022. Duke filluar nga dhjetori 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e paguara me shlyerje të detyrueshme.

Nga aspekti i aktivitetit ekonomik të klientëve, në strukturën e kredive të shoqërive jofinanciare, më të përfaqësuara janë kreditë e miratuara për klientët nga industria⁴⁴ dhe veprimtaria tregtare, me një pjesëmarrje prej rreth 60% në totalin e kredive të shoqërive jofinanciare. Në datën 30.09.2022, sipas madhësisë së shoqërive jofinanciare⁴⁵, kreditë e dhëna për ndërmarrjet e mëdha, të mesme dhe të vogla zënë rreth 30% të totalit të kredive të korporatave. Në rritjen tremujore të totalit të kredive të korporatave kontribuan më së shumti kreditë e ndërmarrjeve të mëdha dhe të mesme nga industria e transportit dhe magazinimit.

⁴² Pa efektin e neto-shlyerjeve, ritmi vjetor i rritjes së kredisë së korporatave u ngadalësua lehtë dhe arriti në 11.4% (11.8% më 30.6.2022), që është pak më poshtë se vlera maksimale e rritjes vjetore të kredisë së korporatave e arritur në dhjetë vitet e fundit (11.8%).

https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikacii/Istrazuvanje_Anketa_kreditna_aktivnost_oktomvri_2022.pdf

⁴³ Nga pikëpamja e kushteve individuale për kreditimin e sipërmarrjeve, bankat vënë në dukje një neto-shtrëngim të mëtejshëm të normave të interesit për kreditë, kërkesat për kolateral dhe të ardhurat nga jo interesat. Burimi: Anketa për aktivitetin kreditues të bankave në tremujorin e tretë 2022.

https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikacii/Istrazuvanje_Anketa_kreditna_aktivnost_oktomvri_2022.pdf

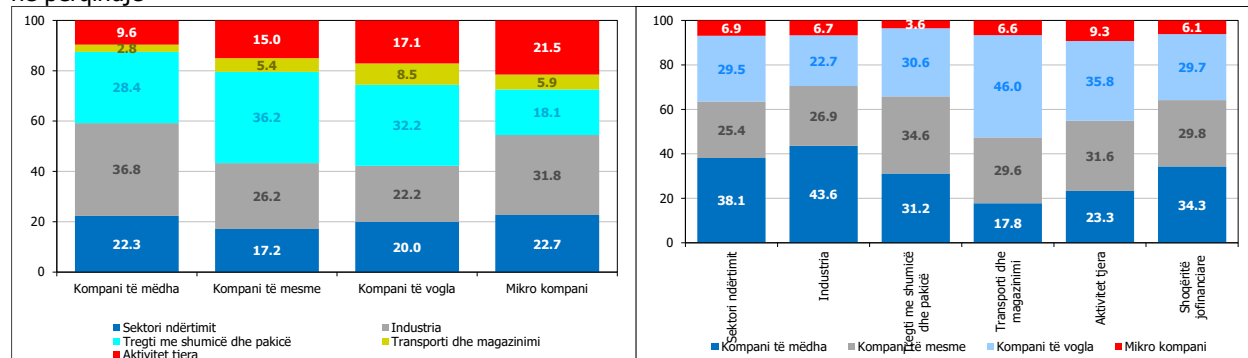
⁴⁴ Në kuadër të aktivitetit të industrisë, nga fillimi i vitit 2022, vihet re një rritje e theksuar tremujore, por edhe vjetore e kredive të miratuara për furnizimin me energji elektrike, gaz, avull dhe ajër të kondicionuar. Kështu, në bazë tremujore, këto kredi janë rritur për 1,380 milionë denarë, ose për 12,3%, ndërsa në bazë vjetore janë rritur për 5,487 milionë denarë, ose për 76,9%. Madje, këto kredi zënë një të pestën e totalit të kredive të dhëna për klientët industrialë. Megjithatë, pesha e tyre në totalin e kredive të shoqërive jofinanciare në fund të tremujorit të tretë 2022 është modeste 6.4%.

⁴⁵ Kriteret për klasifikimin e subjekteve sipas madhësisë (të mëdha, të mesme, të vogla dhe mikro) jepen në nenin 470 të Ligjit për shoqëritë tregtare.

Grafikoni nr. 48

Struktura e kredive për shoqëritë jofinanciare, sipas aktiviteteve individuale dhe sipas madhësisë së shoqërisë në përqindje

Burimi. Regjistri i kredive të Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Rritja tremujore tregon edhe ngadalësim të kredive për familjet, të cilat janë rritur për 1,6% ose 3,292 milionë denarë (rritja në tremujorin e dytë të vitit 2022 është 2,7% ose 5,407 milionë denarë). Në bazë vjetore, kredia për familjet është rritur me 7.9%, që është më e ngadaltë se rritja vjetore më 30.6.2022 (8.1%), por identike me rritjen vjetore më 30.9.2021 (7.9%)⁴⁶.

Ngadalësimi i rritjes së kredisë për familjet mund të lidhet edhe me shtrëngimin e kushteve të kredisë (pas një periudhe më të gjatë të lehtësimit neto të kushteve në këtë sektor) duke ulur në të njëjtën kohë kërkesën për këto kredi. Konkretisht, në tremujorin e tretë të vitit 2022, bankat tregojnë një neto shtrëngim të kushteve të kredisë për kredinë për familjet ⁴⁷ dhe kjo është më e dukshme për kreditë banesore. Në të njëjtën kohë, bankat raportuan një rënie të lehtë neto të kërkesës për kredi, e cila ishte më e theksuar në kredinë konsumatore kundrejt kredisë banesore. Në tremujorin e ardhshëm, bankat presin një neto-shtrëngim edhe më të lartë të kushteve të kredisë për kredinë për familjet, me një neto-ulje të mëtejshme edhe më të madhe të kërkesës për kredi.

Sektori i familjeve ka peshën më të madhe në totalin e portofolit të kredisë, me një peshë prej 50.6% të totalit të kredisë, e cila ka mbetur relativisht e qëndrueshme në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022. Nga pikëpamja e produkteve të kreditit, kreditë që synojnë financimin e konsumit të paqëllimshëm të personave fizikë (kreditë konsumatore, mbitërheqjet e lejuara në llogaritë e transaksionit dhe kartat kreditore) zënë 62.9%. Në tremujorin e tretë të vitit 2022, kredia banesore dhe konsumatore shënoi rritjen më të lartë dhe kontribuoi më së shumti në rritjen totale të kredisë për personat fizikë. Megjithatë, të dy produktet e kredisë ngadalësuan rritjen e tyre tremujore në nivelin 2.3% (kredia banesore) dhe 1.3% (kredia

⁴⁶ Pa efektin e neto-shlyerjeve, ritmi vjetor i rritjes së kredisë për familjet u ngadalësua në 7.8% (8% më datë 30.9.2022), gjë që e afrooi edhe më shumë me vlerën minimale të rritjes vjetore të kredisë për familjet të arritur në 10 vitet e fundit (6.8%), dhe u largua përsëri nga niveli i mesatares lëvizëse 10-vjeçare (10.1%).

⁴⁷ Nga pikëpamja e kushteve individuale të kredisë, tek kredia banesore vihet re një neto -shtrëngim më i madh i normës së interesit dhe një neto-shtrëngim disi më i vogël i provizioneve. Në kredinë konsumatore, bankat raportuan një neto-shtrëngim vetëm në normat e interesit. Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor të bankave nga tetori 2022.

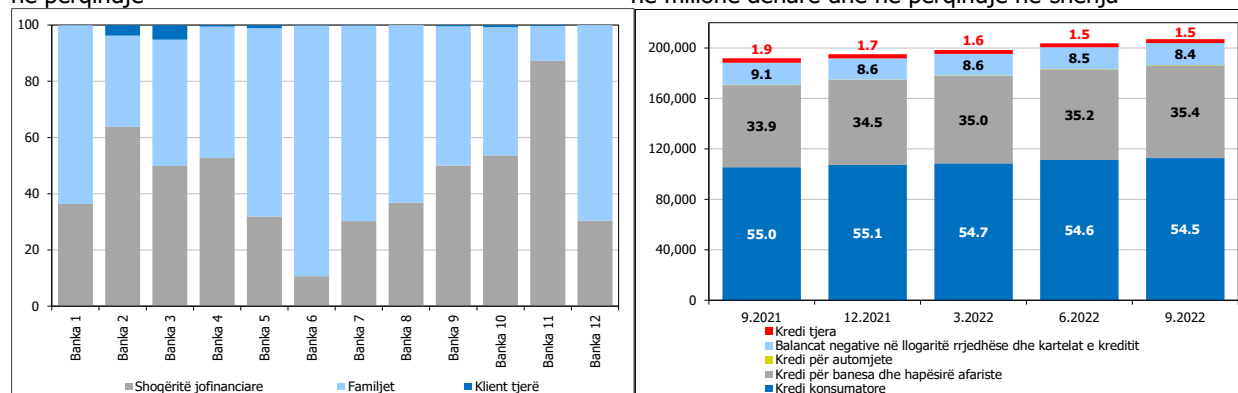

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

konsumatore), kundrejt rritjes së arritur përkatësisht prej 3.3% dhe 2.6%, të shënuar në tremujorin e dytë të vitit 2022. Zvogëlimi tremujor i kredive në bazë të bilanceve negative në llogaritë rrjedhëse (-0.7%) dhe kredive të tjera (-2.5%) kontribuoi më tej në rritjen e ngadaltë tremujore të totalit të kredisë për familjet.

Grafikoni nr. 49

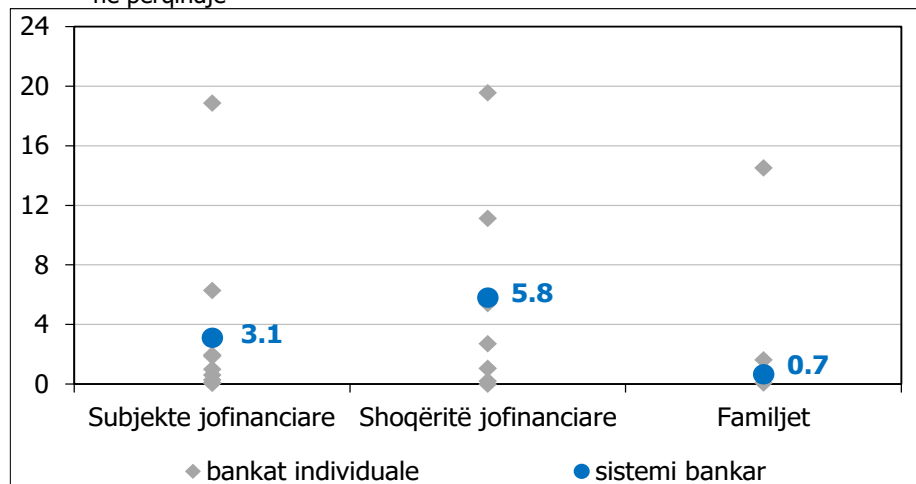
Struktura sektoriale e kredive për subjektet jofinanciare, sipas bankave individuale (majtas) dhe struktura e kredive për persona fizikë, sipas produkteve (djathtas)
në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive të Bankës Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 410

Pjesëmarrja e kredive "të gjelbra" në totalin e kredive për subjektet jofinanciare dhe sipas sektorëve individualë, nga banka individuale
në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Aktivitetet e Bankës Popullore që synojnë nxitjen dhe rritjen e ndërgjegjësimin të kreditorët vendas për financimin e projekteve "të gjelbra", përkatësisht mbështetjen e investimeve në energjinë e rinovueshme, efikasitet energjetik, bujqësinë e qëndrueshme dhe inovacionet teknologjike vazhdojnë, por megjithatë pjesa e këtyre kredive në totalin e portofolit të kredisë në nivel të

sistemit bankar është modest, megjithëse që nga fundi i vitit 2019, kreditimi i gjelbër është rritur me gati 80%. Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, kreditë e gjelbra⁴⁸ arritën në 12,876 milionë denarë dhe zënë 3,1% nga gjithsej kreditë e subjekteve jofinanciare. Madje, rritja e kreditimit të gjelbër i detyrohet kryesisht kredive të shoqërive jofinanciare, të cilat marrin pjesë me 5.8% në totalin e kredive të dhëna për kompanitë⁴⁹. Rritja e kredive të gjelbra të familjeve është më e ulët dhe ato marrin pjesë me vetëm 0.7% në totalin e kredive të sektorit të familjeve. Në shtator të vitit 2022, Banka Popullore miratoi vendimin për ndryshimet në instrumentin për rezervë të detyrueshme, nëpërmjet të cilit inkurajohet kreditimi i projekteve që lidhen me prodhimin vendor të energjisë elektrike nga burimet e ripërtërishme. Në këtë mënyrë, në kushtet e krizës energjetike dhe rritjes së fuqishme të çmimeve globale të energjisë elektrike, Banka Popullore kontribuon në zbutjen e presioneve dhe problemeve strukturore në ekonomi, ndërsa në të njëjtën kohë masa mbështet "financat e gjelbra" dhe financimin e qëndrueshëm.

Në tremujorin e tretë të vitit 2022, nga këndvështrimi valutor, kreditë me komponentë valutore (veçanërisht kreditë në valutë ⁵⁰ kanë përcaktuar plotësisht rritjen e gjithsej kredive për subjektet jofinanciare, ndërsa kontributi i kredive në denarë ⁵¹ ka qenë negativ. Rritja e lartë e kredisë në valutë, nga njëra anë, vjen si rezultat i huamarrjes së shtetit me një kredi afatshkurtër në valutë në këtë tremujor, dhe nga ana tjetër, si pasojë e rritjes më të fortë të kredisë në valutë të ndërmarrjeve, në kushtet e çmimeve më të larta të energjisë dhe mallrave të importuara në përgjithësi. Si rezultat i këtyre lëvizjeve, struktura valutore e gjithsej kredive ende dominohet nga kreditë në denarë (57%), por pjesëmarrja e tyre vazhdoi me trendin e ngushtimit që nga fillimi i vitit dhe këtë tremujor më tej u zvogëluar për 1.2 pikë përqindjeje, në llogari të rritjes së barabartë të pjesëmarrjes së kredisë në valutë, e cila arriti në nivelin 16.7%. Pjesëmarrja e kredive në denarë me klauzolë valutore mbeti e pandryshuar në nivelin prej 26,3%, si në tremujorin paraprak.

⁴⁸ Nën "kredi të gjelbra" nënkuptohet mënyra e financimit që i lejon kreditoshfrytëzuesit të investojë ekskluzivisht në projekte me një kontribut të rëndësishëm pozitiv për mjedisin jetësor dhe në projekte që kontribuojnë në uljen e efekteve negative të ndryshimeve klimatike.

⁴⁹ Nga dymbëdhjetë bankat e analizuara, tre banka nuk kanë miratuar kredi të gjelbër deri më 30 shtator 2022. Në bankat që kanë miratuar kredi të tilla, pesha e kredisë së gjelbër në totalin e kredive varion nga 0.1% deri në 18.9%. Nga pikëpamja sektoriale, përfaqësimi i kredisë së gjelbër në totalin e kredisë nga bankat individuale është ndërmjet 0.004% dhe 19.6% për sipërmarrjet, pra midis 0.1% dhe 14.5% për familjet.

⁵⁰ Kreditë në valutë në baza tremujore janë rritur për 6,125 milionë denarë, ose për 9,8%, që më së shumti rezultojnë nga kreditë e kompanive jofinanciare (rritje prej 3,242 milionë denarë, ose për 6,7%) dhe në masë më të vogël nga kreditë e klientëve të tjerë (rritje prej 2,415 milionë denarë, ose 178,5%), edhe atë ndaj shtetit. Kreditë në denarë me klauzolë valutore janë rritur për 1,869 milionë denarë, ose për 1,8%, me kontribut më të madh të kredive për familjet (rritje prej 1,693 milionë denarë, ose për 2,2%) dhe kontribut të vogël të kredive për shoqëritë jofinanciare të 230 milionë denarë, ose për 0,8%).

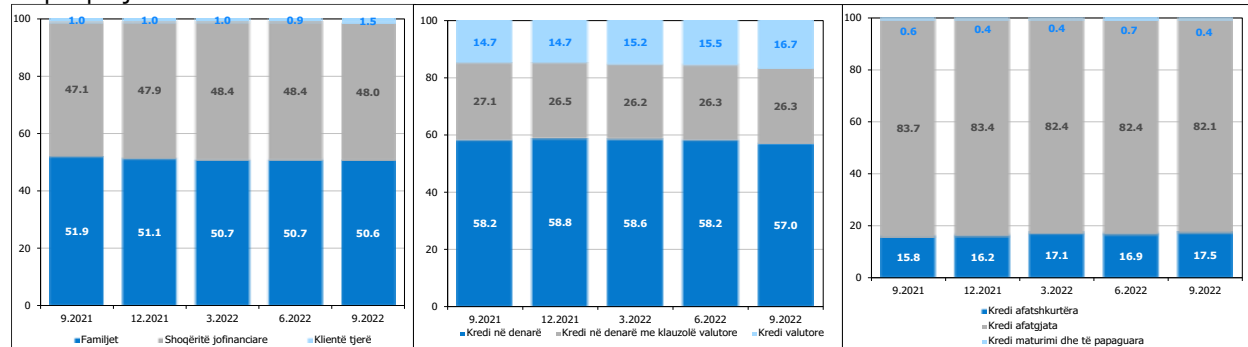
⁵¹ Kreditë në denarë në baza tremujore janë zvogëluar për 738 milionë denarë, ose për 0,3%, më së shumti si rezultat i rënies së kredive për kompanitë jofinanciare (rënie për 1,860 milionë denarë, ose për 1,6%).

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 49

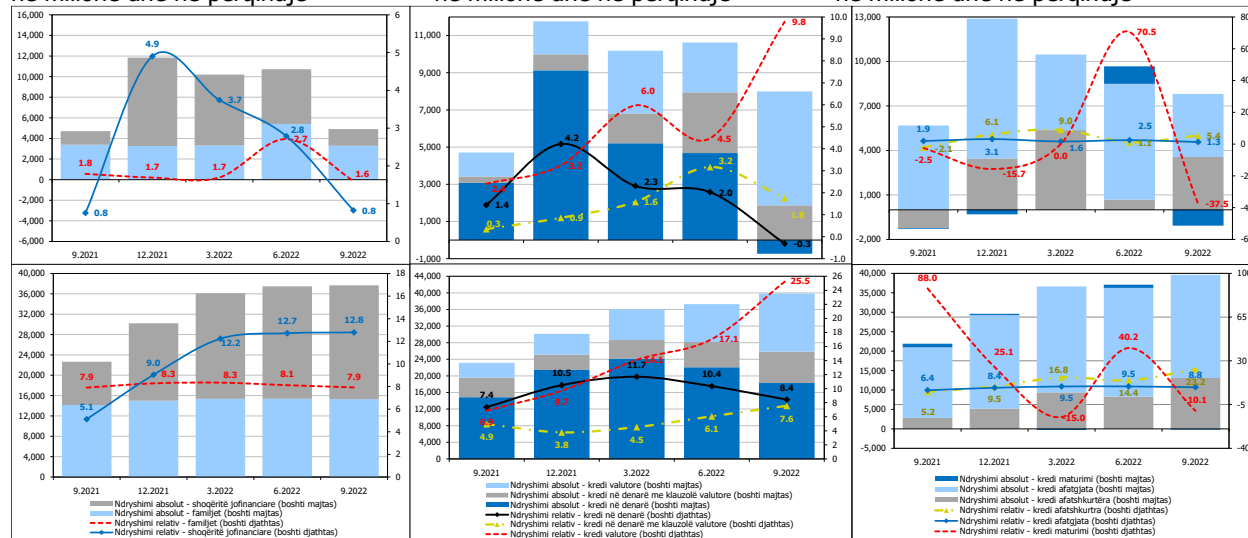
Struktura e totalit të kredisë, sipas sektorit (majtas) dhe valutës (në mes) dhe struktura e kredive të rregullta sipas afatizimit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 11

Rritja tremujore (sipër) dhe vjetore (poshtë) e kredisë, sipas sektorit, monedhës dhe afatizimit në milionë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Kontributin më të madh në rritjen e aktivitetit kreditues të bankave në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022 ka pasur kreditimi afatgjatë⁵², i cili është ngadalësuar pak në këtë tremujor (nga 2.5% rritje më datë 30.6.2022 në 1.3% më datë 30.9.2022). Gjithashtu, kreditë afatshkurtra janë në rritje, por me ritëm më të shpejtë (për 3.559 milionë denarë ose për 5,4%). Rritja e kredisë afatgjatë është përcaktuar më së shumti nga kredia për familjet, ndërsa sektori "shteti"⁵³ ka përcaktuar më së

⁵² Gjatë analizës së strukturës së afatizimit të kredive, janë përjashtuar kreditë jofunksionale Madje, kreditë afatgjata janë rritur për 4,255 milionë denarë në baza tremujore.

⁵³ Rritja e kredisë afatshkurtër më datë 30.09.2022 rezulton pothuajse tërësisht nga kredia afatshkurtër e miratuar e shtetit.

shumti rritjen tremujore të kredisë afatshkurtra. Kreditë e vonuara janë mjaft të ndryshueshme, por kjo është kryesisht për shkak të shumës së tyre shumë të vogël⁵⁴.

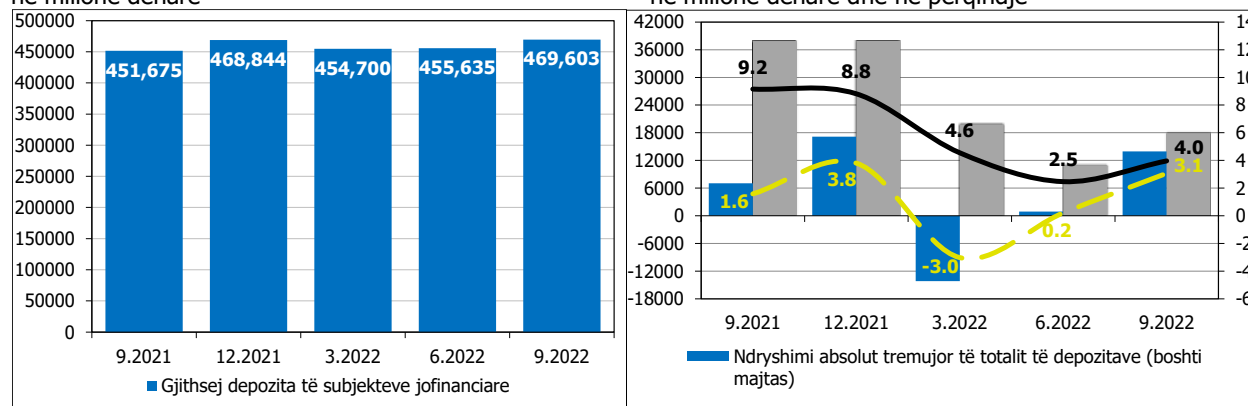
1.2. Depozitat e subjekteve jofinanciare

Pas rënies në tremujorin e parë dhe stagnimit në tremujorin e dytë të vitit, në tremujorin e tretë aktiviteti depozitues i bankave u rikuperua dhe arriti një rritje solide tremujore prej 3.1%, që është gjithashtu dyfishi i rritjes së arritur në tremujorin e tretë të vitit 2021 (1,6%). Në bazë vjetore, baza e përgjithshme e depozitave të bankave është rritur për 17,928 milionë denarë, ose për 4%, që është më e shpejtë në krahasim me rritjen vjetore më datë 30.6.2022 (2,5%), por dukshëm më e ngadaltë në krahasim me rritjen vjetore të datës 30.9.2021 (9.2%). Të analizuar sipas bankave individuale, katër banka nga grupi i bankave të mëdha përcaktojnë më shumë se 85% të rritjes tremujore të depozitave dhe vetëm njëra prej tyre përcakton rreth 32% të rritjes totale tremujore.

Familjet, të cilat tradicionalisht janë depozituesit më të rëndësishëm në sistemin bankar të Maqedonisë (me pjesëmarrje prej 67,6% në gjithsej depozitat), në tremujorin e tretë të vitit 2022, mjetet e tyre të depozituara në banka i rritën për 5,811 milionë denarë, ose për 1,9% (nga 2.2% në tremujorin e dytë të vitit 2022). Rritja vjetore e depozitave të familjeve vazhdon me trend rritës edhe në këtë tremujor (për 16,249 milionë denarë, ose 5,4%) në krahasim me datë 30.06.2022 (5,2%), por është më e ngadaltë në krahasim me datën 30.09.2021 (6.7%).

Grafikoni nr. 51

Gjendja (majtas) dhe ndryshimi (djathtas) i depozitave të subjekteve jofinanciare në milionë denarë

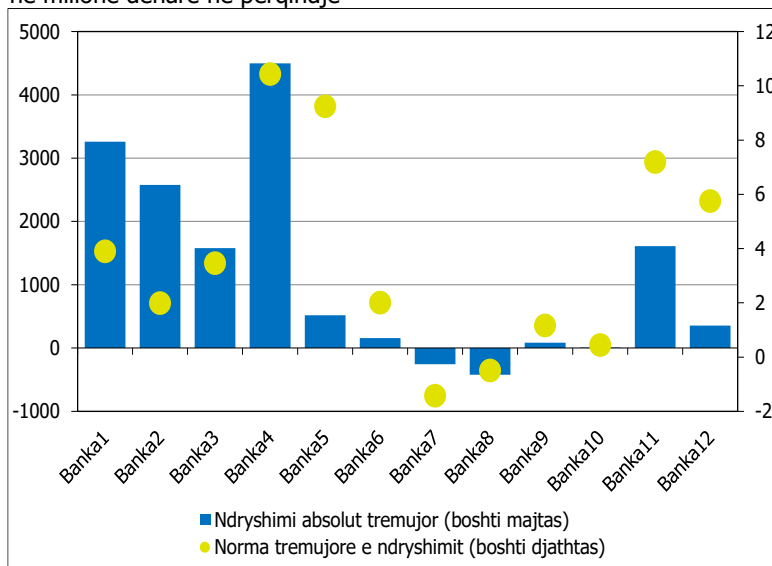
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

⁵⁴ Kreditë e vonuara përbëjnë një minimum prej 0.4% të totalit të kredive të rr.

Grafikoni nr. 52

Rritja e depozitave të subjekteve jofinanciare, sipas bankave individuale
në milionë denarë në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Depozitat e shoqërive jofinanciare kanë kontribuar më të madh në rritjen tremujore të bazës totale të depozitave, kështu që në bazë tremujore janë rritur për 7.616 milionë denarë ose për 6%, kundrejt rënies prej 3,6% në tremujorin paraprak. Pas rënies vjetore të shënuar më datë 30.6.2022 (-4.3%), depozitat nga shoqëritë jofinanciare shënuan rritje të lehtë me bazë vjetore, me 0.5%, por është shumë më poshtë se rritja vjetore e arritur më datë 30.9.2021 (15,5 %).

Nga pikëpamja valutore, kontributin më të madh në rritjen tremujore të bazës së depozitave për tremujorin e dytë radhazi e kanë depozitat në monedhën vendase (70,4%), të cilat janë rritur për 9,839 milionë denarë ose për 4,1%. Depozitat në valutë u rritën me 4,376 milionë denarë ose për 2%, dhe kontribuan me 31,3% në rritjen e depozitave totale. Njëkohësisht, rritja tremujore e depozitave në denarë më së shumti përcaktohet nga rritja e depozitave pa afat, me kontribut më të theksuar të sektorit "ndërmarrje", por edhe rritje solide të sektorit "familje"⁵⁵. Në tremujorin e tretë të vitit 2022, depozitat në valutë u rritën me 2%, që është ende më shpejt se në tremujorin e dytë të vitit 2022 (0,1%). Rritja tremujore e depozitave në valutë ka ardhur pothuajse tërësisht nga rritja e depozitave pa afat të sektorit "familje"⁵⁶. Si rezultat i këtyre lëvizjeve, pjesëmarrja e depozitave në denarë në bazën totale të depozitave u rrit, e cila në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022 arriti në nivelin prej 53,2%

⁵⁵ Rritja tremujore e depozitave pa afat të shoqërive jofinanciare në denarë është 6.309 milionë denarë, ose 8,3%, me rritje më të vogël të depozitave pa afat të familjeve në denarë, e cila është 2,272 milionë denarë, ose 2,6%.

⁵⁶ Rritja tremujore e depozitave pa afat të familjeve është 2,937 milionë denarë, ose 3,4%, me rritje të depozitave në valutë pa afat të shoqërive jofinanciare për 790 milionë denarë, ose 2,2%, dhe rritje të depozitave në valutë pa afat të sektorit të tjerë për 435 milionë denarë, ose për 6,6%.

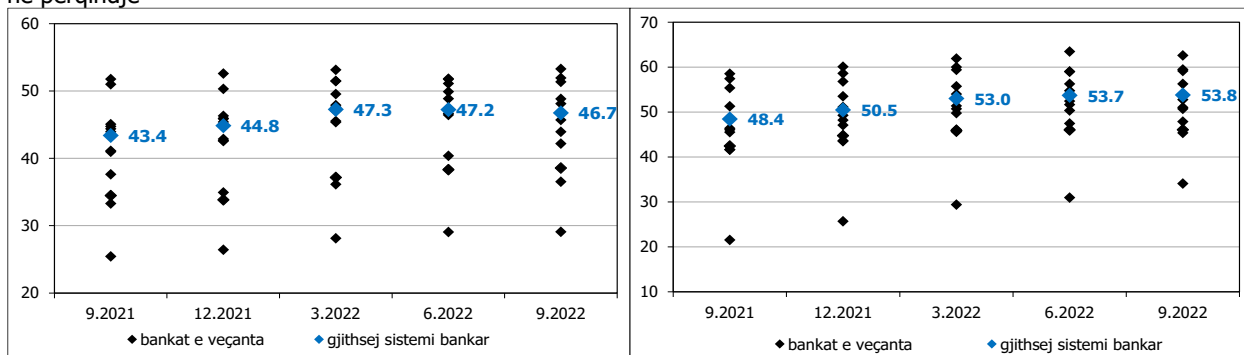

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

(52,6% më datë 30.6.2022), ndërsa pjesëmarrja e depozitave në valutë është ulur në nivelin 46.7% (47.2% më datë 30.6.2022).

Grafikoni nr. 53

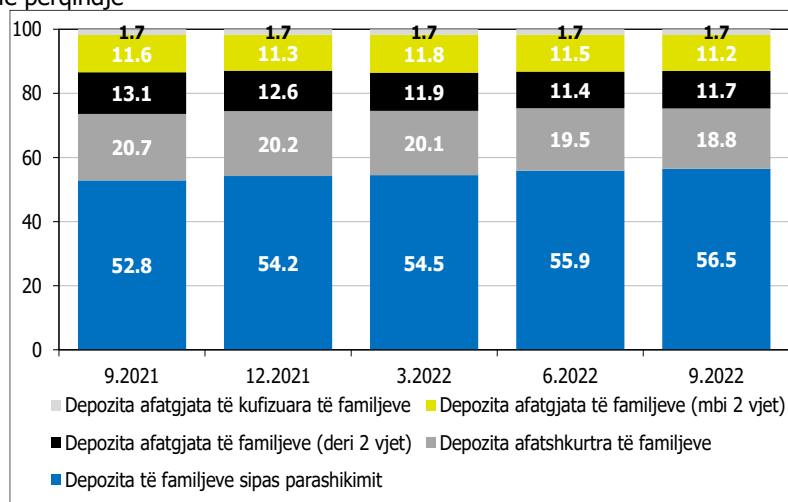
Pjesëmarrja e totalit të depozitave në valutë në totalin e depozitave të sistemit bankar (majtas) dhe e depozitave në valutë të familjeve në totalin e depozitave të familjeve (djathas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 54

Struktura e afatizimit të depozitave të familjeve
në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Sipas strukturës së afatizimit, rritje vërehet si në depozitat pa afat ashtu edhe në ato afatgjata⁵⁷. Madje më i theksuar është kontributi i depozitave pa afat, të cilat gjatë tremujorit të tretë të vitit 2022 shënuan rritje prej 12,852 milionë denarë, ose 4,3%, që rezulton nga rritja e depozitave në të dy sektorët. Trendi i kundërt vërehet te depozitat

⁵⁷ Rritja tremujore e depozitave afatgjata në pjesën më të madhe është rezultat i rritjes së depozitave të familjeve për 1,768 milionë denarë, ose për 2,3% (ndërsa rritja e depozitave në valutë mbizotëron për 1,064 milionë denarë, ose 2,7%), por rritja e depozitave të shoqërive jofinanciare për 848 milionë denarë, ose për 8,7% (që kryesisht vjen si pasojë e rritjes së depozitave në valutë për 647 milionë denarë, ose për 26,1%), ka ndikuar në rritje tremujore të depozitave afatgjata me një rritje më të vogël të depozitave në valutë të jorezidentëve për 273 milionë denarë ose për 27,5%.

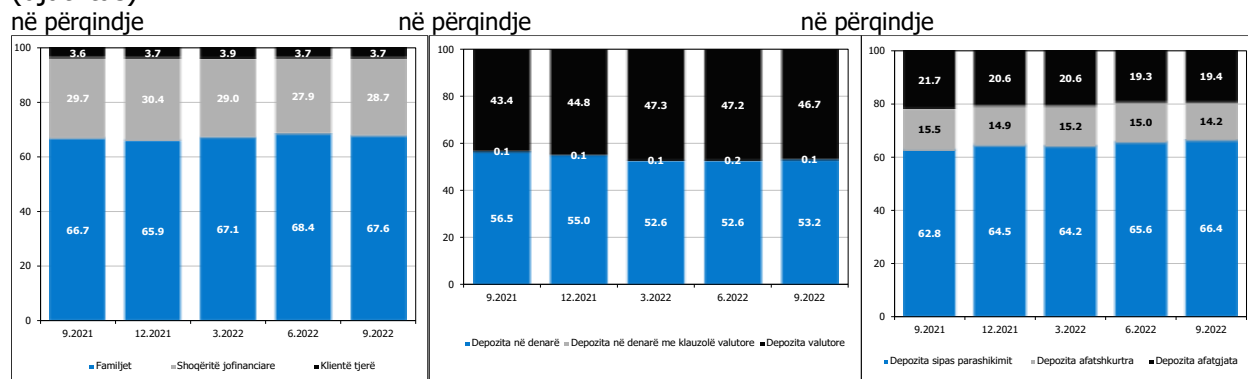

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

afatshkurtra⁵⁸ të cilat kanë vazhduar të zvogëlohen (në bazë tremujore janë ulur për 1,766 milionë denarë, ose 2,6%), që është pak më shumë se dyfishi i rënies së pranishme në tremujorin paraprak (zvogëlim prej 695 milionë denarë, ose për 1% më datë 30.06.2022).

Grafikoni nr. 55

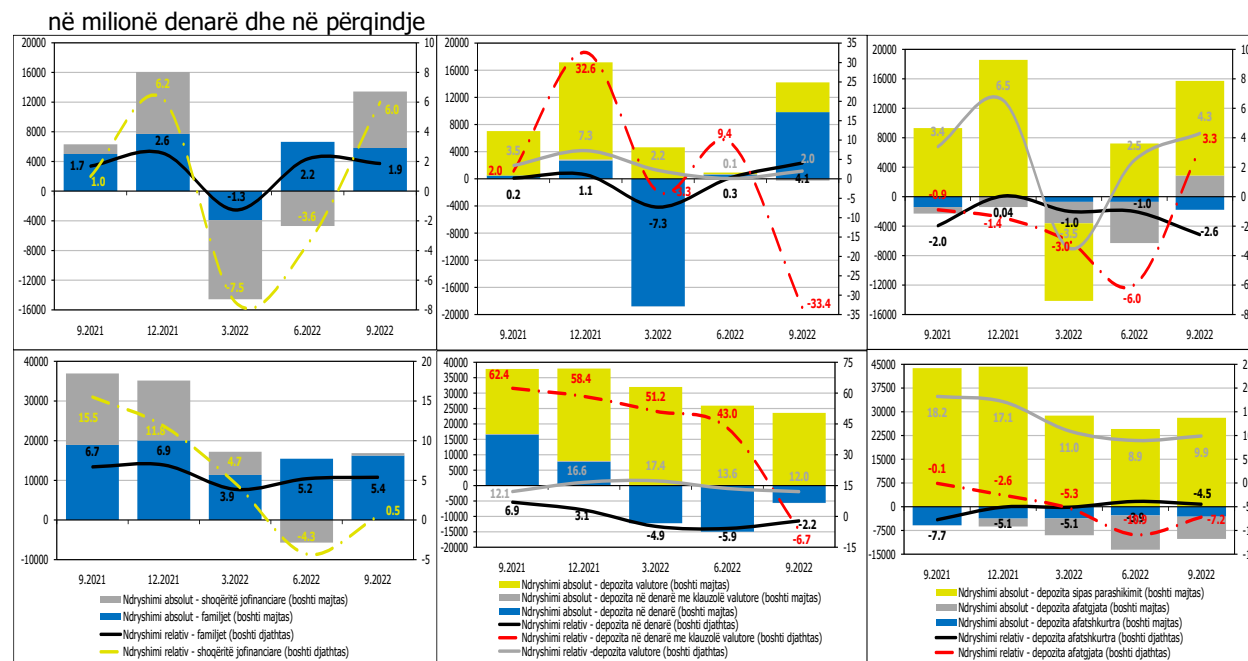
Struktura e totalit të depozitave, sipas sektorit (majtas) dhe monedhës (në mes) dhe afatizimit (djathtas)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 56

Ndryshimet tremujore (lartë) dhe vjetore (më poshtë) në depozitat, sipas sektorit, monedhës dhe afatizimit

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

⁵⁸ Rënia e theksuar absolute tremujore e depozitave afatshkurtra në masë të madhe vjen si pasojë e rënies së depozitave të sektorit familjeve për 1.166 milionë denarë, ose për 1,9% (pothuajse njësoj si në depozita në denarë ashtu edhe në valutë), por ndikimin e vet e ka pasur edhe zvogëlimi i depozitave afatshkurtra të jorezidentëve për 526 milionë denarë, ose 57,4%, dhe i shoqërive jofinanciare për 322 milionë denarë, ose për 5,6% (me komponentin valutor në tërësi).

Banka Popullore ruajti vazhdimësinë e shtrëngimit të politikës monetare duke përdorur një grup më të gjerë instrumentesh monetare, të cilat filluan në fund të vitit të kaluar, për të ruajtur stabilitetin e kursit të këmbimit dhe stabilitetin afatmesëm të çmimeve, si dhe në kushtet e vazhdimet të konfliktit ushtarak në Ukrainë dhe thellimi i krizës energjetike, i cili nga ana e tij ndikon në ndryshimet në prirjen e monedhës dhe afatizimit të depozituesve. Kështu, përveç rritjes së normës bazë të interesit, ndryshime janë bërë edhe në instrumentin e rezervës së detyrueshme duke i ndarë normat e rezervës së detyrueshme sipas valutës në favor të kursimeve në denarë. Rrjedhimisht, në këtë tremujor, sikurse edhe në tremujorin e mëparshëm, vërehen lëvizje të dukshme të favorshme në strukturën valutore të depozitave, të shprehura përmes tendencës së shtuar të depozituesve për të mbajtur mjetet e tyre në banka në denarë⁵⁹. Gjithashtu, kursimet afatgjata u rritën edhe në tremujorin e tretë të vitit 2022, për herë të parë që nga fillimi i vitit 2021, që është një tjetër dëshmi e rikuperimit gradual të aktivitetit të depozitave bankare.

1.3. Aktivitete tjera

Plasimet e bankave në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura⁶⁰ shënuan rritje në baza tremujore për 1,966 milionë denarë (ose për 2,3%), por pjesëmarrja e tyre në gjithsej aktivat e bankave mbeti e qëndrueshme dhe arriti në 13% si në tremujorin paraprak. Rritjen më të madhe tremujore e kanë shënuar plasmanet në bono të thesarit⁶¹ të Bankës Popullore, nga 1.797 milionë denarë, ose për 27,6%. Në të njëjtën kohë, investimet e bankave në obligacione shtetërore u rritën për 273 milionë denarë ose për 0,5%. Nga ana tjetër, investimet në bonot shtetërore shënuan rënie të lehtë prej 36 milionë denarë (ose për 0,2%) në baza tremujore. Lëvizje të tilla kontribuan në uljen e peshës së investimeve në obligacionet shtetërore në totalin e vendosjeve në letrat me vlerë të borxhit dhe investimet e tjera të bankave në nivelin 67.4% më 30.9.2022 (68.6%, më 30.6.2022), me një rënie të lehtë në peshën e investimeve në bono thesari (nga 19,1% më datë 30.6.2022, në 18.7% më datë 30.9.2022), në kurriz të rritjes së peshës së investimeve në bono thesari (nga 7,8 % më datë 30.6.2022, në 9.7% më datë 30.9.2022). Vlen të përmendet në tremujorin e tretë se dy banka investuan një sasi të vogël fondesh në obligacione korporative të emetuara nga një shoqëri vendase brokerimi sigurimesh (pesha e këtyre investimeve është shumë e vogël dhe arrin në rreth 0.01% të totalit të investimeve në letra me vlerë dhe investime të tjera bankare).

⁵⁹ Banka Popullore ka vazhduar me përkushtim në përmbushjen e objektivave të përcaktuara me ligj edhe pas tremujorit të tretë të vitit 2022. Konkretisht, në muajin nëntor, ajo mori vendim për ndryshimin e raporteve të rezervës së detyrueshme të bankave, me qëllim stimulimin e mëtejshëm të kursimeve në monedhën vendase. Ndryshimi i këtij instrumenti, i cili është i katërti me radhë këtë vit, përfshin një rritje të normës së rezervës së detyrueshme të bankave për detyrimet në valutë nga 18% në 19%. Është rritur edhe pjesa e rezervës së detyrueshme në valutë që bankat plotësojnë në euro, nga 75% në 77%, gjë që forcon efektin e ndryshimit të këtij instrumenti.

⁶⁰ Analizat e këtyre investimeve janë bërë sipas vlerës kontabël neto të tyre.

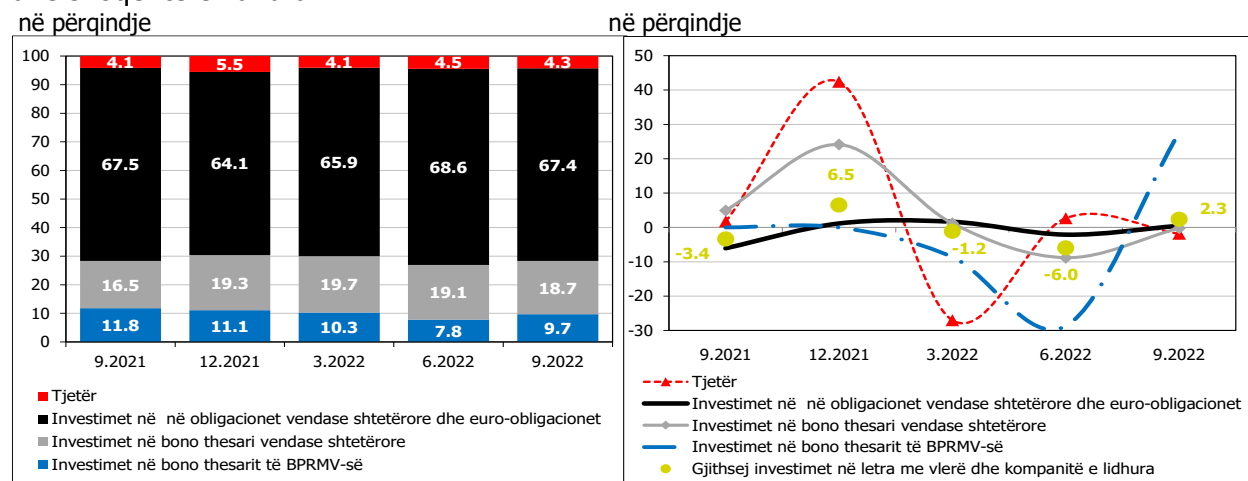
⁶¹ Rritja e vendosjeve në bono thesari është rezultat i kërkesës më të madhe të bankave për këtë instrument, me norma më të larta të interesit të ofruara në ankandet me bono thesari dhe me ofertë të pandryshuar nga Banka Popullore (në vlerë prej 10 miliardë denarë) (në shtator, norma e interesit për bonet e thesarit ishte 3%, dhe vazhdoi të rritet në muajt tetor dhe nëntor, kur arriti në 4.25%).

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 57

Struktura (majtas) dhe ndryshimi tremujor (djathtas) i investimeve në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Plasmanet në banka dhe institucione të tjera financiare (që përbëjnë 8,2% të gjithsej aktivave të sistemit bankar) në tremujorin e tretë të vitit 2022 shënuan rënie prej 1,585 milionë denarë, ose për 2,8%. Ky zvogëlim, në pjesën më të madhe, ka ardhur nga rënia e kredive për bankat vendase (për 1.206 milionë denarë, ose për 7,4%⁶²) dhe nga zvogëlimi i mjeteve të bankave në llogaritë korrespondente në bankat e huaja për 721 milionë denarë, ose me 2% (me një rritje të njëkohshme të depozitave me afat jashtë vendit⁶³).

Totali i **detyrimeve të bankave në bazë të kredive** (5,9% nga gjithsej detyrimet e sistemit bankar) shënoi rënie në baza tremujore për 5,322 milionë denarë, ose për 12,1%, që është rezultat i zvogëlimit të detyrimeve nga kreditë ndaj institucionet financiare jorezidente pranë bankave të caktuara⁶⁴ dhe detyrimet e mbyllura pas repo transaksioneve, të cilat janë lidhur në gjysmën e parë të vitit 2022, me bankën qendrore dhe ndërmjet bankave.

Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022, depozitat nga bankat dhe institucionet e tjera financiare përfaqësojnë një burim të parëndësishëm financimi për bankat, me një peshë prej 6.3% në totalin e detyrimeve të sistemit bankar. Korrigjimi në rënie tremujor i depozitave nga bankat dhe institucionet e tjera financiare prej 756 milionë denarë (me 1,8%), në tërësi i detyrohet rënies së depozitave të institucioneve financiare jorezidente për 4,791 milionë denarë, ose për 21,9%, në kuadër të të cilave rënie më e madhe vërehet te depozitat afatshkurtra (rënie për 3,525 milionë denarë), ku përveç kësaj, vërehet edhe tejkalim i mjeteve ndërmjet blloqeve të veçanta afatgjata sipas datës së maturimit. Për dallim nga kjo,

⁶² Rënia në këtë tremujor, në pjesën më të madhe, është rezultat i repo transaksioneve të mbyllura të ndërmjet bankave vendase, të cilat janë realizuar në gjysmën e parë të vitit 2022, në vlerë prej 884 milionë denarë.

⁶³ Njëkohësisht, rritja e depozitave të afatizuara jashtë vendit deri në një muaj është 1.927 milionë denarë, e depozitave njëditore është 1.184 milionë denarë, ndërsa e depozitave me afat prej tre muajsh deri në një vit 905 milionë denarë.

⁶⁴ Zvogëlimi tremujor i detyrimeve nga kreditë ndaj bankave vendase vjen si pasojë e zvogëlimit të detyrimeve nga kreditë në valutë gjatë pesë viteve ndaj një banke të madhe (për 1,455 milionë denarë) dhe nga dy në pesë vjet ndaj një banke të mesme (për 285 milionë denarë).

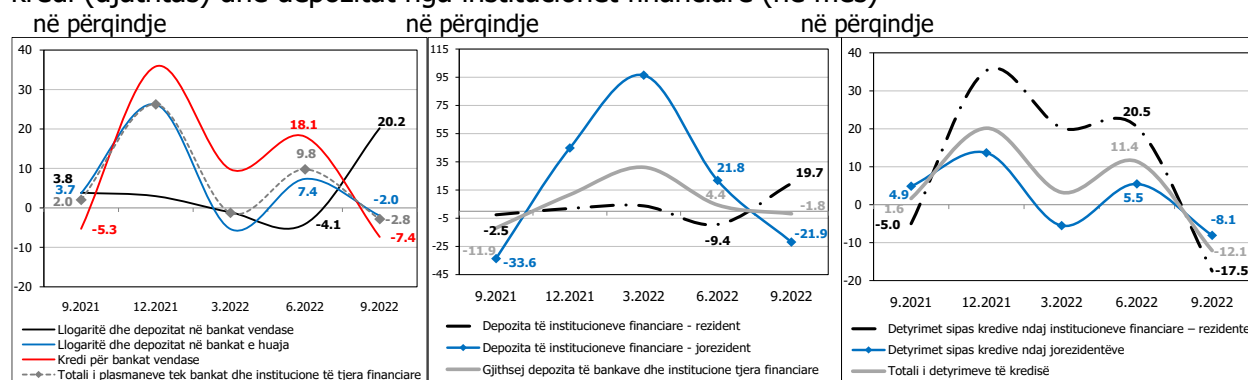

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

rritje tremujore prej 3,066 milionë denarë vërehet te depozitat e kufizuara të shoqërive financiare jorezidente në valutë deri në një vit, te një bankë e madhe.

Grafikoni nr. 58

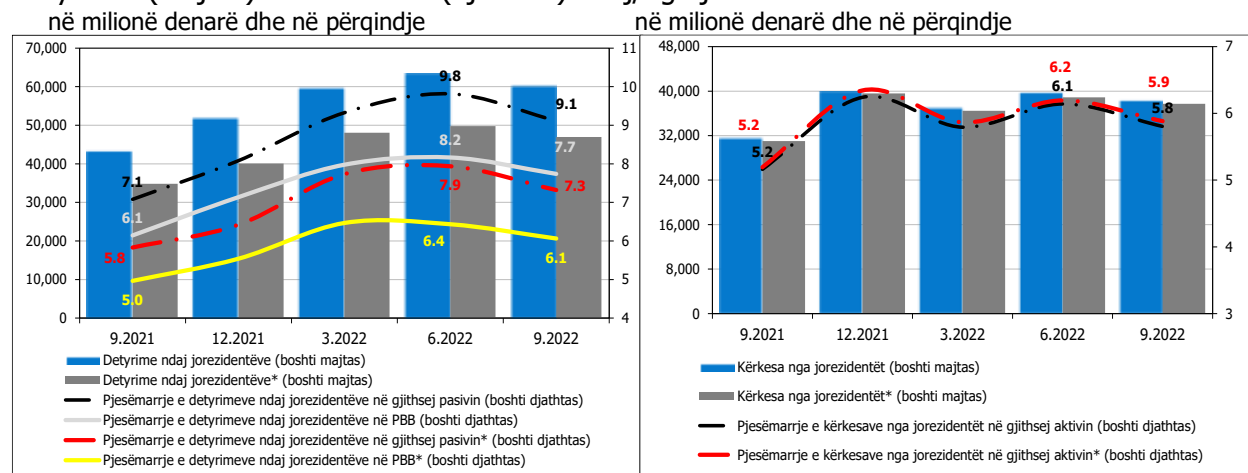
Ndryshimi tremujor në kërkesat nga institucionet financiare (majtas), detyrimet e bazuara në kredi (djathtas) dhe depozitat nga institucionet financiare (në mes)

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 59

Detyrimet (majtas) dhe kërkesat (djathtas) ndaj/nga jorezidentët

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

*Pa pjesëmarrjen e BZHMV.

Shtrirja e veprimtarive të sistemit bankar me jorezidentët është vazhdimisht shumë e kufizuar, por vërehen devijime të analizuar në nivel të një banke individuale. Si zakonisht, në 30.09.2022, bankat në nivel sistemi detyrohen më shumë⁶⁵ sesa pretendojnë ndaj jorezidentëve, ku detyrimet shënojnë një rënie relative më të fortë krahasuar me rënien e kërkesave nga jorezidentët. Konkretisht, detyrimet e bankave vendase ndaj jorezidentëve shënuan rënie tremujore prej 3,295 milionë

⁶⁵ Në datën 30.9.2022, tetë nga gjithsej trembëdhjetë banka kanë më shumë borxh sesa kërkojnë nga jorezidentët.

denarë, ose rënie prej 5,2%, dhe pjesëmarrja e tyre në gjithsej detyrimet e sistemit bankar zbriti në nivelin 9,1%⁶⁶ në fund të tremujorit të tretë të vitit 2022 (9.8% më datë 30.06.2022). Ky reduktim tremujor më së shumti rezulton nga zvogëlimi i detyrimeve të bazuara në kreditë afatgjata në valutë për institucionet financiare jorezidente, të pranishme në një bankë të madhe, dhe nga zvogëlimi i llogarive rrjedhëse të bankave të huaja në denarë (depozita pa afat të institucioneve financiare jorezidente). Sa i përket kërkesave të bankave ndaj jorezidentëve, vërehet një rënie tremujore prej 1,396 milionë denarë, ose 3,5%, si rezultat i zvogëlimit të vendosjeve në kreditë afatgjata në valutë të shoqërive jofinanciare jorezidente në një bankë nga grupi i bankave të mëdha, si dhe nga pakësimi i aktiveve në llogaritë në bankat e huaja.

Detyrimet ndaj subjekteve amë të bankave ndaluan rritjen e nisur në fund të vitit 2021 dhe ende nuk përbëjnë një burim të konsiderueshëm financimi të veprimtarisë së bankave vendase, megjithëse ka diferenca të dukshme të analizuara nga bankat individuale. Në tremujorin e tretë të vitit 2022, detyrimet e bankave ndaj subjekteve amë u zvogëluan për 5,206 milionë denarë (ose për 18,5%), që në masë të madhe është rezultat i rënies së depozitave afatshkurtra (në dy banka të mëdha) dhe uljes minimale të depozitave afatgjata (në dy bankat e mëdha të njëjtat) nga subjektet financiare. Për rrjedhojë, pjesëmarrja e detyrimeve të bankave ndaj personave amë (përfshirë detyrimet e varura dhe instrumentet hibride të kapitalit) në totalin e detyrimeve të sistemit bankar vendas dhe në detyrimet ndaj jorezidentëve u ul përkatësisht në 4.1% dhe 38.3%⁶⁷. Kërkesat nga personat amë shënuan rritje tremujore prej 1.067 milionë denarë, ose për 46,5%, dhe në këtë tremujor ato minimalisht e rritën pjesëmarrjen e tyre të vogël në totalin e aktivave në 0,5% (0,4% më datë 30.6.2022) dhe në kërkesat nga jorezidentët deri në nivelin 8.8% (5.8% më datë 30.6.2022).

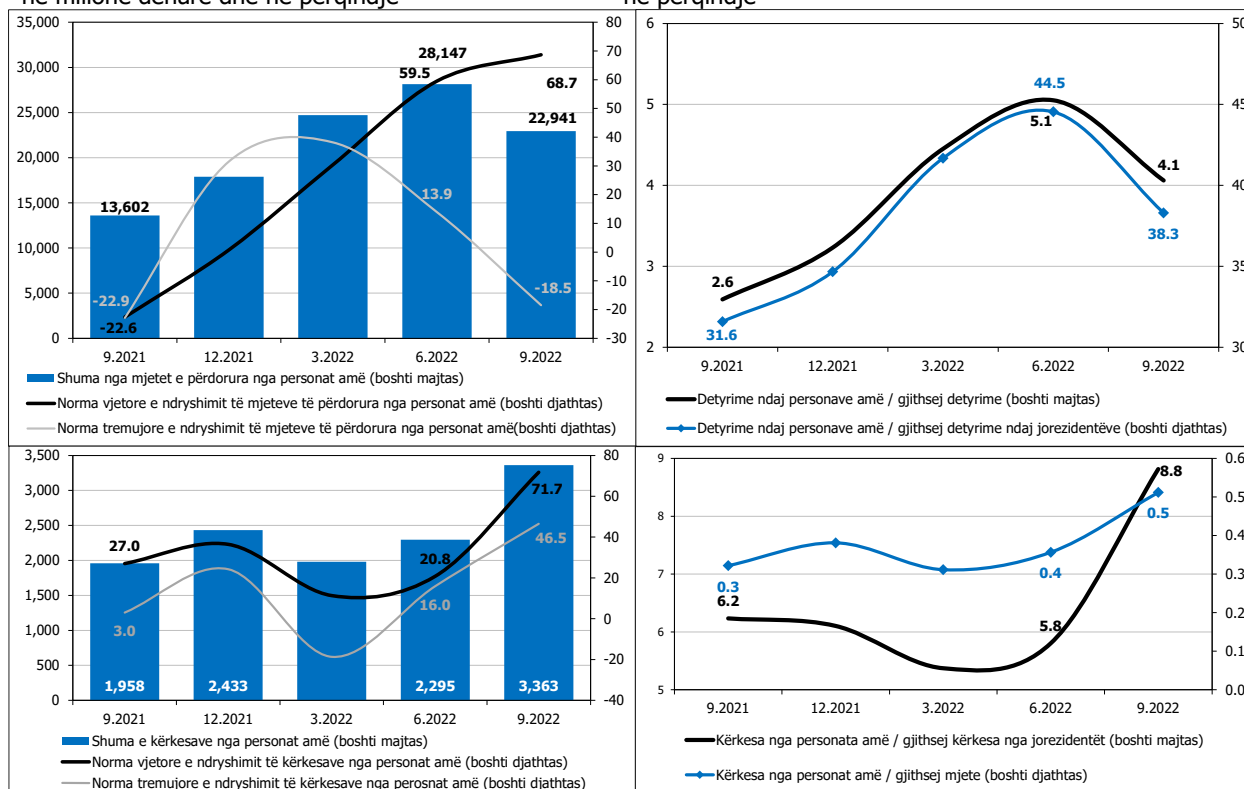
⁶⁶ Nëse nga analiza përjashtohet "BZHMV" SHA Shkup, pjesëmarrja e detyrimeve ndaj jorezidentëve në totalin e detyrimeve është 7,3%.

⁶⁷ Në datën 30.6.2022, këto pjesëmarrje ishin përkatësisht 5.5% dhe 48.4%.

Grafikoni nr. 60

Detyrime (sipër) dhe kërkesat (më poshtë) ndaj/nga personat amë të bankave
në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

7. Rentabiliteti

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, sistemi bankar vendas ka arritur një fitim më të lartë nga puna krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, megjithëse rritja e fitimit ka shënuar një ngadalësim më të ndjeshëm. Rezultati financiar më i lartë rezulton më së shumti nga rritja e të ardhurave neto nga interesi, por një kontribut të rëndësishëm në rritjen e fitimit ka dhënë edhe të ardhurat neto më të larta nga provizioneve dhe kompensimeve, si dhe ulja e neto-shpenzimeve për korrigjimin e vlerës (kryesisht nga mjetet financiare). Si zakonisht, kontributin më të madh pozitiv në formimin e të ardhurave neto nga interesi e ka ndërmjetësimi financiar me familjet. Megjithatë, në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, ndërmjetësimi financiar me shoqëritë jofinanciare ka pasur një kontribut të rëndësishëm në rritjen e të ardhurave neto nga interesat, gjë që nuk ka ndodhur në të njëjtën periudhë të një viti më parë. Në fakt, rritja e përshpejtuar e kreditimit të ndërmarrjeve ka ndikuar në rritjen e të hyrave neto nga interesi nga ky sektor, që është në kundërshtim me trendin e pranishëm në vitet e fundit, kur të hyrat neto nga interesat nga puna me ndërmarrjet ishin në rënie.

Rritja e fitimit kontribuoi në përmirësimin e treguesve bazë të rentabilitetit të sistemit bankar. Treguesit për efikasitetin operacional të sistemit bankar tregojnë tendenca të ndryshme, me rritje të shpenzimeve operative.

Në nëntë muajt e parë të vitit 2022, Banka Popullore ka rritur disa herë normën e interesit për bonot e thesarit, deri në nivelin 3%. Në totalin e normave të interesit të bankave (aktive dhe pasive), prirja rënëse u ndal dhe në tremujorin e tretë të vitit 2022 ato filluan të shënojnë një rritje të moderuar. Në shtator 2022, normat e interesit janë ende pak më të ulëta krahasuar me dhjetorin 2021, ndërsa diferenca e interesit është minimalisht më e lartë.

Në normat e interesit të aktiviteteve të reja të pranuar të bankave vërehen lëvizje në rritje, të cilat janë më të theksuara në normat e interesit të depozitave të reja në denarë. Lëvizjet e tilla janë në përputhje me masat që Banka Popullore i ndërmori në periudhën paraprake për nxitjen e kursimit në denarë përmes ndryshimeve në instrumentin e rezervës së detyrueshme dhe rritjes së normës bazë të interesit, e cila transferohet në politikën e interesit të bankave duke ofruar norma më të favorshme të interesit për produktet e depozitave në denarë.

2.1. Treguesit e rentabilitetit dhe efikasitetit të sistemit bankar

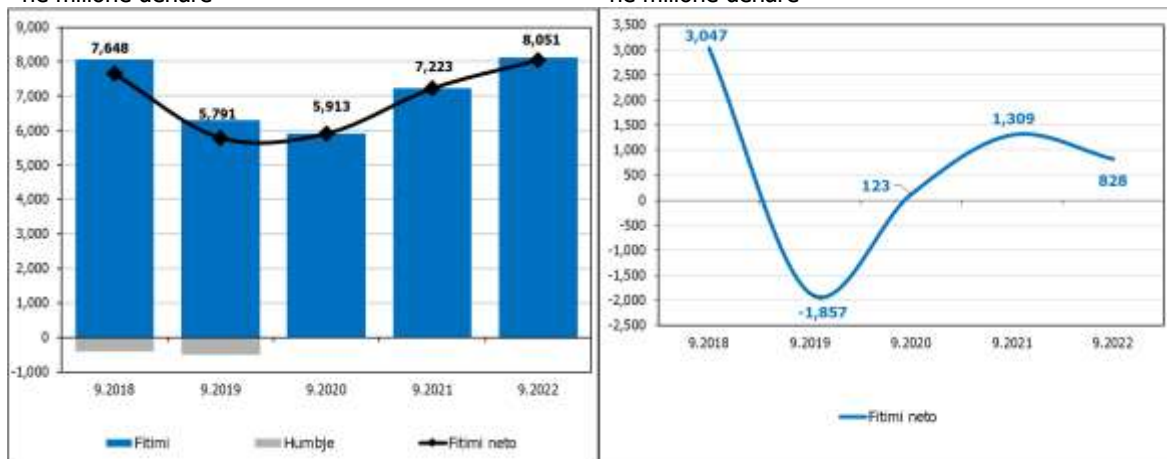
Në nëntë muajt e parë të vitit 2022, sistemi bankar ka realizuar fitim prej 8.051 milionë denarë, që është 828 milionë, ose 11,5%, më i lartë krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Rritja e fitimit shënoi ngadalësim të theksuar në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak, kur fitimi ishte 22,1% ose 1,309 milionë denarë më i lartë në krahasim me nëntëmujorin e parë të vitit 2020. Fitimi më i lartë më së shumti vjen nga rritja e të hyrave neto nga interesi (për 1.029 milionë denarë ose për 8,9%), ndërsa ndikim të caktuar ka pasur edhe rritja e të hyrave neto nga provizionet dhe kompensimet (për 467 milionë denarë ose për 11,4%), meqë dhe zvogëlimi i shpenzimeve për korrigjimin e vlerës (kryesisht nga mjetet financiare), të cilat shënuan rënie për 405 milionë denarë, ose 13,8%, krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2021. Përkundër këtyre trendeve, shpenzimet operative u rritën për 782 milionë denarë ose për 8,7%, që pati një kontribut negativ në rritjen e fitimit. Analizuar sipas bankave individuale, një bankë e mesme dhe një e vogël kanë patur rezultat financiar negativ nga puna e tyre, ndërsa pjesa tjetër e bankave kanë punuar me fitim.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 61

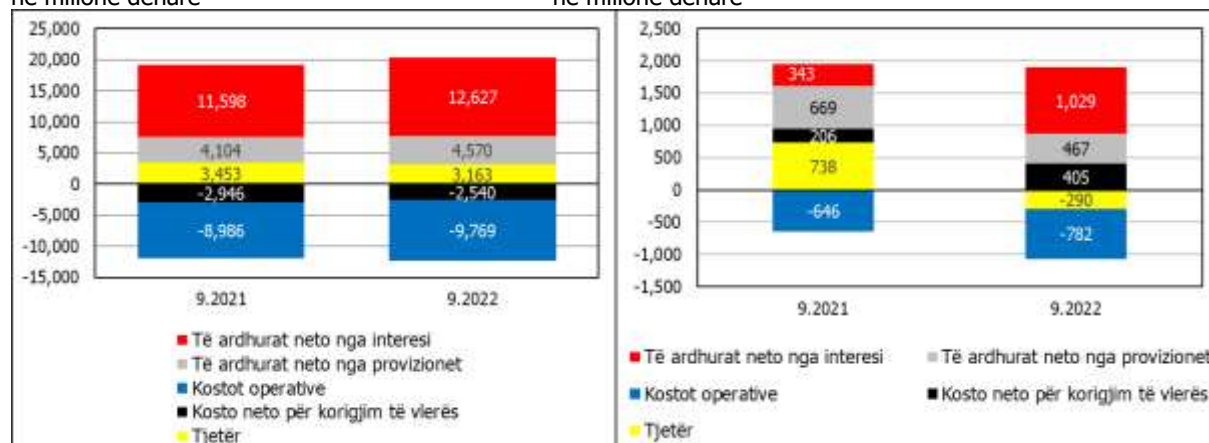
Dinamika e fitimit total të shfaqur të bankave (majtas) dhe ndryshimi vjetor i tij (djathtas)
në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 62

Kontribut në formimin e fitimit (majtas) dhe kontribut në rritjen e fitimit (djathtas) të bankave
në milionë denarë

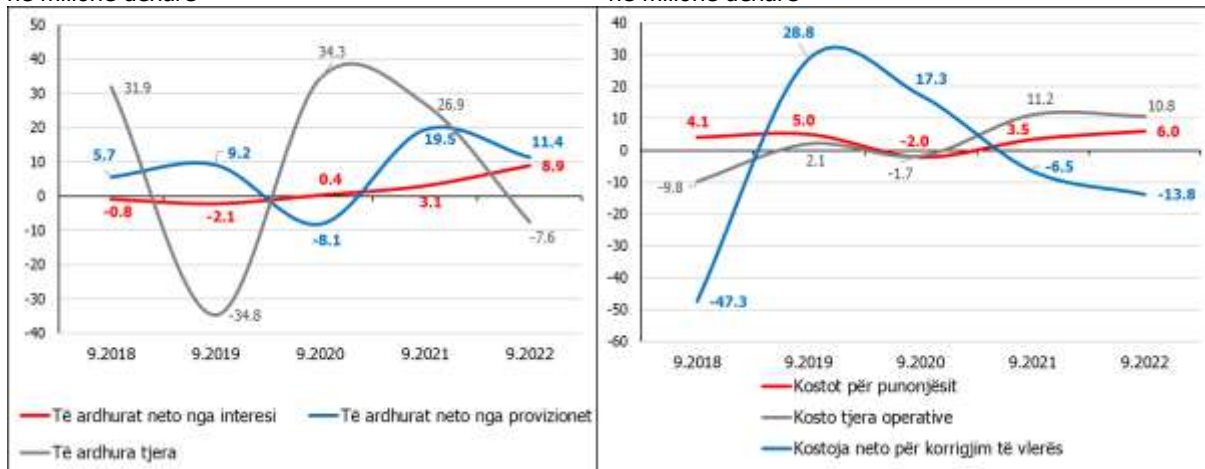
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 63

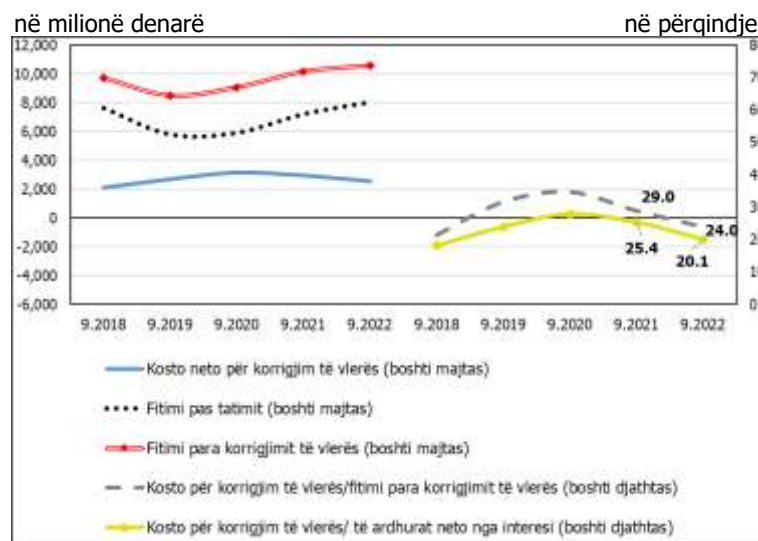
Norma vjetore e ndryshimit të zërave kryesorë të të hyrave (majtas) dhe shpenzimeve (djathtas) të bankave
në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Grafikoni nr. 64

Treguesit për pjesën e neto shpenzimeve për korrigjim të vlerës së fitimit dhe në të hyrat neto nga interesi

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Rritja e fitimit në nëntëmujorin e parë të vitit 2022 ka kontribuar në përmirësimin e treguesve bazë të përfitueshmërisë⁶⁸ të sistemit bankar. Krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, marzhi i fitimit është rritur me 1.8 pikë përqindjeje,

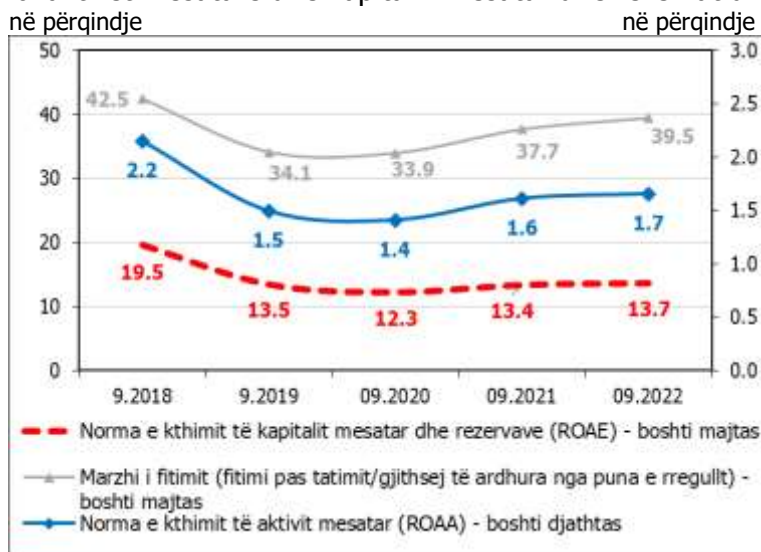
⁶⁸ Treguesit për përfitimin dhe efikasitetin e sistemit bankar dhe grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

ndërsa treguesi i kthimit të kapitalit mesatar dhe rezervave mbi aktivet mesatare është përmirësuar përkatësisht me 0.3 dhe 0.1 pikë përqindjeje⁶⁹.

Grafikoni nr. 65

Normat e kthimit mbi aktivet mesatare dhe kapitalin mesatar dhe rezervat dhe marzhin e fitimit në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, prirja rënëse e marzhit neto të interesit u ndal, duke ruajtur të njëjtin nivel nga e njëjta periudhë e vitit 2021. Kjo është për shkak të përafërsisht të njëjtë të dinamikës së rritjes së të neto të hyrave nga interesi (8.9%) dhe aktiveve mesatare me interes (8.8%).

Të hyrat neto nga interesi shënuan rritje në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak, para së gjithash si rezultat i të hyrave më të larta nga interesi (për 866 milionë denarë ose për 6,2%), me një ulje të caktuar të shpenzimeve për interes (për 163 milionë denarë ose për 6,9 %). Në të njëjtën kohë, ndërmjetësimi financiar me familjet ka pasur kontributin më të madh në themelim (58.5%) dhe në rritjen e të ardhurave neto nga interesi (48.6%). Neto të hyrat nga interesat nga familjet janë rritur në bazë vjetore për 499 milionë denarë ose për 7,3%. Rritja absolute e të hyrave nga interesi (258 milionë denarë ose për 3,3%), si dhe zvogëlimi i shpenzimeve nga interesi (për 241 milionë denarë ose 25,5%) kanë ndikuar pothuajse të barabartë në rritjen e këtyre të hyrave.

Rritje vjetore (për 401 milionë denarë ose 9,2%)⁷⁰ shënuan edhe të hyrat neto nga interesat nga shoqëritë jofinanciare, të cilat përbëjnë 39,0% të totalit të neto hyrave nga interesi, por ndikimi i rritjes është shumë më i madh në këtë sektor të hyrave të interesit, (për

⁶⁹ Fitimi në nëntëmujorin e parë të vitit 2022 shënoi pothuajse dyfishin e rritjes relative (11.5%) sesa rritja e të ardhurave totale të rregullta (6.4%). Rritja relative e fitimit është më e lartë se rritja e kapitalit dhe rezervave mesatare (9.1%), si dhe rritja e aseteve mesatare (8.5%).

⁷⁰ Në të njëjtën periudhë të vitit paraprak, neto të hyrat nga interesat nga shoqëritë jofinanciare janë ulur për 84 milionë denarë ose për 1,9%.

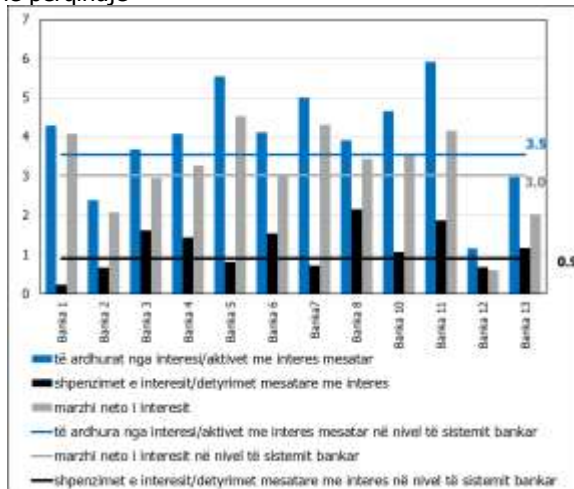

343 milionë denarë ose 7,4%), nga ulja e shpenzimeve për interes (për 59 milionë denarë ose për 23,7%). Rritja e mbështetjes kreditore për ndërmarrjet në periudhën e kaluar ndaloj rënien disavjeçare të neto të hyrave nga interesi nga ky sektor dhe kushtëzoi rritjen e tij këtë periudhë të vitit. Neto të hyrat nga interesi nga sektorët tjerë (shteti, institucionet financiare, institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë familjeve dhe jorezidentëve) shënuan rritje (93 milionë denarë ose për 83,4%), që më së shumti rezultojnë nga rritja e neto të hyrave nga interesi nga shteti. Bankat regjistruan shpenzime neto nga interesat nga institucionet financiare dhe sektorët jorezidentë dhe rritja e neto të hyrave nga interesi të institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë familjeve ishte relativisht e vogël.

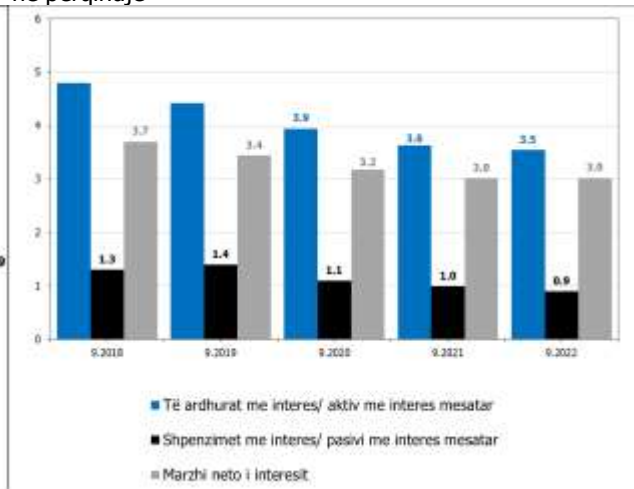
Grafikoni nr. 66

Marzhi neto i interesit më 30.9.2022, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas)

në përqindje

në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

* Treguesit në nivel të sistemit bankar paraqiten me vija.

Treguesit për efikasitetin operativ të sistemit bankar tregojnë prirje të ndryshme. Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe totalit të të hyrave të rregullta u rrit me 1 pikë përqindjeje, si rezultat i rritjes relative më të lartë të shpenzimeve operative (8.7%)⁷¹, në raport me rritjen e të hyrave totale të rregullta (6.4%)⁷². Kundrejt përkeqësimit të këtij treguesi, raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe të hyrave neto nga interesi, ndonëse minimal, megjithatë shënoi një përmirësim prej 0.1 pikë përqindjeje, si pasojë e rritjes paksa më të shpejtë të neto të hyrave nga interesi (8.9%) në raport me shpenzimet operative. Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe aktiveve mesatare mbeti i pandryshuar (2%).

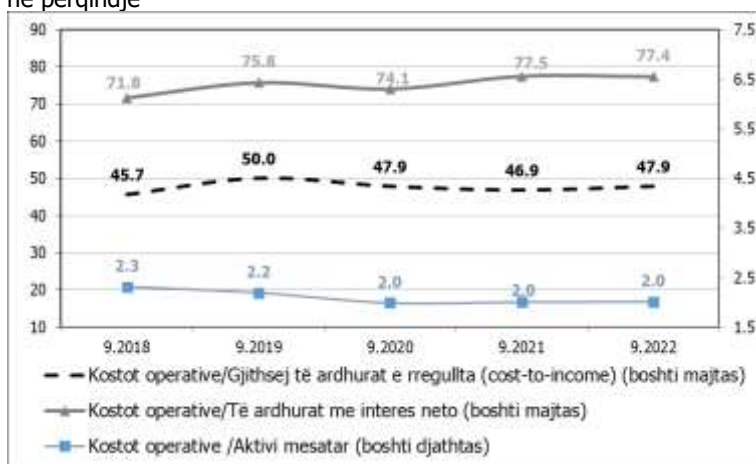
⁷¹ Rritja e shpenzimeve operative në nëntëmujorin e parë të vitit 2022 rezultojnë më së shumti nga shpenzimet më të larta të përgjithshme dhe administrative dhe shpenzimet për të punësuarit, si dhe një rritje e caktuar vërehet edhe në shpenzimet e amortizimit dhe primet e sigurimit të depozitave.

⁷² Në strukturën e gjithsej të hyrave të rregullta, rritje më të madhe kanë shënuar neto të hyrat nga interesi (për 1.029 milionë denarë ose 8,9%), neto të hyrat nga provizionet dhe kompensimet (për 467 milionë denarë ose 11,4%) dhe neto të hyrat nga diferencat e kursit të këmbimit (për 483 milionë denarë ose 60,2%). Për dallim nga kjo rritje, të hyrat në bazë të kërkesave të paguara paraprakisht të shlyera në nëntë muajt e parë të vitit 2022 janë më të ulëta në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak (për 752 milionë denarë ose për 39,6%).

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë
Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 67
Treguesit e efikasitetit operativ
në përqindje

Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

Në nëntë muajt e parë të vitit 2022, shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare dhe jofinanciare (në bazë neto) janë ulur për 405 milionë denarë ose për 13,8%. Zvogëlimi i këtyre shpenzimeve kryesisht rezulton nga shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare (të cilat në bazë neto janë ulur për 359 milionë denarë). Në të njëjtën kohë, bruto shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare u zvogëluan për 874 milionë denarë ose për 9,8%, ndërsa njëkohësisht zvogëluan lirimin e korrigjimit të vlerës së mjeteve financiare për 515 milionë denarë ose për 8,7%. Zvogëlimi i bruto shpenzimeve për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare është më së shumti i pranishëm te kreditë dhe plasmanet tjera (rënie për 507 milionë denarë).

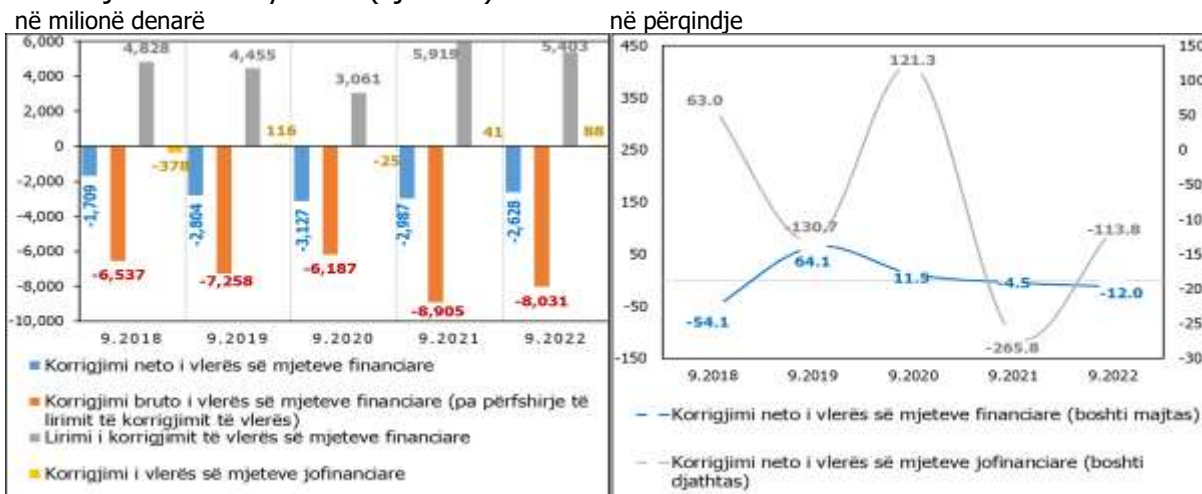
Në tre tremujorët e parë të vitit 2022, neto shpenzimet e korrigjimit të vlerës së mjeteve jofinanciare ka shënuar rënie të lehtë prej 47 milionë denarë dhe është trajtuar si zë i të hyrave. Lëvizjet e tilla rrjedhin nga lirimi më i madh i korrigjimit të vlerës së mjeteve jofinanciare (për 89 milionë denarë), në raport me rritjen e bruto shpenzimeve për korrigjimin e vlerës së këtyre mjeteve (për 42 milionë denarë).

Raport për rreziqet në sistemin bankar të Republikës së Maqedonisë Veriore në tremujorin e tretë të vitit 2022

Grafikoni nr. 68

Shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare dhe jofinanciare, shuma (majtas) dhe normat vjetore të ndryshimit (djathtas)

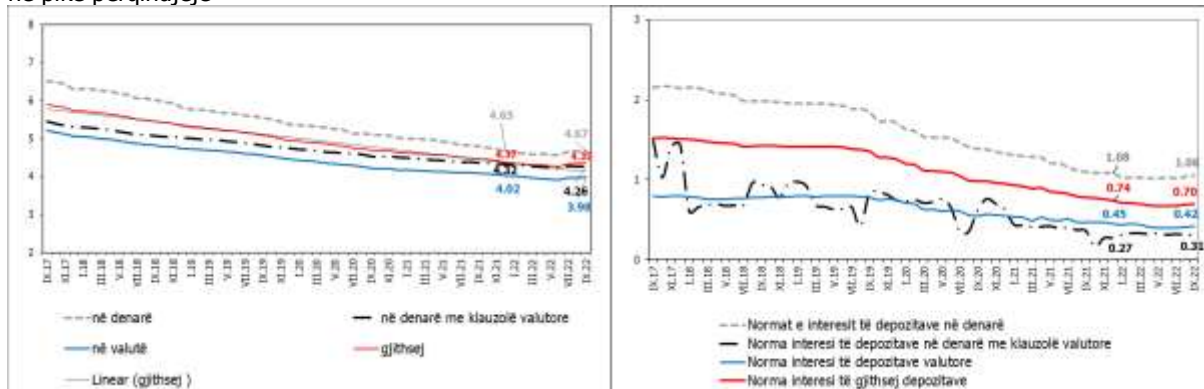
Burimi: Banka Popullore, në bazë të të dhënave të dorëzuara nga ana e bankave.

2.2. Lëvizja e normave të interesit dhe diferenca e interesit

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2022, Banka Popullore ka rritur në disa raste normën e interesit për bonot e thesarit me gjithsej 1,75 pikë përqindje, deri në nivelin 3%. Në totalin e normave të interesit të bankave (aktive dhe pasive), tendenca e uljes së normave të interesit u ndal në tremujorin e tretë të vitit 2022, kur ato filluan të shënojnë një rritje të moderuar. Megjithatë, në shtator 2022 normat e interesit janë ende më të ulëta krahasuar me dhjetorin 2021, ndërkohë që diferenca e interesit është zgjeruar minimalisht. Kështu, në shtator 2022, norma totale e interesit në kredi dhe norma totale e interesit për depozitat shënuan përkatësisht 4.35% dhe 0.70%, që paraqet një rënie në krahasim me fundin e vitit paraprak, kur ato ishin përkatësisht 4.37% dhe 0.74%.

Grafikoni nr. 69

Normat e interesit aktive (majtas) dhe pasive (djathtas)
në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore.

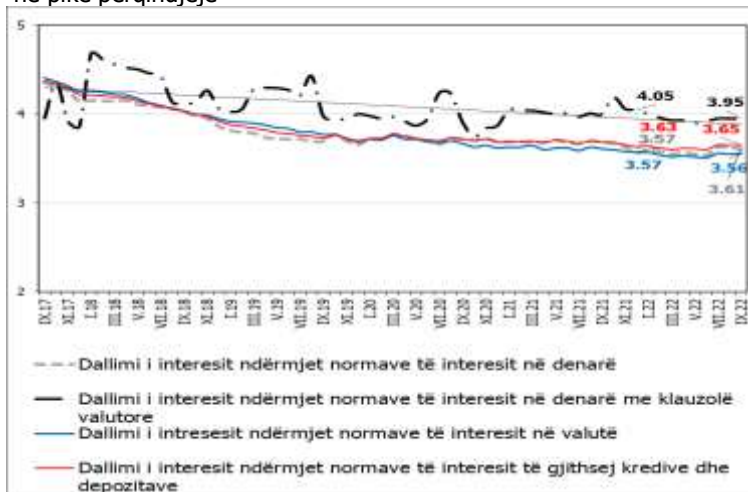

Rritja e vogël e diferencës së interesit ka ndikuar rënia pak më e theksuar e normës së interesit të depozitave në krahasim me normën e interesit të kredisë. Diferenca e interesit ndërmjet normës totale të interesit për kreditë dhe normës totale të interesit të depozitave në muajin shtator ishte 3.65 pikë përqindjeje, kundrejt 3.63 pikë përqindjeje sa ishte në fund të vitit 2021.

Grafikoni nr. 70

Diferenca e interesit

në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore

Nëse analizojmë normat e interesit për aktivitetet e reja të kontraktuara të bankave (kredi dhe depozitim) në nëntë muajt e parë të vitit, vërehen ndryshime të dukshme në drejtim të rritjes së normave të interesit, e cila është më e theksuar në normat e interesit për depozitat e sapopranuara të reja në denarë. Lëvizjet e tilla janë në përputhje me masat e ndërmarra nga Banka Popullore në periudhën paraprake për nxitjen e kursimeve në denarë përmes ndryshimeve në instrumentin e rezervës së detyrueshme dhe rritjes së normës bazë të interesit, e cila transferohet në politikën e interesit të bankave duke ofruar norma të interesit më të favorsshme për produktet e depozitave në denarë. Kështu, norma e interesit për depozitat e reja në denarë në shtator 2022 është 1,45%, kundrejt 0,74%, sa ishte në fund të vitit paraprak. Norma e përgjithshme e interesit për depozitat e sapopranuara (denarë dhe në valutë) në shtator 2022 është 1,07% dhe në krahasim me fundin e vitit paraprak është rritur për 0,36 pikë përqindjeje, ndërsa norma totale e interesit për kreditë e reja (denarë dhe valutë), e cila në shtator arriti në 4,09% (3,61% në dhjetor 2021).